OYUN

YAZAN:
HAGOP
BARONYAN

Baronyan Oyunları

Bağdasar Ağpar ve Haşmetlü Dilenciler

bgst YAYINLARI

bgst Yayınları-55
Tiyatro / Oyun-10
Baronyan Oyunları: Bağdasar Ağpar ve Haşmetlü Dilenciler / Hagop Baronyan

Bağdasar Ağpar
Medzabadiv Muratsganner, Kağakavarutyan Vınasnerı,
Ardnin Desaranner yev Bağdasar Ağpar
© Hıradaragutyun Aramyan Sanuts Miutyan, İstanbul, 1961
Türkçesi: Mehmet Fatih Uslu

Haşmetlü Dilenciler
The Honorable Beggars
© Ashod Press, New York, 1980
Ermenice romandan İngilizceye çeviren ve oyunlaştıran: Jack Antreassian
Türkçesi: Ayşan Sönmez

Birinci Basım: Mayıs 2013 © bgst Yayınları

Yayına Hazırlayan: Ayşan Sönmez, Fırat Güllü
Ermenice Redaksiyon: Boğos Çalgıcıoğlu
İngilizce Redaksiyon: Fırat Güllü
Türkçe Düzelti: Burcu Yankın
Kapak Tasarımı ve Mizanpaj: Savaş Yıldırım

Baskı:
Sena Ofset Amb. Mat. San. ve Tic. Ltd. Şti.
Litros Yolu 2. Mat. Sit. 4NB7-9-11 Topkapı / İstanbul
Sert. No: 12064 / 0212 613 03 21

ISBN: 978-975-6165-54-6
Boğaziçi Gösteri SanatlarıTopluluğu
Tomtom Mah. Kaymakam Reşat Bey Sok. 9/3
Beyoğlu/İstanbul
0212 251 19 21
www.bgst.org
bgstyayinlari@bgst.org

Baronyan Oyunları

BAĞDASAR AĞPAR
VE HAŞMETLÜ DİLENCİLER

Türkçesi:
Mehmet Fatih Uslu
Ayşan Sönmez

Bu kitabın yayına hazırlanmasında ANADOLU KÜLTÜR'den katkı alınmıştır.

bgst Yayınları

Hagop Baronyan: (İstanbul 1843-1891). Edirne'de doğdu ve ilk ve orta öğrenimini Ermeni okullarında tamamladı. Kısa bir süre bir Rum okulunda eğitim gördü ve burada Rumca öğrendi. 1864'te İstanbul'a yerleşti. Bazı Avrupa dillerini, özellikle de dönemin İstanbul'unda büyük etkileri olan Fransızca ve İtalyancayı kendi kendine öğrendi. Osmanlı başkentinde yayımlanan çeşitli dergilere katkı sunarak yazarlık konusunda deneyim kazandı. Yayıma hazırladığı mizah ve tiyatro ağırlıklı süreli yayınların ömrü kısa, fakat etkisi büyük oldu. *Poğ Aravodyan [Sabah Borusu]* yirmi sekiz sayı yayımlandıktan sonra mali sıkıntılar nedeniyle kapandı. Yedi yıl içinde *Yeprad [Fırat]*, *Meğu [Arı]* ve *Tadron [Tiyatro]* isimli dergilerin yayını Osmanlı sansür bürosu tarafından durduruldu. Dört yıl sonra *Khigar [Zeki]* ve o da kapandıktan birkaç ay sonra *Dzidzağ [Neşe]* isimli dergileri çıkarmaya başladı. Baronyan'ın tiyatroya olan yoğun ilgisi çok genç yaşlarda kendini gösterdi. 1865'te yazılan ilk oyunu, Goldoni'nin orijinal eserinin taklidi olan *Yergu Derov Dzarav mı [İki Efendili Bir Uşak]* adlı kısa bir farstı. Bundan dört yıl sonra, *Adamnapuyj Arevelyan [Şark Dişçisi]* geldi. Sonraki çalışmalarında Ermeni toplumunun gerçekçi temsilini sunmaya devam etti ki bunlar gazetelerde tefrikalar halinde yayımlandı. Baronyan 1872 yılında *Şoğokorti'ya [Dalkavuk]* başladı ancak yarım bıraktı. 1880-81 yıllarında *Medzabadiv muratsganner [Haşmetlü Dilenciler]* adlı oyunu ve ardından son oyunu *Bağdasar Ağpar [Bağdasar Emmi]* geldi. Baronyan'ın hiciv koleksiyonunda *Azkayin Çoçer [Milli Kodamanlar]* genel başlığı altında toplanan, önemli Ermeni kişiliklere ait bir düzenbazlar sergisi de yer alır. Ayrıca 1880 tarihli *Hoshosi Tzeradedr [Dedikoducunun Defteri]* isimli eseri ve otuz dört bölümden oluşan *Bıduyd Mı Bolso Tağerun meç [İstanbul Mahallelerinde Bir Gezinti]* isimli başka bir koleksiyonu da vardır. 1886-1887 yılları arasında, İstanbul'un farklı kesimlerine ait görünümleri ve sesleri mizahi değinmelerle sunan *Kağakavarutyan Vnasneri [Kibarlığın Zararları]* genel başlığı altında yayımlanan eserini üretti. 1891'de İstanbul Surp Pırgiç Ermeni Hastanesi'nde tüberküloz hastalığından öldü. İstanbul Ermeni Mezarlığı'nda toprağa verildi, ancak mezar yeri belli değildir.

ÖNSÖZ

Oyun yazarı, gazeteci ve büyük Ermeni hiciv yazarı Hagop Baronyan (1843-1891) Osmanlı toplumunu azılı bir şekilde hem yeren hem de savunan bir ustaydı; ilhamını, durumdan vazife çıkararak üstlendiği toplumsal ve siyasi eleştiriyle dolu keskin sözlerle insanların aklını başına getirme misyonundan almıştı. Geçmişte, kendi yaşadığı dönemde, satıcılar süte biraz su katmış olsalardı kendi çevresindeki ahlaki çürümeyi ve toplumsal dejenerasyonun derecesini göstermek için Baronyan'ın alaycı bir üslupla yapacağı yorum, bir damla sütü suyla seyrelttiklerini söylemek olurdu. Baronyan siyasi hicvinde, Avrupalı güçlerin Osmanlı İmparatorluğu'ndan toprak gaspeden veya imtiyaz taleplerinde bulunan fırsatçı planlarını da; Osmanlı'nın başta Ermenilere karşı olan siyaseti olmak üzere, iç ve dış siyasetini de sivri bir dille alenen kınamıştır. Benzer şekilde, önde gelen Ermeni şahsiyetlerini, Patrikliği ve Ermeni "Anayasası" ile yetkilendirilen yönetim birimlerinde aktif bir şekilde çalışan birkaç düzine lideri yetersiz performansları nedeniyle eleştiri bombardımanına tutmaktan çekinmemiştir. 1870'li yılların başları ve ortasının toplumsal dinamiği içinde ateşli ve cesaretli bir

başlangıç yapmış ancak o günden sonra başa çıkılamaz engellerle, Abdülhamit rejiminin her geçen gün daha da artan baskısıyla ve boğucu sansür mekanizmalarının neden olduğu insanı çaresiz bırakan engellemelerle mücadele etmiştir. 1877 tarihinde Osmanlı-Rus savaşının patlak vermesinin hemen akabindeki yaklaşık beş yıl içinde Baronyan'ın Rus İmparatorluğu'ndaki Ermeni basınında siyasi hiciv yazıları yayımlanmış ve kendisini burada, dönemin en zekisi olmasa bile en keskin zekâlı ve aynı zamanda en açık konuşan Osmanlı gözlemcilerinden biri olarak kabul ettirmiştir.

Baronyan, daha erken bir tarihte, 1874'te, Türkçenin kullanımını mevcut Ermenice-Türkçe (Ermeni harfleriyle Türkçe) literatürün çok daha ötesine taşıyarak Arapça harflerle Türkçe yayımlanan *Tiyatro* dergisini kurmuştur. *Tiyatro* hiç şüphesiz Türkçe konuşan Osmanlı toplumu, özellikle İstanbul'da yaşayanlar düşünülerek yayımlanmaya başlanmıştı. Genelde tiyatro ve özelde Gedikpaşa tiyatrosu olmak üzere, repertuvar ve çeviriler, uyarlamalar ve özgün eserler ve birtakım güncel toplumsal meseleler *Tiyatro*'da ele alınmış ve ön plana çıkarılmıştır. Ancak maalesef bu eşsiz derginin de ömrü bir hayli kısa olmuştur. Namık Kemal'in *Vatan*'ının büyük gürültü koparan etkisi neticesinde ve Balkanlar'daki krizin kontrolden çıktığı bir ortamda derginin yayımının 1875 veya bir ihtimal 1876 yılında neden veya nasıl sona erdiği bilinmiyor. II. Abdülhamit rejiminde bu gelişmelerin akabinde gerici bir dönem başlamış ve bunun şiddetli sonuçları Osmanlı toplumunun genelinde kendisini göstermiştir. Tıpkı sadece İstanbul'da yaşayan Ermeni toplumuna yönelen "Realist" Ermeni yazarlar gibi Baronyan da kendisini siyasi eleştiri topyekûn yasaklandığı için, salt sosyal eleştiriyle sınırlandırmak zorunda kalmıştır. İşte *Haşmetlü Dilenciler* ve *Bağdasar Ağpar*

tam da bu dönemde doğmuştur. Yoksullaştırılan ve susturulan "dilenciler" tiyatroların kapatıldığı, kültürün yozlaştırıldığı ve en temel gündelik özgürlüklerin bile bastırıldığı Abdülhamit rejiminin kurbanlarıdırlar. Boşanma davalarına bakan Ermeni "Mahkeme Heyeti"ni eleştirileriyle yerle bir eden *Bağdasar Ağpar* 19. yüzyılda 'aydınlanma ruhu' adı altında lanse edilen ve İstanbul'u da etkisi altına alan, 19. yüzyıla ait bazı ahlaki değerlerin bile isteye yanlış yorumlanması ve ihlal edilmesi gerçekliğini konu edinir.

Bu iki oyunun Türkçeye kazandırılması son derece sevindiricidir ve 19. yüzyılın ikinci yarısında Osmanlı toplumunun toplumsal tarihindeki birtakım şaşkınlık verici boşlukların kapatılmasına hiç şüphesiz ki katkı sunacaktır. Nitekim tıpkı Osmanlı'nın siyasi tarihi gibi, toplumsal tarihi de henüz tam anlamıyla yazılmamıştır. Başta Osmanlı başkenti olmak üzere Osmanlı'nın genel toplumsal gerçekliklerine birçok açıdan ayna tutan Baronyan'ın eserlerinin çağdaş Türkiye'nin kültürel sahnesinde geç de olsa başarılı bir şekilde boy göstermesi son derece değerli ve ümit verici bir sürprizdir. Baronyan'ın mizahi dehası ve büyüleyici stili, sergilediği ışıltılı zekâ ve bazı açılardan güncel gerçekliklerle kurduğu bağlantılar sayesinde Türkiyeli seyirciyi de ele geçirmiş görünüyor. Bundan birkaç yıl önce İstanbul'da Baronyan'ın, ağzına kadar dolu bir salonda seyircisini kahkahaya boğan *Şark Dişçisi* adlı gösterisini izleme fırsatı bulduğum için büyük bir memnuniyet duymuştum. Bu şaşaalı ve parıltılı gösteri aylar boyunca kapalı gişe oynadı ve hatta arkadaşlarım oyunu izlemem için bana bilet bulmakta güçlük çektiler. Baronyan'ın böyle bir coşkuyla karşılanması, iyimserliğimin artmasını ziyadesiyle teşvik etmektedir. Nitekim yeni yayımlanan bu iki oyun da okurları, edebiyat öğrencilerini ve de tiyatro severleri

heyecanlandıracak ve 19. yüzyılın ikinci yarısında Osmanlı toplumunun çok milletli yazınsal dünyasının açığa çıkarılmasına ve yeniden ele alınmasına vesile olacaktır.

Eminim bu kitabı okuyan herkes, Baronyan'ın tiyatro eserlerini Türkçeye kazandırmak ve onu Türkiye'de tanıtmak için gösterdikleri büyük çabadan dolayı, özverili edebiyatçılar ve tiyatrocular olan Ayşan Sönmez, Boğos Çalgıcıoğlu, Fırat Güllü, Mehmet Fatih Uslu ve diğer emeği geçenlere tıpkı benim gibi teşekkürü borç bilirler. Onların çabaları, Baronyan'ın hem kişinin kendisiyle hem de aynı yolun yolcusu olan tüm insanlıkla, gözyaşlarına yol açan bir kahkaha tufanı yaratacak denli samimi, sözünü esirgemeyen bir şekilde alay eden o harikulade ölçüde eşsiz becerisinin canlı bir emsali olan ve aydınlatıcı sezgilere ve insana keyif veren estetik bir seviyeye sahip komedilerini sahnelememiz veya okumamız için önümüzde bir yol açtı.

Prof. Kevork B. Bardakjian
University of Michigan, Ann Arbor

Baronyan Oyunları

BAĞDASAR AĞPAR

Ermeniceden çeviren: Mehmet Fatih Uslu

BAĞDASAR AĞPAR

KİŞİLER

Bağdasar Ağpar: Anuş'un kocası.
Anuş: Bağdasar'ın karısı.
Kibar: Anuş'un sevgilisi.
Oksen: Avukat.
Paylag (Şimşek): Mahkeme heyeti üyesi.
Yergat (Demir): Mahkeme heyeti üyesi.
Sur (Kılıç): Mahkeme heyeti üyesi.
Takuhi: Bağdasar'ın komşusu.
Marta: Bağdasar'ın komşusu.
Soğome: Bağdasar'ın hizmetçisi.

Sahne Bağdasar Ağpar'ın evidir.

1. PERDE[1]

(Oyun, sağda ve solda ikişer oda, bahçeye ve sokağa bakan pencereler ve ortada bir kapı olmak üzere, geniş ve şatafatlı mobilyalarla süslenmiş bir salonda geçer.)

1. Sahne

ANUŞ (*Sokağa bakan pencerelerden birinin önüne oturmuş, mendili elinde*), KİBAR ve sonra SOĞOME

KİBAR

Hanımefendi şimdi harekete geçme zamanıdır ağlama değil! Gözyaşlarını sil ve bir saniye bana kulak ver.

ANUŞ

(*Gözlerini silerek*) O halde beni müdafaa etmeye söz veriyor musun?

KİBAR

On yıldan beri taptığım ve ayaklarının altındaki toprağı ebediyen öpeceğim biri olarak seni bırakmayı, terk etmeyi bir saniye olsun aklımdan geçirseydim kötülüklerin en korkuncunu işlemiş olurdum. Sakin ol. Kocanın oyunlarını boşa çıkarmak için tüm ustalığımı ortaya koyacağım. Onun ümitsizliğe düşmesini ve hatta senden af dilemesini sağlayacağım.

ANUŞ

Ümidi kolay kolay tükenenlerden değildir o. Üstelik fena halde inatçı olduğundan bana kara çalmak için elinden geleni ardına

---

1 Metni Ermenice aslıyla karşılaştırarak gözden geçiren Sayın Boğos Çalgıcıoğlu'na, çeviriyi okuyup değerli uyarılarıyla katkıda bulunan Sayın Engin Deniz Akarlı'ya ve oyunda kullanılan hukuki terimler hakkında danıştığım Sayın Macit Kenanoğlu'na teşekkür ederim. (ç.n.)

koymayacaktır. Ah canım Kibar, bana her şeyden fazla acı veren ahlaksızlık ithamıyla Mahkeme Heyeti'nin huzuruna çıkmak, bu nazik bir mesele ve...

KİBAR

Ahlaksızlığın en ufak izini dahi görmüyorum ben. Allah korusun yetim hakkı mı yedin, başkasının mirasını mı gaspettin, hırsızlık mı yaptın, adam mı öldürdün? Asla! Hâşâ! Sadece kocanı sevmiyor, onun yerine beni seviyorsun. Bu değil mi bütün kusurun, eğer bu tür bir davranışa kusur denebilirse?

ANUŞ

Evet! Seni, sadece seni sevdim.

KİBAR

Her şeyde zıtlık içinde bulunduğun Bağdasar Ağpar gibi çirkin, cahil, ucube ve insanlıktan nasibini almamış birini nasıl sevebilirdin ki? Eğer kendini Bağdasar Ağpar için doğmuş addetseydin mantığa karşı, kamuoyuna karşı, zevke karşı, hislere karşı, tabiata karşı haksızlık etmiş olurdun. Hayır, hayır hanımefendi, baktıkça sessizleşen ama asla solmayan bu mavi gözler Bağdasar Ağpar gibi kaba bir adam onların tadına varsın, onlara sahip olsun diye yaratılmadı. Tesadüf seni Bağdasar'a vermiş olsa da tabiat seni bana layık gördü... Bugün Bağdasar bir gaspçıdır, bir hırsızdır, ki seni benden çaldı, ki sen benimsin. Kendi duygularına uyan, durumuna uygun bir kadın almak yerine toplumun yüksek sınıfında bir mücevher gibi parlayan seni gaspetmeye cüret ettiği için asılmayı hak ediyor Bağdasar!

ANUŞ

Oh... Canım Kibar, sözlerin cesaretlendirdi beni biraz.

KİBAR
O halde rahatlat vicdanını. Sen masumsun ve davan azizdir. Cesur ol, talimatlarıma uygun hareket et ve korkma! Ona öyle oyunlar oynayacağım ki yaptığına pişman olsun.

ANUŞ
Evet, rezil edelim onu.

KİBAR
Bırakalım dünyanın bütün avukatlarına danışsın. Hiçbir şeyi tespit ettiremeyecek, hiçbir şeyi ispatlayamayacak. Tüm kanıtı, sizi kendisinin tanımadığı bir evden çıkarken görmüş olması ki bu, karısını boşamak için çok zayıf bir kanıttır. Mesele çok hassas.

ANUŞ
Seni severek, bana isyan eden duygularıma itaat ettim sadece. Yüreğin akıntısına karşı durmanın imkânsız olduğunu ben de biliyorum. Bu işte suçsuz olduğuma ikna oldum. Fakat yine de, millet seni hiç sevmediğimi ve kocama her zaman sadık olduğumu düşünsün isterim.

KİBAR
Elbette... Bağdasar iftiracılıktan mahkûm olsun diye çalışacağız.

ANUŞ
Ya başaramazsak?

KİBAR
Şüphesiz başaracağız, yeter ki talimatlarıma uygun hareket et.

ANUŞ
Söz veriyorum.

KİBAR
İşte talimatlarım: Önce...

ANUŞ

(*Kocasının gelişini pencereden görerek*) Ben gideyim, geliyor.

KİBAR

Git! Sonra görüşürüz. Olmadı talimatlarımı Soğome ile gönderirim.

SOĞOME

Çıkın... Koşarak geliyor... (*Anuş çıkar.*) Fazla üzülmemesi için ona biraz yol gösterseydiniz, nasihat etseydiniz.

KİBAR

Yavaş yavaş alışır.

SOĞOME

Dün gece zavallıyı görmeliydiniz. Dayanılır şey değildi... Saatlerce ağladı. Senin Bağdasar Ağpar da deli danaya dönmüştü. Öfkeden kudurmuştu. Bir şey mi oldu sanki? Allah Allah ne var sinirlenecek? Yemek mi hazırlanmamış, kıyafetlerin mi yıkanmamış, yatağın mı düzeltilmemiş? Eve geldin, doğru düzgün yemeğini ye, git yerine uzan. Yok yok, Bağdasar Ağpar ezelden beri müşkülpesenttir. Küçük bir şey için hemen celallenir.

KİBAR

Bu seferki de tam müşkülpesentlik.

2. Sahne

KİBAR ve BAĞDASAR

BAĞDASAR

(*Hızlı adımlarla girerek*) Bana Bağdik derler... (*Soğome'ye doğru*) Dışarı çık, kapıyı da kapa! Birisi içeri gelmeye çalışırsa bırakma! Çabuk ol, çabuk, çık dışarı, çabuk! Sizi çağırttığım için kusuruma bakmayın Kibar Bey. Eğer insan bir felaketle karşılaşırsa akıl almak için tabiatıyla en yakın dostlarına yönelir. Başıma korkunç bir felaket geldi. Dün akşamdan beri aklımı yitirdim, ne yaptığımı biliyorum ne söylediğimi. Sana açıklamak istediğim bir sırrım var, sen ki benim tek dostumsun. Senin samimiyetinden bütünüyle eminim.[2]

KİBAR

Teşekkür ederim, o sizin asaletiniz.

BAĞDASAR

Ben herkese sırrımı açmam. Belki dışardan kaba ve aptal biri gibi görünürüm fakat, Allah şahidim, düşmanımı da tanırım dostumu da. Bana Bağdik derler, işimi bilirim ben.

KİBAR

Evet.

BAĞDASAR

Size açıklayacağım sırrın sizde kalacağından eminim.

KİBAR

Şüphesiz.

---

2 Oyunda pek çok diyalogda, kahramanlar karşısındakilere hitap ederken "sen" ve "siz" arasında gidip geliyorlar. Çeviride bu durum aynen korundu. (ç.n.)

BAĞDASAR
Dolayısıyla sırrımı başkalarına söylememenizi rica etmem gereksiz.

KİBAR
Gereksiz.

BAĞDASAR
Sırrım şu, karımın bir sevgilisi var.

KİBAR
(*Yüksek sesle*) Karının bir sevgilisi mi var?

BAĞDASAR
Bağırma, Soğome anlar. Soğome'nin aile sırrımı duymasını istemem, yavaş konuş!

KİBAR
Karımın bir sevgilisi mi var, dediniz? Ah! İnanılmaz bir şey bu.

BAĞDASAR
İnanılır canım, inanılır.

KİBAR
Ne zamandan beri var bu sevgili?

BAĞDASAR
Birkaç haftadan beri, sanırım. Bırakır mıyım ben karımın uzun zamandan beri sevgilisi olsun? Hemen anlarım ben, sen iyi baksana bana! Ne yani, başka herifler gibi aptal mı bildin beni, ahlaksızın biri benim karımı sevecek ve ben anlamayacağım mı sandın? Aklını seveyim.

KİBAR
Kim o zaman bu ahlaksız?

BAĞDASAR
Ben de evimin yıkılmasına sebep olan bu ahlaksız, bu rezil, bu yılan kimdir bilmek istiyorum. Bu yüzden rica ediyorum senden, onu bulmak için bana yardım et. Sen bu ahlaksızın ismini karımın ağzından ustalıkla alabilirsin. Onun yanına git, bir şeytanlık yapıp bu rezilin kim olduğunu öğren!

KİBAR
Pekâlâ.

BAĞDASAR
Gerçi dün bizim iffetli hanımefendinin çıktığı o fena ve namlı eve birini gönderdim.

KİBAR
Ne diyorsunuz?

BAĞDASAR
Bana Bağdik derler, söyledim sana. O eve adam gönderdim, Anuş Hanım'la beraber orada dün kimin bulunduğunu tespit etsin diye...

KİBAR
(*Kendi kendine*) Mesele bayağı ileri gitmiş. Adımı verirlerse, işin şekli başka bir hal alacak.

BAĞDASAR
Ne düşünüyorsun?

KİBAR
Hiçbir şey. (*Kendi kendine*) Eğer adımı verdiyseler...

BAĞDASAR
O zaman hemen diğer odaya git ve bu ahlaksızın adını ve soyadını bulmaya çalış! Fakat sevgilisini tanımak için farklı

yöntemlere başvurduğumu karıma söyleme! Acele et, git, öğren, gel! Şu iki rezili de mahkemeye vereyim bugün ki, benim gibi bir adamın namusunu lekelemenin kolay olmadığını anlasınlar.

KİBAR:
Görüşmek üzere. (*Kendi kendine*) Her şeyden önce, işimizi yoluna koymak için acele edelim. (*Çıkar.*)

3. Sahne

BAĞDASAR, sonra OKSEN ve SOĞOME

BAĞDASAR

Nasıl da koşarak gidiyor benim işim için, adam gibi adam, benim için canını verir. İyi, namuslu, asil ve güvenilir bir şahsiyet. Bu zamanda onun gibisini bulmak çok zor.

SOĞOME

(*Dışarıdan*) Girmenize izin vermem.

OKSEN

(*Dışarıdan*) Gireceğim.

BAĞDASAR

Oksen bu... Ah unuttuk...

SOĞOME

(*Dışarıdan*) Hayır!

OKSEN

(*Dışarıdan*) Evet! (*Kapıyı iterek açar ve girer.*) Ne kepazeliktir bu Bağdasar Ağpar?

BAĞDASAR

Affedin, aklım başımda değil.

OKSEN

Bağdasar Ağpar ne kepazeliktir bu?

BAĞDASAR

Kabahat benim.

OKSEN

Ne hakaret, ne saygısızlık, ne düşmanlıktır bu Bağdasar Ağpar! Beni eve çağırıyorsunuz ve hizmetçinize içeri almamasını emrediyorsunuz.

BAĞDASAR
Unuttum...

OKSEN
Neyi unuttun?

BAĞDASAR
Tembih etmeyi.

OKSEN
Ne demek tembih etmek?

BAĞDASAR
İzin vermesini.

OKSEN
Ne demek "izin vermesi"ni? "İzin vermesi"nin benim sorumla alakası ne? İzin vermesiniymiş...

BAĞDASAR
Sizin içeriye girmenize.

OKSEN
Boş laflar, faydasız bahaneler. Mesele ağır. Bir avukat, bir hukuk adamı, bir adalet temsilcisi taciz ediliyor, hakarete uğruyor, aşağılanıyor. İade-i itibar ve tazminat talep ediyorum. Bilir misiniz ki kanun bu tip suçları işleyenleri yirmi altın cezaya çarptırır, dolayısıyla yirmi altın siz ödeyeceksiniz, yirmi altın da hizmetçiniz.

KİBAR
Ayağını öpeyim, ben...

OKSEN
Hayır!

BAĞDASAR
Saygıdeğer efendim, rica ediyorum affedin, aklım başımda değil.

OKSEN
Hayır!

SOĞOME
Ben yanlış anlamışım.

BAĞDASAR
Ben içeri almamasını sizin için söylememiştim.

SOĞOME
Sizi yabancı biri sandım.

BAĞDASAR
Size kapılarımızı neden kapatalım?

SOĞOME
Her gün buyurun, gelin!

BAĞDASAR
Haşmetli efendim, bana merhamet edin, yuvam yıkıldı.

SOĞOME
Rahatsız olmayın... Gidip tatlı getireyim size.

BAĞDASAR
Kahve getir, rakı getir, şarap getir, konyak getir!

OKSEN
Bir şey istemiyorum. Bu olay başka durumlarda böyle uygunsuz davranışlardan kaçınmanız için bir uyarı olsun size. Eğer benim yerimde başka bir avukat olsaydı, hemen dava açardı. Fakat ben affediyorum çünkü meselenin içinde bir yanlış anlama görüyorum. (*Soğome'ye doğru*) Çık dışarı!

BAĞDASAR
Çık dışarı!... Gel buraya! İşte sana emrediyorum, evin kapıları her zaman Oksen Bey'e açık olacak. Sabah ya da akşam, gündüz ya da gece, evime gelmekte hürdür.

SOĞOME
Emre gerek yok.

BAĞDASAR
(*Kendi kendine*) Bu belayı geçiştirdik.

SOĞOME
(*Kendi kendine*) İkiniz de yerin dibine girin.

4. Sahne

BAĞDASAR ve OKSEN

OKSEN

Meselemize dönelim. Nasıl oldu da evlendiniz bu kadınla? Bu konuda bilgi almak isterim ki meselenin temelini iyi kavrayayım.

BAĞDASAR

Bir gece bir ahbabımla tiyatroya gittim. Ayağım kırılaydı da gitmez olaydım. Birinci perde esnasında locanın kapıları açıldı ve genç bir hanımla bir bey içeri girdiler. Girmez olaydılar. Hanımı gördüğüm gibi hayran oldum ve yavaş yavaş güzelliğine, hareketlerine, hallerine, konuşmasına ve özellikle gülmesindeki tavra kapıldım. Ahbabıma bu kızı tanıyıp tanımadığını sordum. Sormaz olaydım... Tanıdığını söyledi. Yetimmiş; mülayim, hoş tabiatlı, alçakgönüllü, uslu, edepli, terbiye görmüş bir kızmış. Onu karılığa alan büyük bir iyilik işleyecekmiş, fakirlikten kurtaracakmış. Ertesi birkaç gün, akrabalarıma ve birkaç arkadaşıma danıştım. Danışmaz olaydım. Onların fikrini öğrenmek istedim. Hepsi de bir hazine bulduğumu ve zaman kaybetmeden bu hazineye sahip olmak için uğraşmamı söylediler. Bu malumat üzerine hemen söz kestim, bir hafta sonra nişanı ve ondan üç gün sonra düğünü yaptım.

OKSEN

Böyle en iyi övgülere mazhar olmuş bir kadın nasıl ahlaksızlık içine yuvarlanıyor o halde?

BAĞDASAR

Nasıl yuvarlanmış bana ne? Ben sadece evimin namusunu koruyayım, eşim olarak asla kabul etmeyeceğim bu rezil kadını evimden kovayım istiyorum. Onun hak ettiği cezayı alması için de ısrar ediyorum.

OKSEN
Rica ederim böyle heyecanlanmayın, mesele hassas, soğukkanlı düşünelim ve kanunların bu konu hakkında nasıl tasarruflarda bulunduğunu görelim.

BAĞDASAR
Böyle rezil ve namussuz kadınları Millet Hastanesi'ne[3] göndermek, zincire vurmak, aç bırakmak, her gece dövmek, kemiklerini kırıp dökmek ve dünyamızdan defetmek lazım!

OKSEN
Dilinize hâkim olun. Kanunun hükmü olmadan bu kadın hakkında rezil ve namussuz deme hakkına sahip değiliz. Karınız dünya üzerinde ve kanun önünde hâlâ ahlaklı ve şerefli biridir.

BAĞDASAR
Ahlaklı?! Şerefli?! Bir kadın ki kötü namlı bir evden çıkmış olsun...

OKSEN
Peki bu arsız, kapıyı kırıp dökerek mi içeri girmiş yoksa kapıyı açık bulup da mı girmiş?

BAĞDASAR
Bana ne? İçeri girmesi yeterli.

OKSEN
Bana lazım bunun nasıl olduğu. Rica ederim söyleyin.

BAĞDASAR
Hay Allah'ım, ne bileyim ben? Lakin kapıyı kırıp dökmesine lüzum yok.

OKSEN
O halde kapıyı açık buldu ve içeri girdi, işte suçu hafifletici bir sebep... Gördünüz mü?

---

3 Surp Pırgiç Hastanesi'ni kastediyor. (ç.n.)

BAĞDASAR
Ne var? Kim o? Suçu hafifletici sebep ne?

OKSEN
Böyle bir olayda suçu hafifleten, incelten...

BAĞDASAR
Sonunda ne yapıyorlar bu ince suçu?

OKSEN
İnce suçun cezası da ince olur.

BAĞDASAR
Ben anlamam ince suçtan kalın suçtan.

OKSEN
Avukat diliyle suçu hafifletici sebep denir.

BAĞDASAR
Kafam almadı.

OKSEN
Fransızca *sirkonstans atenuant.*

BAĞDASAR
Anlayamıyorum.

OKSEN
İtalyanca *çirkostanza attenuante.*

BAĞDASAR
İtalyanca bilmiyorum.

OKSEN
Almanca *Milderungsgrund.*

BAĞDASAR
Başka şekilde anlat.

OKSEN
Yunanca *elafrintiki peristasis.*

BAĞDASAR
Peristasis'i biraz biliyorum, çok kez duydum ama ne demek olduğunu hatırlamıyorum.

OKSEN
İngilizce *sörkımstıns attenueytıd.*

BAĞDASAR
Ermenice anlat şu namussuzu.

OKSEN
Hafifletici sebepler, suçu yumuşatan, hafifleten, küçülten şartlar, haller demektir. Yumuşatıcı şartları ya da daha doğrusu sebepleri suçlu cezayı hafifletmek, azaltmak için bulmaya çalışır.

BAĞDASAR
Niye öyle demiyorsun? Anladım.

OKSEN
Hanım kapıyı kırarak içeri girmiş olsa cezası daha ağır olur.

BAĞDASAR
Anlıyorum. Fakat eninde sonunda bu lanet eve biriyle sevişmek için girmiş.

OKSEN
Oraya kasıtlı olarak biriyle sevişmek için mi girmiş yoksa tesadüfen mi sevişmiş?

BAĞDASAR
Bunların benim evimin namusuyla ilgisi yok.

OKSEN
Âşığı genç mi yaşlı mı?

BAĞDASAR
Yerin dibine batsın, nerden bileyim?

OKSEN
Güzel mi çirkin mi?

BAĞDASAR
Rica ederim son ver şu sorulara.

OKSEN
İyi niyetle mi sevişmiş yoksa kötü niyetle mi?

BAĞDASAR
Nasıl bir kadın kocasını iyi niyetle aldatır, ona iyi niyetle ihanet eder? Bu ne kepazeliktir! Bu hafifletici sebeplere de onu bulana da lanet olsun. Benim karım, benim yoldaşım, benim eşim, benim zevcem benden başka bir adam sevmiş, felakete sebep olmuş suç işlemiş. Asılmayı hak ediyor!

OKSEN
Hüküm vermek için çok acele ediyorsunuz. Sabretmelisiniz ki kanun karının sevgili sahibi olmasının arkasındaki nedenleri incelesin, araştırsın, test etsin, soruştursun, tahlil etsin. Belki başka birini sevmeye hakkı vardır. O zaman izin verin meseleyi araştırayım ki davayı kaybetmeyesiniz. Siz istiyorsunuz ki şehadetiniz üzerine karınız hemen cezalandırılsın. Bu mümkün değil. Sizin gibi pek çok başkası kendilerini masum addederek karılarına karşı dava açtılar ama mahkemeden kendileri suçlu ve borçlu çıktılar.

BAĞDASAR
Size göre karım masum öyleyse?

OKSEN
Bana göre henüz her şey karanlıkta. Karın masum demem, bununla beraber aksine suçlu olduğunda da ısrar etmem. Ne karının âşığını haklı çıkarabilirim ya da suçlayabilirim, ne de sizin suçlu olduğunuza hükmetmeye cesaret edebilirim.

BAĞDASAR
Bu meselede benim de suçlu çıkma ihtimalim var mı?

OKSEN
Her şey muhtemel.

BAĞDASAR
Demek bu kadını bugün Pırgiç'e koymak mümkün değil.

OKSEN
İmkânsız. Hafifletici sebepler meselesi o kadar ileri gitmiştir ki, eğer karın iyi niyetle başka birini sevmişse, yani örneğin milli ilerleme ve aydınlanma amacıyla, ya da yetimler, sakatlar, ihtiyarlar, güçsüzler ve düşkünler yararına, onları korumak için methe şayan ve milletin menfaatine uyan bir teşebbüste bulunmuşsa, karınız, benden söylemesi, gazetelere çıkar, övgüler alır, defne taçlarıyla donanır. Zira kişisel çıkarını genelin yararına feda etme kahramanlığını göstermiştir ve bu şartlar altında...

BAĞDASAR
Yani ben mi suçluyum?

OKSEN
Tam aksine, eğer çirkin ya da yaşlı menfur bir adamla aşk yaşadıysa tabiî olarak suçu ağırlaşır. Bırakalım kanunu, kamuoyu bile "bari âşığı güzel, genç ya da şirin biri olsaydı" diyerek onu mahkûm eder.

BAĞDASAR
Yarın koyabilir miyiz Pırgiç'e?

OKSEN
İmkânsız! Şimdi eğer karınıza sadık kalmadıysanız ya da onu kıskandıysanız ya da ona şiddetle muamele ettiyseniz bir âşık bulmak için sebep vermiş oluyorsunuz. Bu durumda üzerinize büyük sorumluluk alıyorsunuz.

BAĞDASAR
Onu deli gibi seviyordum. Başka bir kadının yüzüne dahi bakmadım.

OKSEN
Rahat olun öyleyse. Zamanım değerli, gitmem gerek. Bu davada sizi masum ve karınızı suçlu çıkarmak için tüm hukuk ve avukatlık kudretimi kullanarak çalışacağım.

BAĞDASAR
Hafifletici sebeplere çok önem verme!

OKSEN
Kuvvetli ve sıkı kanıtlarla hafifletici sebepleri ortadan kaldırmak benim görevim olacak.

BAĞDASAR
Teşekkür ederim.

OKSEN
Görüşmek üzere. (*Gider.*)

5. Sahne
BAĞDASAR

BAĞDASAR
Güle güle hafifletici avukat... Az kaldı beni suçlu çıkaracaktı bizim haşmetli vekil. Eğer gevşek ağızlı ve aptal bir adam olsaydım, hiç şüphe yok suçu üzerime yüklemek isteyecek ve gerçek suçluyu aklamaya çalışacaktı. Arsız kadın, beyaz bir güvercine dönecekti, çünkü hafifletici sebepler varmış, çünkü bu hafifleticinin Fransızcası, İtalyancası, Yunancası, Almancası ve İngilizcesi de varmış, çünkü âşık olmak amacıyla âşık olmamış kazayla âşık olmuş, çünkü âşığı yaşlı ve çirkin değilmiş, çünkü kötü niyetle sevmemiş iyi niyetle sevmiş, iyilik yapmak için sevmiş, çünkü... Bilmem ki bu çünkülerin sonu gelir mi? Ve tüm bu çünküler şu rezil ve sadakatsiz kadının, şu hain yaratığın masumiyetinin kanıtı olacaktı. Aklını seveyim avukat bey, biz de anlarız avukatlıktan, biz de senin kadar Kutsal Kitap karıştırdık zamanında. Öyle hafifletici şeyler yuvarlayanlardan değiliz. Rahmetli babam da böyleydi, çokları ondan akıl almaya giderdi, büyükbabam da akıllıydı, biz sülalece böyleyiz, doğuştan avukatız ve hak hukukun kimin yanında olduğunu şıp diye anlarız...

6. Sahne

BAĞDASAR ve ANUŞ

ANUŞ

Hakaretlerine daha fazla tahammül edemiyorum.

BAĞDASAR

Hâlâ karşıma çıkacak yüzün var mı?

ANUŞ

Şimdi hemen ayrılalım istiyorum.

BAĞDASAR

Eğer biraz olsun hicap ve utanç sahibi olsaydın odana gider saçlarını yolardın.

ANUŞ

Niye saçlarımı yolacakmışım? Nankör bir adamın elinden kurtulduğum için bilhassa güzel kokulu yağlar süreceğim. Yazıklar olsun, hem de ne yazıklar olsun ki seni yüksek sosyeteye soktum. Benimle evlendiğin zamanlar doğru düzgün selam vermeyi bilmezdin. Yazık üstünü başını düzeltmek, seni adam gibi giydirmek için verdiğim o emeklere, yazık sana dans öğretmek için çektiğim yorgunluklara. Evlendiğimiz sene, doğru düzgün yürümeyi bile bilmiyordun. Yazık, yazık fedakârlıklarıma! Benimle evlendiğinden beri biraz insan tanıdın. Eskiden geniş iç donun ve uzun cübbenle aşçıya benziyordun, öyle ki herkes seni Bağdasar Ağpar[4] diye çağırıyordu. Bugün biraz adam sırasına geçtin, ben hayâsız oldum, namussuz oldum öyle mi?

4 Bağdasar Ağpar ifadesi, "Bağdasar Kardeş", "Bağdasar Abi" gibi ifadelerle karşılanabilirdi. Ama "*ağpar*" sözcüğünün bugün de Türkiye'de yaşayan Ermeniler tarafından biliniyor ve kullanılıyor (ahpar) oluşu nedeniyle ifadeyi aynen tutmayı tercih ettik. İfade, Bağdasar'ın "bey" olamadığına dair bir vurgu olarak okunabilir. (ç.n.)

BAĞDASAR
Bizim sülalemiz biraz nankördür!

ANUŞ
Benim gibi bir kadın senin için hem fazlaydı hem ağırdı, beni kaldıramayacağını biliyordum çünkü çağımızın aydınlanmacı ruhunu kavramış değildin, çünkü kadın senin için bir köleydi, bunların hepsini biliyordum, fakat sabrettim, seninle evlenmeye söz verdiğim o güne lanet okuyarak sabrettim.

BAĞDASAR
Hay söz vermez olaydın.

ANUŞ
Komşularım ikna etmeye çalışıyordu beni senle evlenmeyeyim diye. O odun parçasıyla nasıl yaşayacaksın diyorlardı. Ben ise onlara benim nişanlım iyi adamdır diye cevap veriyordum.

BAĞDASAR
Hay olmaz olaydım.

ANUŞ
Evlendikten sonra pek çoğu bu avanakla nasıl zaman geçireceksin dedi. O zaman, onlara, kocam akıllı adamdır diyerek korudum seni.

BAĞDASAR
Böyle diyenlerin kendileri avanak. Hem sen, utanmıyor musun böyle kepaze sözler etmeye?

ANUŞ
Hiç unutmuyorum, bir gün arkadaşlarından biri dedi ki, "Kalbin kırılmasın, Bağdasar iyi adamdır fakat kabadır, kendisiyle iki çift laf edilmez." Bu sözün üzerine eve döndüm, iki saat oturdum ağladım. Bazıları da, karın olduğumun farkına varmayarak -çünkü

seni bana yakıştıran kimse yoktu- senin dedikodunu yapıyorlar ve gülünç işlerini anlatıyorlardı, bunları dinlerken karın olduğumu açık etmekten utanıyordum. Ne yapıyordum? İçime atıyor, ağlıyor ve sana bir şey söylemiyordum. Fakat her zaman çabalıyordum ki adam olasın, cemiyet içine girip çıkasın. Ve şimdi tüm bu çabalarım bir saniye içinde unutuldu. Ne güzel, ne güzel.

BAĞDASAR
Ve bütün bunları başka biriyle aşk yaşamak için mi yaptın?

ANUŞ
Kimle aşk yaşamışım?

BAĞDASAR
Sen benden iyi bilirsin.

ANUŞ
Kıskançlık muhakemeni bozmuş ve benim namussuz bir evden çıktığımı hayal etmekten zevk alıyorsun.

BAĞDASAR
Gözlerimle gördüm.

ANUŞ
Ondan sonra da beni boşamak için gerekli yöntemler konusunda tavsiye almak, beni tüm dünya önünde gülünç duruma düşürmek ve kendi tecavüze uğramış namusunu korumak için avukatlara müracaat ettin.

BAĞDASAR
Bütün yöntemlere müracaat edeceğim, yeter ki bir an önce ayrılalım.

ANUŞ
Zaten ben seni koca olarak kabul etmemeye, senden kesinkes ayrılmaya ve hatta ismini ağzıma almamaya kararlıyım.

7. Sahne

Aynı kişiler ve KİBAR

KİBAR

Eğer sorununuza müdahale edebilir ve bir uzlaşma sağlayabilirsem kendimi talihli sayacağım.

BAĞDASAR

İmkânsız.

ANUŞ

Mümkünü yok.

KİBAR

Ve talihsiz bir ayrılığın önünü alabilirsem.

ANUŞ

O adam için içimde nefretten başka bir his yok.

BAĞDASAR

Şeytandan bile daha iğrenç benim için o.

KİBAR

Dinleyin, lütfen...

ANUŞ

Böyle bir teklifte bulunmayın, yalvarırım.

BAĞDASAR

Bu işe karışmayın!

KİBAR

Evlilikte böyle haller olabilir. Sağduyu gerektirir ki...

BAĞDASAR

Suçlu cezalandırılsın!

ANUŞ
Evet ben de suçlunun cezalandırılmasını ve kadının köle olmadığını anlamasını talep ediyorum. Bir an varsayalım ki gerçekten bir âşığım var ve farz edelim ki bu durum açığa çıktı, Bağdasar nasıl bir yol tutturmalıydı? Her şeyi altüst etmek, avukatlara müracaat etmek, bağırmak çağırmak yolunu mu?

BAĞDASAR
Tabii ki.

KİBAR
Öncelikle karısını çağırmalıydı.

ANUŞ
Soğukkanlılıkla konuşmalıydı...

KİBAR
Meseleyi ona sormalıydı...

ANUŞ
Sinirlenmeden...

KİBAR
Ve gerçekten bir âşığı varsa...

ANUŞ
Affetmeliydi ve tavsiyede bulunmalıydı...

KİBAR
Ki başka bir kez daha...

ANUŞ
Böyle bir kusur işlemesin...

KİBAR
Ve eğer ikinci kez işlerse...

ANUŞ
İkinci kez affetmeliydi...

KİBAR
Tavsiyede bulunmalı ve nasihat etmeliydi...

ANUŞ
Ve iyi bir şey olmadığını söylemeliydi...

KİBAR
Bir sevgilisinin olması...

ANUŞ
İnsanı başka sevgililer bulmaya götürür...

KİBAR
Ve çok sayıda sevgilisi olması karılarının...

ANUŞ
Hoşuna gitmez kocaların...

KİBAR
Sonunda sürekli ahlaki konuşmalar yaparak...

ANUŞ
Tembih ederek...

KİBAR
İkna ederek...

ANUŞ
Tavsiyede bulunarak...

KİBAR
Azarlayarak...

ANUŞ
Okşayarak...

KİBAR
Tehdit ederek...

ANUŞ
Affederek...

KİBAR
Evin namusunu korumak gerekir...

ANUŞ
Ve evin namusu da böyle gerektirir...

KİBAR
Bütün dünyanın yaptığı budur...

ANUŞ
Bizim anamızdan ve babamızdan gördüğümüz de budur...

KİBAR
Yoksa...

ANUŞ
Sinirden deliye dönmek...

KİBAR
Avukatlara müracaat etmek...

ANUŞ
Danışmak...

KİBAR
Boşanma talep etmek...

ANUŞ
Mahkemelerde rezil olmak...

KİBAR
Herkesin diline düşmek...

ANUŞ
Parmağa dolanmak...

KİBAR
Arkadaşların gözünden düşmek...

ANUŞ
Evin kapılarını kapatmak...

KİBAR
Bir aileyi yıkmak...

ANUŞ
Sonunda pişman olmak...

KİBAR
Karımı geri istiyorum demek... (*Anuş ve Kibar sözlerine birbirlerinin ardı sıra öyle çabuk devam ederler ki ikisinin arasında duran Bağdasar konuşmaya fırsat bulamaz.*)

ANUŞ
Ki geri alamaz...

KİBAR
Ağlamak...

ANUŞ
İnlemek...

KİBAR
Gözyaşı dökmek...

ANUŞ
İç çekmek...

KİBAR
Feryat etmek...

ANUŞ
Sızlamak...

KİBAR
Hangi birini diyeyim?

ANUŞ
Hangi birini sayayım?

KİBAR
Keder ve acı hissetmek...

ANUŞ
Elemle dolmak...

KİBAR
Düşünmek, kafa yormak...

ANUŞ
Vesveseler içinde zaman geçirmek...

KİBAR
İştahtan kesilmek...

ANUŞ
Uyuyamamak...

KİBAR
Öksürmek...

ANUŞ
İnlemek...

KİBAR
Ve sonunda...

ANUŞ
Ölmek...

KİBAR
Bu değil mi olacak?

ANUŞ
Boş yere ağzımı yoruyorum... Bu adam ikna olmaz...

BAĞDASAR
Ben affedici kocalardan değilim...

KİBAR
(*Bağdasar'ın kulağına*) Ağzından bir şey alamadım...

ANUŞ
Yalvarırım onu barışmaya zorlamayın, zaten ben onu bir daha asla sevmemeye ahdettim.

BAĞDASAR
(*Kibar'a alçak sesle*) Şu âşığın adını öğrenme işini bırakma! (*Yüksek*) Barışmak mümkün değil. Boş sözler dinlemeye zamanım yok. Avukatı bulmaya ve meseleyi Mahkeme Heyeti[5] huzuruna çıkarmaya gidiyorum. (*Çıkar.*)

---

5 1840 yılında, Patrikhane bünyesinde tesis edilen ve genel olarak boşanma davalarına bakan kurum. (Vartan Artinian. *Osmanlı Devletinde Ermeni Anayasasının Doğuşu: 1839-1863*. Çev. Zülal Kılıç. İstanbul: Aras Yayıncılık, 2004: 66). Kevork Bardakjian'dan öğrendiğimize göre "Milli Mahkeme Heyeti" 1863 yılında ilan edilen Ermeni Milli Anayasası tarafından "tasdik edilen temel konseylerden biridir" ve Baronyan'ın oyundaki temel amacı bu yeni oluşumu eleştirmektir (Kevork Bardakjian. "Baronyan'ın Moliere'e Borcu". Çev. Zeynep Okan. *Mimesis* 17 (Haziran 2010): 174).

8. Sahne

KİBAR ve ANUŞ

KİBAR

Aklına koyduğunu yapmaya kesin kararlı. Aptal, sanıyor ki, Mahkeme Heyeti'ne başvurmakla istediğini yaptıracak. Sonunda pişman olacak, ama ne fayda bizi birazcık yoracak. Ziyanı yok, yeter ki biz uyum içinde hareket edelim ve birbirimizden ayrılmayalım. Şüphe yok ki, aynı gün içinde seninle beraber Baydzar'ın evinde bulunduğumuzu öğrendiğinde benden selamı sabahı kesecek. Keserse kessin, bana sana daha sıkı bir bağla bağlanma fırsatı vermiş olacak.

ANUŞ

Avukatı bizim tarafımıza çekemez miyiz?

KİBAR

Avukatların çoğunluğu için adalet ve hak daha çok altını gördükleri yerdedir. Fakat Oksen'in onlardan biri olduğunu sanmıyorum. Eğer onunla aramızda bir uyum vücuda getirebilirsek iyi. Eğer olmazsa, senin davanın savunulmasını ben üstleneceğim ve oyunlarımızı oynamaya devam edeceğim. Sen şimdi kamuoyunun lehimize olacağından emin olmalısın.

ANUŞ

Beni cesaretle savunacağına söz verdiğin için sana çok teşekkür ederim sevgilim. Bu fedakârlığın senin için duyduğum aşkı iki katına çıkarıyor.

9. Sahne

Aynı kişiler ve OKSEN

OKSEN

Tam da sadakatsizlik ithamıyla sizi mahkeme huzuruna çağıran celbi kabul edeceğiniz anda huzurunuzu bozmaya sebep olan kişiyi yanınızda bulundurarak büyük cüret gösteriyorsunuz hanımefendi. Sizi temize çıkaracak çareler bulacağınıza işlediğiniz suçu pekiştirecek deliller peşindesiniz. Büyük cüret...

KİBAR

Temize çıkmasına gerek yok, çünkü suçu yok.

OKSEN

Ve siz bir aileyi yıkmaya çalıştıktan ve bunu başardıktan sonra rezilliğinizi daha ileri götürmeye hâlâ cesaret ediyor musunuz?

KİBAR

Çok ileri gidiyorsunuz.

OKSEN

Tam aksine, geride kalıyorum. Siz ondan çok daha suçlusunuz, zira onu yoldan çıkardınız. İleride ondan çok daha ağır bir cezaya mahkûm olacaksınız.

KİBAR

(*Gülerek*) Rica ederim, acıyın birazcık avukat efendi!

OKSEN

Alay mı ediyorsun? Sadece senin cezalandırılman ve hanıma hiçbir suç isnat edilmemesi için çalışacağım. Davaya öyle bir şekil vereceğim ki tüm suç senin üzerine kalacak ve on yıl hapse mahkûm olacaksın.

KİBAR
Acıyın bana (*gülerek*), dört yıla mahkûm edin.

OKSEN
Dışarı lütfen. Beni müvekkilimin karısıyla yalnız bırak.

KİBAR
Hayır.

OKSEN
Müvekkilimin karısı benim karım demektir, dışarı çık.

KİBAR
Benim canım o. Kıskanırım.

OKSEN
İtirafta bulunmanıza gerek yok. Suçunuz zaten kanıtlandı ve sabitlendi. Dışarı çık ve beni zor kullanmaya mecbur etme!

KİBAR
Hayır.

ANUŞ
Rica ederim benim için kavga etmeyin.

OKSEN
Mutlaka dışarı çıkması gerekiyor. Avukatlık görevim sizinle biraz yalnız kalmamızı talep ediyor.

KİBAR
Benim şerefim de sizin onunla asla yalnız kalmamanızı talep ediyor.

OKSEN
Bu karşı koyma ne anlama geliyor?

10. Sahne

Aynı kişiler ve BAĞDASAR

BAĞDASAR

Nedir bu, ne var?

OKSEN

Evet, baş başa görüşme mutlak bir gerekliliktir.

KİBAR

Baş başa görüşmenin hiç gereği yoktur.

BAĞDASAR

(*Kibar'a*) Avukat o, sert konuşma onunla!

KİBAR

(*Bağdasar'ı iterek*) Sen karışma! Mesele başka bir hal aldı.

OKSEN

Müvekkilimin karısı, neden izin vermiyorsun iki dakika onunla konuşayım?

BAĞDASAR

(*Oksen'e*) O da dosttur, üzme onu.

OKSEN

(*Bağdasar'ı iterek*) Mesele senden çıktı, sen bizim işimize karışma! (*Kibar'a*) Dışarı çıkacaksınız, eğer çıkmazsanız...

BAĞDASAR

(*Kibar'a*) Biraz çık dışarı, görelim ne yapacak...

KİBAR

(*Bağdasar'ı iterek*) Asla dışarı çıkmayacağım. Ben senin dışarı çıkmanı emrediyorum.

OKSEN
Şimdi gerekli yerlere haber veriyorum.

KİBAR
Güle güle.

(Bağdasar bir Kibar'a bir Oksen'e gider ve aralarını bulmak için konuşmak ister. Sahnenin sonuna dek itilip kakılarak ikisi tarafından da reddedilir.)

OKSEN
Gereği yapılacaktır.

KİBAR
Enseni görelim.

OKSEN
Sonuçta tabiatıyla bu işin sonu senin çıkarma olmayacak.

KİBAR
Arkadaşımın karısını bizim büyük avukatla yalnız bırakmalıymışım.

OKSEN
Benim niyetim iyi... *(Kolundan kuvvetle çeken Bağdasar'a)* Allah'ını seversen git buradan. Sen niye bu işin içine burnunu sokuyorsun? Bırak konuşayım!

KİBAR
Bırak avukatlık yapsın! Müvekkilinin karısıyla baş başa görüşmek avukatlık görevinin gereğiymiş! *(Eliyle Kibar'ın ağzını kapatmak isteyen Bağdasar'a)* Sen neden bizim işimize karışıyorsun, sana ne, biz kavga ederiz barışırız... Sana bir şey söyleyen mi var, git rahatına bak!

BAĞDASAR
Bırakmıyorsunuz ki konuşayım... Şimdi çatlayacağım!

OKSEN
(*Bağdasar'a*) Davanı bana teslim etmedin mi?

BAĞDASAR
Evet.

OKSEN
Karını?

BAĞDASAR
Evet.

OKSEN
Yerini bil o halde ve vekilinin işine karışma!

BAĞDASAR
Ama... (*Anuş ve Kibar çıkar.*)

OKSEN
Pekâlâ, fakat bil ki çok fena cezalandırılacaksın Kibar Bey. (*Kapının arkasından bağırarak*) On iki yıl hapis yatacaksın ve sonra... sonra... onu da sonra düşünürüz!

11. Sahne
BAĞDASAR ve OKSEN

BAĞDASAR
Koşarak, nefes nefese kalarak bana yapacağınız önemli açıklamaları dinlemeye geldim, kavgadan başınızı kaldıramadınız ki...

OKSEN
Seni arsız, dur sen, bir avukata karşı nasıl davranacağını öğreteceğim sana!

BAĞDASAR
Şu önemli açıklamalar...

OKSEN
Seni küstah, benimle yalnız bırakmazmış Anuş'u... Bırakma! Sonunda göreceksin bakalım!

BAĞDASAR
Önemli açıklamaları söyleyecek misiniz?

OKSEN
(*Kapıya dönerek*) Rezil! Ben saygıdeğer bir adamım, seninle konuşmaya bile tenezzül etmem... (*Aniden kapıya koşarak ve bağırarak*) Alçak, sen beni ne sandın ki Anuş Hanım'la birazcık görüşmeme izin vermeyesin, kendin gibi namussuz mu sandın? Yakın arkadaşının karısıyla gizli ilişkiler kurarsın, zavallı kadını günaha teşvik edersin, baştan çıkarırsın, onunla bir başkasının evine gidersin, saatlerce içersin, söylersin, dans edersin! Beni kendin gibi mi bildin seni rezil, sefil, namussuz!?

BAĞDASAR
Siniri geçmedi ki şu önemli açıklamaları öğrenelim.

OKSEN
Evlere yılan gibi sokulursunuz ve ne zaman o evden çıksanız evin namusu ve huzuru sizinle beraber evden çıkar. Sahtekârlar! Hainler!

BAĞDASAR
Yalvarırım, yeter bu kadar. Şu önemli açıklamalar...

OKSEN
Eğer imkânım olsaydı, sizin gibi gençleri zincirlere vurup yok ederdim. Senin gibi bir mahluk hangi namusa sahip olabilir ki on yıldır yakın arkadaşı olan Bağdasar'ın karısıyla aşk yaşasın? On yıldır...

BAĞDASAR
Bağdasar'ın mı? Ne duyuyorum? On yıldır mı?

OKSEN
Aptalın birini bulmuşsun, istediğin gibi oynamışsın. Hilebaz!

BAĞDASAR
Başka bir Bağdasar'dır... Bir an ben olduğumu sandım...

OKSEN
Eğer Bağdasar Ağpar'ın yerinde ben olsaydım seni parça parça ederdim.

BAĞDASAR
Bağdasar Ağpar dedi... Anlamıyorum...

OKSEN
Kendinden geçmiş bunak bir adamı kandırmak zor değil. Gel beni kandır. Sefil! Haysiyetsiz!

BAĞDASAR
Bu Bağdasar Ağpar kim acaba? Ne avanak adammış...

OKSEN
Ve fakat seni kanunun en ağır cezasına göre, bir adi suçlu gibi, mahkûm ettireceğim ve Anuş Hanım'ı kurtarmaya çalışacağım.

BAĞDASAR
(*Bağırarak*) Yeter avukat bey, yeter! Yakına gelin ki birbirimizi anlayalım... Şu önemli açıklamaları anlatın bana.

OKSEN
Yapacak açıklama mı kaldı? Her şey açığa çıktı zaten. Karının âşığı Kibar'mış.

BAĞDASAR
Kibar mı dedin?

OKSEN
Evet Kibar. Fakat sakin ol, yaptığı her şeyi onun burnundan getireceğim. Zaten ona çoktan beri bozuktum ve tuttuğu yolu hiç beğenmiyordum. Avukatlığın bütün zehirlerini döküp ondan intikamımı almak için önüme fırsat sunuldu. Hadi öyleyse işe başlayalım! Her şeyden önce yürüteceğim işler için ödenecek ücrete karar verelim. Biz avukatların ücretimizi üç taksitte alma alışkanlığımız vardır. İlk taksit işin başında tahsil edilir, ikincisi işin ortasında ödenir, üçüncüsü işin sonunda...

BAĞDASAR
Kibar mı dedin?

OKSEN
Yani ilk başta elli altın, sonra arada elli altın ve sonunda geriye kalan elli altın, toplam miktar yüz elli altın ki sadakatsiz bir

kadından ayrılmak için önemsiz bir miktar. Umuyorum ki siz davadan suçsuz çıkacaksınız ve hasımınız layık olduğu cezayı alacak. Fakat tüm çabalarıma rağmen umduğumuz sonuçları elde etmeyi başaramazsak da yüz elli altınlık miktarı talep etmeye hakkım olacak, zira bu durumda da aynı oranda emek sarf etmiş olacağım.

BAĞDASAR
Yanlış anlamıyorum, sanırım Kibar dediniz, öyle değil mi?

OKSEN
Evet, ke i ki, be a re bar: Kibar!

BAĞDASAR
Vay sefil! Kimin aklından geçerdi? On yıldan beri aşk yaşıyormuş.

OKSEN
Evet.

BAĞDASAR
Kim inanırdı?

OKSEN
Önerime ne cevap vereceksiniz?

BAĞDASAR
Ne cevap vereyim?... Aferin Kibar sana aferin!

OKSEN
Cevap vermelisiniz ki ona göre işe başlayalım ya da başlamayalım.

BAĞDASAR
Yaşa, çok yaşa Kibar!

OKSEN
Sadakatsiz bir eşten ve kötü bir yakın arkadaştan kurtulmak için yüz elli altın büyük bir miktar değil.

BAĞDASAR
Bu miktarla üç karı alınır birader.

OKSEN
Hakkınız var, bir kadını bırakmak almaktan pahalıdır.

BAĞDASAR
Bari davayı kazanacağımızdan emin misiniz?

OKSEN
Çok eminim. Hiçbir hafifletici sebep yok.

BAĞDASAR
İyi. Yeter ki şu şeytan kadından ayrılayım.

OKSEN
O halde ilk ödemeyi yapmak için acele edin ki ilk işlemleri tamamlayalım. Bildiğiniz gibi bu işlemler biraz uzundur. Dilekçe önce başkana takdim edilir. O, dilekçeyi Bidayet Mahkemesi'ne gönderir, Bidayet Mahkemesi, İhtisas Mahkemesi'ne gönderir, İhtisas Mahkemesi, Münasebet Divanı'na gönderir, Münasebet Divanı, Tahrir Divanı'na gönderir, Tahrir Divanı, Salâhiyyet Divanı'na gönderir, Salâhiyyet Divanı Maliye Divanı'na gönderir, Maliye Divanı da Tetkik Divanı'na gönderir. Oradan Mahkeme Heyeti'ne gider ki meseleyi incelemek için burada bir komisyon oluşturulur, bu komisyon meseleyi tetkik etmek için daha küçük bir komisyon oluşturur, ki bu da meseleyi tafsilatıyla öğrenmesi ve bir rapor hazırlaması için küçük bir birim meydana getirir, bu birim de kendine yardım etsin diye yardımcı bir birim oluşturur, bu yardımcı birim de meseleyi bütün yönleriyle incelemek için

farklı kollara sahiptir, bu farklı kolların her biri de kendi içinde küçük kollara sahiptir ki bunlar meseleyi kendi küçük kollarıyla inceledikten sonra kendi kollarına, kol yardımcı birime, yardımcı birim birime, birim küçük komisyona derken mesele tekrar yola çıktığı noktaya gelir ve sonra yeniden yargılama sürecinin tamamlanacağı Mahkeme Heyeti'ne gider. Haydi gidelim!

BAĞDASAR

Bu ne uzun bir yolculuktur...

(1. Perdenin Sonu)

2. PERDE

(Oyun aynı sahnede geçer. Sağda üzerine yeşil bir çuha yayılmış bir masa, masanın üzerinde küçük bir zil, mürekkep hokkası, kâğıt ve kalem.)

1. Sahne

BAĞDASAR, sonra OKSEN

BAĞDASAR

Karım kadınlık görevini yerine getirmedi ve bana ihanet etti. İhaneti tespit edilmiştir. Bunun sonucunda tabiatıyla birbirimizden ayrılmamız ve kanuna uygun olarak benim başka bir kadın almam gerekmektedir. Karım kadınlık görevini yerine getirmedi ve bana ihanet etti. İhaneti tespit edilmiştir. Bunun sonucunda tabiatıyla birbirimizden ayrılmamız ve kanuna uygun olarak benim başka bir kadın almam gerekmektedir. Karım kadınlık görevini yerine getirmedi ve bana ihanet etti. İhaneti tespit edilmiştir. Bunun sonucunda tabiatıyla birbirimizden ayrılmamız ve kanuna uygun olarak benim başka bir kadın almam gerekmektedir. İşte Mahkeme Heyeti önünde edeceğim sözler, ne bir sözcük fazla ne bir sözcük eksik. Yani, karım kadınlık görevini yerine getirmedi ve bana ihanet etti. İhaneti tespit edilmiştir. Bunun sonucunda tabiatıyla birbirimizden ayrılmamız ve kanuna....

OKSEN

(*Girerek*) Mahkeme Heyeti üyelerini gördüm, buraya doğru ilerliyorlar, dersini iyi öğrendin mi?

BAĞDASAR

Su gibi. Karım kadınlık görevini yerine...

OKSEN
İyi. Talimatlarıma göre hareket etmelisin.

BAĞDASAR
Evet.

OKSEN
Sana gösterdiğim yoldan bir saç teli kadar dahi sapılmaması gerek.

BAĞDASAR
Hayır.

OKSEN
Ancak bu şekilde başarabiliriz.

BAĞDASAR
Anlaşıldı!

OKSEN
Eğer başka bir yol tutarsan davayı kaybedersin.

BAĞDASAR
Kuşkusuz!

OKSEN
Yargıçlar seni tuzağa düşürmek için sana oradan buradan sorular yöneltebilirler. Sen onların sorularına sadece sana öğrettiğim sözlerle cevap vereceksin.

BAĞDASAR
Evet. Karım kadınlık görevini yerine getirmedi ve bana ihanet etti. İhaneti tespit edilmiştir. Bunun sonucunda tabiatıyla birbirimizden ayrılmamız ve kanuna uygun olarak benim başka bir kadın almam gerekmektedir.

OKSEN
Yaşa!

BAĞDASAR
Davamı iyi incelesinler diye çok hürmet göstereceğim onlara:
Kahve, şarap, tatlı, rakı, şerbet...

OKSEN
Sanırım geliyorlar... Geldiler...

2. Sahne

Aynı kişiler ve PAYLAG, YERGAT, SUR[6] (*üçü kapı önünde*)

PAYLAG
(*Yergat'a*) Giriniz rica ederim.

YERGAT
(*Sur'a*) Rica ederim, geçiniz.

SUR
(*Paylag'a*) Önce siz giriniz.

PAYLAG
Sizden önce girmek bana yakışmaz.

YERGAT
(*Paylag'a*) Benim herkesten sonra girmem icap eder.

SUR
(*Yergat'a*) Asla ve kat'a, kabul etmeyiz.

PAYLAG
(*Sur'a*) O halde herkesten önce siz giriniz.

SUR
(*Paylag'a*) Kabul etmem, siz benden çok daha mühimsiniz.

PAYLAG
(*Sur'a*) Sizi böyle düşündürten asaletinizdir.

SUR
(*Paylag'a*) Böyle telakki etmenizi sağlayan asıl sizin asil hislerinizdir.

6 İsimler sırasıyla, "şimşek", "demir" ve "kılıç" anlamına gelmektedir. (ç.n.)

PAYLAG
(*Sur'a*) Sizi böyle konuşturan bana gösterdiğiniz teveccühünüzdür.

SUR
(*Paylag'a*) Sizin nezaketinizdir...

YERGAT
(*Sur'a*) Zaman geçirmeyelim, istirham ederim giriniz.

SUR
(*Yergat'a*) Siz girin.

YERGAT
Olmaz, Sur Bey girsin.

SUR
Olmaz, Paylag Bey girsin.

PAYLAG
Olmaz, ben sıramı bilirim.

SUR
Üçümüz birden girelim o halde! (*Üçü birden girerler ve masanın önüne gelirler.*)

PAYLAG
Oturmak için de zaman harcamayalım lütfen. (*Otururlar.*)

SUR
(*Oksen'e*) Sanırım size evlilik davalarında vekaletin kabul edilmediği beyan edilmişti.

OKSEN
Evet, ben çıkacağım. (*Mahkeme Heyeti üyelerini selamlayarak çıkar.*)

SUR
Tamamlamamız gereken başlangıç işlemleri var. Siz biraz dışarıda bekleyebilir ve zili duyduğunuzda içeri gelebilir misiniz? (*Bağdasar başını eğerek çıkar.*)

YERGAT
(*Sur'a*) Siz fikrinizi söylemediniz.

SUR
Hayır çünkü tartışmayı kesmek zorunda kaldık.

YERGAT
Böyle meselelerde önyargılara itibar edilmemeli.

PAYLAG
Bununla beraber başkalarının şahadetini temel alarak da hüküm verilmemeli.

YERGAT
Ben taraftarlık ruhuyla hareket etmem!

PAYLAG
Ben de!

YERGAT
Meseleyi temel ilkeler açısından tahkik edip bana sinirlenmeye hakkınız yok.

PAYLAG
Fakat siz insanın haysiyetini yaralayacak imalarda bulundunuz. Benim körü körüne o tarafı savunduğumu anlatmak istediniz.

YERGAT
Asla! Sözlerimi çok yanlış anladınız. Ben sadece beyaz şarap elmayla iyi gider dedim, oysa damak açısından kırmızısı şeftaliyle daha uygundur.

PAYLAG
Ve kırmızı şarapla elma yiyenler ağız tadından mahrumdur diye eklediniz.

SUR
Bana göre, ağız tadı meselelerinde doğru her zaman derinlerde saklıdır. Dolayısıyla iki taraf da haklı olabilir. (*Soğome kahve ikram eder.*)

PAYLAG
Yani, ağız tadı meselelerinde hüküm vermek çocukluktur diye bağırırken haklıydım!

YERGAT
Hayır! Ben şeftaliyle beyaz şarap içilmeyeceğinde her zaman ısrar ederim.

PAYLAG
Ben de elmayla beyaz şarap içmeyi kabul edecek ne damağa ne mideye sahip olduğumu haykırmaktan vazgeçmem!

YERGAT
Hakkınız var. Ben de sizi kendi damak tadınıza göre başkasının damak tadını yargılamaya hakkınız olmadığına ikna etmeye çalışıyordum.

BAĞDASAR
(*Kapının önünde*) Sanırım bir zil sesi...

SUR
Hayır, başlangıç işlemleri henüz bitmedi. (*Bağdasar çıkar.*)

PAYLAG
Kendi damağımı sizinkine göre ayarlamak zorunda da değilim.

YERGAT
Kuşkusuz. Ne kadar damak varsa o kadar şarap.

PAYLAG
Ne kadar elma varsa o kadar damak tadı.

YERGAT
Fakat çoğunluk...?

PAYLAG
Çoğunluk benim yanımda.

YERGAT
Hayır.

PAYLAG
Evet.

SUR
Rica ederim kapatın bu mevzuyu.

YERGAT
Nerde duyulmuş birader, beyaz şarapla şeftali yendiği?

BAĞDASAR
(*Kapının önünde*) Girelim mi?

PAYLAG
(*Ayağa kalkarak*) Neden acele ediyorsunuz? Millet sizin işlerinizi yoluna koymak için bize maaş ödemiyor. Biz buraya gelmeyi ve sizin meselenizi tahkik etmeyi hamiyetperverane ve fedakârane hislerle üstlendik. Biz iş güç sahibi adamlarız, nafakasını tedarik etmekle yükümlü olduğumuz çocuklarımız var. Bugün buraya işlerimizi yüzüstü bırakarak sizin evlilik meselenizi incelemek için geldik. Biz sizin hizmetçiniz değiliz yani, anladınız mı? Biz sizin

esiriniz de değiliz, anladınız mı? Bize minnettar olmalısınız, lakin biz sizin minnettarlığınızı da istemiyoruz. Sadece bizi serbest bırakın da çalışalım istiyoruz. O halde sabredin adli işlerimizi bitirelim ve sizi içeri çağıralım! (*Bağdasar çıkar.*) Ben beyaz şarap içerim birader, kanun beyaz şarap içenleri mahkûm eder mi?

YERGAT
Neden mahkûm etsin canım?

PAYLAG
Ne istiyorsun o halde?

SUR
Bitirin artık. Duruşma açılmıştır. (*Cebinden kâğıtlar çıkararak*) Masamızın üzerinde üç dilekçe var. Birincisi Kibar Bey tarafından verilmiş. Bu dilekçede Kibar Bey, Bağdasar Bey tarafından uydurulmuş bir iftiradan şikâyet ediyor ve iade-i itibar talep ediyor. Kibar Bey, Bağdasar Bey'in karısının âşığı olmakla itham edilmiş. İkinci dilekçe Anuş Hanım tarafından imzalanmış. Kocası tarafından sık sık dövülmeye dayanamadığını ve son dayakta kolunun kırıldığını da ifade ederek kocasının kendisini öldürmeyeceğini garanti edecek şekilde kefalet altına alınmasını talep ediyor. Üçüncü kâğıt Bağdasar Bey'in. Karısının ahlaksızlık içinde bulunduğunu ifade ederek ondan boşanmak ve yeni bir karı almak istiyor. Bana göre önceliği Anuş Hanım'ın dilekçesine vermeliyiz zira zaman sırasına göre ikinci olsa da ölüm kalım meselesi olduğundan zaruriyet sırasına göre birincidir. (*Soğome tatlı getirir.*)

YERGAT
Evet, meseleleri çok güzel özetlediniz.

PAYLAG
Öyle bir özet ki her ayrıntıyı anlatıyor. Kısa ama her şeyi içeriyor...

SUR
(*Zili çalarak*) Bağdasar Bey ve Anuş Hanım içeri gelsinler.

3. Sahne

Aynı kişiler, BAĞDASAR ve ANUŞ (sağ kolu sarılı)

SUR
Oturun. Bağdasar Bey, biz komisyon üyeleri, ki aynı zamanda Mahkeme Heyeti üyeleriyiz, karınıza karşı sergilediğiniz davranışta sizi haklı çıkaracak delilleri sizden duymayı arzu ediyoruz. Bu öyle bir davranış ki asrımızın ruhuna büsbütün ters, öyle bir davranış ki medeni dünya önünde asla aklanamaz, öyle bir davranış ki saygın bir adama yakışmaz, öyle bir davranış ki her tür vicdan tarafından mahkûm edilir ve son olarak öyle bir davranış ki herkese korku ve dehşet verir. Ne cevap vereceksiniz Bağdasar Bey?

BAĞDASAR
Karım kadınlık görevini yerine getirmedi ve bana ihanet etti.

SUR
Sus! (*Soğome şerbet getirir.*)

PAYLAG
Kes sesini!

YERGAT
Meclise uygun dille konuş!

SUR
Hangi gereklilik seni onu dövmek ve kolunu kırmak zorunda bıraktı?

BAĞDASAR
İhaneti tespit edilmiştir.

SUR
Meselenin dışına çıkıyorsunuz.

YERGAT
Meseleden sapma!

PAYLAG
Meseleyi başka yere götürme!

SUR
Sadece ve sadece sana yöneltilmiş sorulara cevap ver.

BAĞDASAR
Bunun sonucunda tabiatıyla birbirimizden ayrılmamız ve kanuna uygun olarak benim başka bir kadın almam gerekmektedir.

ANUŞ
Saygıdeğer efendiler, ben onu affediyorum, ondan sadece gelecekte bunun gibi bir davranışta bulunmayacağına dair bir garanti rica ediyorum.

SUR
Ne âlicenaplık!

YERGAT
Ne hassasiyet!

PAYLAG
Ne naiflik!

SUR
Böyle seçkin kadınlar hep barbarların eline düşerler. Vah Bağdasar Bey vah ki böyle bir karınız var ve saadet duymuyorsunuz.

BAĞDASAR
(*Kendi kendine*) Çatlamazsam iyi!

SUR
Bu dakikadan itibaren bir kefil bulmaya çalış, yoksa bu eve girmek yok!

YERGAT
Evet.

PAYLAG
Benim görüşüm de böyle.

BAĞDASAR
Karım kadınlık görevini yerine getirmedi ve bana ihanet etti.

SUR
Size kaç kaç kere söylendi, meseleyi şahsileştirmeyin!

YERGAT
Kendinize çeki düzen verin!

BAĞDASAR
İhaneti tespit edilmiştir.

PAYLAG
Konu dışı konuşmak yasaktır!

BAĞDASAR
Bunun sonucunda...

SUR
Konuşma!

BAĞDASAR
Tabiatıyla...

SUR
Sana söz yok.

BAĞDASAR
Birbirimizden ayrılmamız...

SUR
Zor kullanmaya mecbur kalacağım.

BAĞDASAR
Ve kanuna uygun olarak benim...

SUR
(*Zili kuvvetle çalarak*) Sus!

BAĞDASAR
Başka bir kadın almam gerekmektedir. Karım kadınlık görevini yerine...

SUR
Birkaç dakika ara. (*Üyeler odaya çekilir.*)

BAĞDASAR
Getirmedi ve bana ihanet etti. İhaneti tespit edilmiştir. Bunun sonucunda tabiatıyla birbirimizden ayrılmamız ve kanuna uygun olarak benim başka bir kadın almam gerekmektedir.

ANUŞ
(*Yüksek sesle*) Ay! Ay! Ay! İmdat!

4. Sahne

Aynı kişiler ve KİBAR

SUR

Nedir, ne oldu?

ANUŞ

Ah... Ah...

PAYLAG

Neyiniz var hanımefendi?

ANUŞ

Ah... Kalbim...

YERGAT

Hanımefendi neyiniz var?

ANUŞ

Ah... Ah... Ah... Kalbim...

SUR

(*Kendi kendine*) Zavallı, kocasının söylediği sözlere tahammül edemedi ve baygınlık geçirdi.

ANUŞ

Ah... Ah... Az kaldı ki...

SUR

Ki...

PAYLAG

Az kaldı ne?

ANUŞ

Az kaldı ki... Ah...

YERGAT
Ki... Ne olacaktı?

ANUŞ
Ki...

SUR
Tamam, ki... Ne?

ANUŞ
Ki... Ah... Ki...

YERGAT
Ki'den sonrasını söyleyemiyor.

PAYLAG
Az kaldı ki... Sonra?

ANUŞ
Ki... Ki... Beni...

SUR
Seni ne?

ANUŞ
Beni...

SUR
Ne seni?

ANUŞ
Beni boğacaktı... Ah...

KİBAR
Ne gaddarlık!

PAYLAG
Ne barbarlık!

ANUŞ
Ah... Ah... Ah...

YERGAT
Bağdasar Bey, suçunuz giderek büyüyor ve ağır bir şekil alıyor. Bu mütevazı ve had bilir kadına vahşice davranmaya ne hakkınız var? Neden onu boğmak istiyorsunuz?

BAĞDASAR
Kim boğmak istiyor onu?

SUR
Siz.

BAĞDASAR
Ben??

PAYLAG
İnkâr etmeye mi çalışıyorsunuz?

YERGAT
Hepimizin önünde olmuş bir iş.

SUR
Eğer bizim önümüzde ona böyle canavarca saldırmayı isteyebiliyorsan, kim bilir yalnız kaldığınız zamanlarda neler yapmazsın?

PAYLAG
Günah, günah, bin kere günah Bağdasar Bey!

BAĞDASAR
Yalandır, yalan! Ben ona dokunmadım.

ANUŞ
Ah... Ah...

BAĞDASAR
(*Kendi kendine*) Bu ne cehennemlik kadınmış!

ANUŞ
Ah... Ah...

SUR
İnsaniyet namına size yalvarıyorum Kibar Bey, zavallı kadını alın ve şu odaya götürün, biraz dinlensin. Görmüyor musunuz, oturmaya bile gücü yok. Yalvarırım biraz himmet edin.

YERGAT
Ben de merhamet namına rica ediyorum, yanından ayrılmayın, o vahşi canavar yeniden üzerine hücum etmesin.

PAYLAG
Bu rahatsızlığı bizim üçümüzün de memnuniyeti için üstleneceğinizi umut ediyorum.

ANUŞ
Ah! Ah!

KİBAR
(*Tereddüt ederek*) Fakat... Sanırım...

SUR
Tereddüt edecek zaman değil, yalvarırım acele edin. (*Kibar kalkarak Anuş'u götürür.*) Kapıyı kapatın.

YERGAT
Ve sen biz çıkana kadar burada kalacaksın arsız! (*Odaya çekilir.*)

PAYLAG
Yerinden kımıldamayacaksın canavar! (*Odaya girer.*)

SUR
Burada bizim dışarı çıkmamızı bekleyeceksin vahşi! (*Odaya girer.*)

5. Sahne

BAĞDASAR (*yalnız*)

BAĞDASAR

Söylenecek şey kalmadı, tüm kapılar kapandı. Arsız, canavar, vahşi oldum. Niye, çünkü sadakatsiz bir kadından ayrılmak istiyorum. Fakat ne deseler de, ne yapsalar da haklı olan benim. Hiç şüphesiz bu kepaze kadının kolunu kırmadığım da onu boğmak istemediğim de ortaya çıkacak. Asla ümidimi kaybetmeyeceğim ve bu kadının hilekâr, yalancı ve ahlaksız olduğunu ispat edeceğim. Her şeye rağmen bu yılandan ayrılmak için çabalayacağım. Bizim avukattan da bir şey anlamadım ki...

6. Sahne

Aynı kişi ve SOĞOME (*mutfak giysisiyle*)

SOĞOME

Ne var, ne oldu, ne olmuş??

BAĞDASAR

Hiçbir şey.

SOĞOME

Nasıl hiçbir şey? Komşular telaşla içeri girdiler, mutfağa gelip bana kim bayılmış diye sordular. Bizim mutfaktan da bir şey duyulmaz ki... Kim bayıldı? Hanım bayılmış olmasın? Hanımım nerde? Nerde hanımım? Neden cevap vermiyorsun, hanımımı istiyorum ben!

BAĞDASAR

Başında paralansın hanımın!

SOĞOME

Hanım nerde?

BAĞDASAR

Git işine! Şimdi seni ayaklarımın altına alırım, canına okurum!

SOĞOME

Bir şey yapamazsın.

BAĞDASAR

Mutfağına git ve işine bak!

SOĞOME

Hayır!

BAĞDASAR

(*Yüksek sesle*) Sözümü dinleyecek misin, yoksa??

SOĞOME

(*Bağırarak*) Hiç utanmıyor musun, arlanmıyor musun?

7. Sahne

Aynı kişiler ve PAYLAG, YERGAT, SUR, KİBAR, ANUŞ

SUR

Ne oldu yine?

SOĞOME

Şu saçlarının aklığına bak!

PAYLAG

Ne oldu?

SOĞOME

(*Devamlı Bağdasar'a*) Ben senin bildiğin kadınlardan değilim, aklını başına topla, utanmaz, resim gibi güzel karın var, çıkıyorsun başka kadınlara asılıyorsun. Sen beni ne sandın?

YERGAT

Bu nedir, Bağdasar Bey?

SOĞOME

Kadın var kadın var utanmaz! Her kadın aynı değildir!

SUR

Bu da yeni sahne.

BAĞDASAR

Bunların hepsi bugün bana iftira atmak için sözbirliği etmiş. (*Soğome'ye*) Kim sana asıldı küstah?

SOĞOME

Kim asılacak?! Niye kolumu çimdikliyorsun?

BAĞDASAR

Ağzını topla yalancı! Şimdi çık dışarı evimden! İstemiyorum seni.

SOĞOME

Bir yere gitmiyorum. Ben sadece hanımımın emrine uyarım. Her gün bu, her gün, çekilecek şey değil: "Soğome senin için deli oluyorum, Soğome seni çok seviyorum, Soğome sana yeni ayakkabı ısmarlayacağım, Soğome maaşını artıracağım..." Ne ayakkabını, ne seni istiyorum diyorum, bırakıyorum, kaçıyorum, ardımdan geliyor, kolumu çekiyor. Bugüne kadar gizledim.

BAĞDASAR

Ne oyunlar bunlar?

SOĞOME

Kimseye bir şey demedim fakat şimdi gördüm ki zavallı karına eziyet ediyorsun, ben de dayanamadım, terbiyesiz adam! (*Gider.*)

8. Sahne

BAĞDASAR, PAYLAG, YERGAT, SUR, KİBAR, ANUŞ

SUR

Doğruyu söylemek gerekirse bu kadar güzel bir karınız varken bu hizmetçiye yaltaklanmaya tenezzül etmeyi size yakıştıramadık.

PAYLAG

Doğrusu insanın inanası gelmiyor.

SUR

Neyse, bu meseleyi de kapatalım ve duruşmayı açalım. (*Zili çalarak*) Duruşma açılmıştır. Söz sizindir Kibar Bey.

KİBAR

Bağdasar Bey, benim hakkımda etrafta namusumu lekeleyecek ve beni cemiyet içinde değersiz bir adam gibi gösterecek şayialar yaymıştır. Rica ediyorum Bağdasar Bey'e sorun, karısını sevdiğimi ona ne zaman söylemişim?

SUR

Söz sizindir, Bağdasar Bey.

BAĞDASAR

Karımı sevdiğini kendisi mi söyleyecekti?

SUR

Karın mı söyledi?

BAĞDASAR

Hayır.

SUR

Kim söyledi o halde?

BAĞDASAR
Kötü namlı bir evde seviştiklerini tespit ettik.

SUR
Şahitleriniz var mı? Seviştiklerini kim görmüş?

BAĞDASAR
Kim mi görmüş!

SUR
Evet.

BAĞDASAR
Kötü namlı bir evde...

SUR
Kötü nam yeterli değil. Kibar Bey'in suçunu tasdik edebilmemiz için kuvvetli kanıtlara ihtiyaç var ve biz ikna olmalıyız ki ona göre kanunun öngördüğü cezayı kararlaştırabilelim.

KİBAR
Şerefimi korumanızı ve beni bu korkunç lekeden kurtarmanızı rica ediyorum. Kendisi başka bir kadınla evlenmek için karısına sadakatsiz diye iftira atmakta özgür. Ve karısı da kendisini müdafaa edebilir. Fakat ben böyle bir iftiraya alet olmayı kabul etmem. Tazminat talep ediyorum. Bu lekeyi silebilmek için bana en azından üç yüz altın vermesi gerekir.

SUR
Ne cevap vereceksiniz?

BAĞDASAR
Kötü namlı bir evde karımla ne işi vardı?

KİBAR
Bu bir iftiradır.

SUR
Söylediklerinizi kanıtlamalısınız, aksi takdirde Kibar Bey'in isteklerini yerine getirmeniz gerekecek.

BAĞDASAR
Bir kuruş bile veremem.

KİBAR
O halde sözlerinizi geri alın ve af dileyin.

BAĞDASAR
Hayır.

KİBAR
Başkalarının şerefinin sizin oyuncağınız olmadığını bilmeniz gerekir.

BAĞDASAR
Benimki de başkalarının değil.

YERGAT
Boş sözlerle zaman geçirmeyin. Bizim de işimiz var, gideceğiz, biz burada maaş almıyoruz, çocuklarımız akşam ekmek ister.

PAYLAG
Evet evet, hemen barışın, bitsin gitsin.

KİBAR
İade-i itibar istiyorum.

BAĞDASAR
İade-i itibarı esas ben istiyorum.

YERGAT
Geç kaldık.

PAYLAG
Sen onu alnından öp, o seni elinden öpsün, iş uzamasın.

BAĞDASAR
Karım bana ihanet etti.

SUR
Şu anda konu Kibar.

YERGAT
Kibar öyle bir çocuk değildir. Ben onu çocukluğundan tanırım, babası da asil biridir, adı Terenig'tir.

PAYLAG
Ne diyorsun, Terenig'in oğlu mu?

YERGAT
Evet.

PAYLAG
Tanırım, asil ailedir. Annesi de soylu bir sülaleye mensuptur.

YERGAT
Eşi bulunmaz bir ailedir.

PAYLAG
Baban ne yapıyor, iyi mi?

KİBAR
İyi. Hürmetlerini sunar.

PAYLAG
Atını ne yaptı?

KİBAR
Duruyor.

PAYLAG
(*Yergat'a*) Bir atı var, görmeye değer şey. Mükemmel bir at, güzel bir at. Trenle yarışabilir. (*Kibar'a*) Kaç yaşında şimdi bu at?

KİBAR
Sekizi bitirdi dokuz olacak.

PAYLAG
Yürüdüğü zaman sıçrıyor mu hâlâ?

KİBAR
Evet.

PAYLAG
Onun üstünde durmak biraz zordur, fakat baban için dünyanın en kolay işidir. Doğrusu ben korkarım. (*Sur'a*) Sıçradığı zaman on arşın yukarıya yükselir ve kendini yirmi arşın ileri atar. Çok iyi bir attır. (*Kibar'a*) Kaça almıştı bu atı?

KİBAR
Yirmi beş altına.

PAYLAG
Fakat şimdi satmaya kalksa, sanırım kırk altın verirler. Bağdasar Bey gördünüz mü bu atı?

BAĞDASAR
Gördüm. (*Kendi kendine*) Bu geberesice atın lafını kim açtı?

PAYLAG
Nasıl?

BAĞDASAR
İyidir. (*Kendi kendine*) Şeytan götürsün.

PAYLAG
Bu atla tavşan avlamaya gitmeli. (*Bağdasar'a*) Tavşan yediniz mi hiç?

BAĞDASAR
Yok.

PAYLAG
(*Yergat'a*) Etinin biraz ekşi olduğunu söylerler.

YERGAT
Evet tatsızdır, fakat iyi baharatlanırsa yenir.

SUR
Ben hiç yemedim. Siz yediniz mi Yergat Bey?

YERGAT
Yok, birkaç kere bıldırcın yedim.

KİBAR
Bıldırcın eti kralların ağzına layıktır.

PAYLAG
Maharet pişirmekte.

SUR
Hele özenle hazırlanırsa...

YERGAT
(*Bağdasar'a*) Zamanı israf etmeyelim, ne cevap vereceksiniz, taleplerinizde inat edecek misiniz yoksa bu meseleyi barışla sonlandırmaya rıza gösterecek misiniz?

KİBAR
Benim onunla kişisel bir sorunum yok. Kendisine iyi ve şerefli bir adam olarak saygı duyarım. Bununla beraber meselenin kanuna göre incelenmesini ve çözülmesini talep ediyorum.

SUR
Bağdasar Bey de iyi bir adamdır, o da sizi sayar. Öyle görünüyor ki, aranızda bir yanlış anlama var.

BAĞDASAR
Ne yanlış anlaması? Gözlerimle gördüm.

SUR
Göz aldanması o halde...

PAYLAG
Sanırım pişmeye yakın üstüne biraz da şarap döküyorlar.

YERGAT
Barışın, barışın Bağdasar Bey.

KİBAR
İmkânsız.

SUR
Rica ediyorum biraz dışarı çıkın ve istişare etmemiz için bizi yalnız bırakın. (*Kibar, Bağdasar ve Anuş ayrılmak üzereyken*) Komisyonumuz Bağdasar Bey'den dışarıda uslu uslu oturmasını ve yine karısının üstüne hücum etmemesini rica eder.

9. Sahne

PAYLAG, YERGAT, SUR, sonra SOĞOME

PAYLAG

Haydi, zamanı israf etmeyelim. Bugün iş yerlerimizden uzak kalarak ettiğimiz zararı telafi etmeye çalışalım. Bu kayıp günden faydalanalım ve onu bereketli kılalım.

YERGAT

Sizinle aynı görüşteyim.

SUR

Çok hakkınız var.

PAYLAG

Çağıralım o halde Soğome'yi, söyleyelim bize biraz kaliteli rakı, bir parça pastırma, bir parça peynir, bir parça ekmek, bir parça ızgara balık...

YERGAT

Daha fazlasını ne yapacağız?!

SUR

Ve biraz neşemizi bulalım, öyle değil mi?

PAYLAG

Evet. Zaten bugün başka bir işimiz yok. Bugünkü celsemiz yeterince verimli oldu.

YERGAT

Mahkeme Heyeti üyesi seçilmemizden bu yana böyle verimli ve muntazam bir celse yapmamıştık.

SUR

Önce Anuş'un ve Kibar'ın dilekçelerini dikkate aldık ve adaleti

biraz olsun tecelli ettirdik. Bağdasar'ın itham dilekçesi kaldı, ki bu diğer ikisinden daha önemli. Onu da rakımızı içerek *tartışabiliriz. Bir yandan bugün, seçtiğimiz müfettiş de Kibar ve* Anuş'un şu kötü namlı evde gerçekten görülüp görülmediğini araştırmakla meşgul. Söylemeye bile gerek yok ki bizim vereceğimiz karar müfettişin sunacağı rapora bağlı, yine de bana göre Bağdasar açık şekilde iftiracının biri.

YERGAT
Arsızın teki!

PAYLAG
Neticede adalet tecelli eder, bu görüşümden asla caymam.

SUR
Doğrudur, yalan, haksızlık ve iftira her zaman kepazelikle sonuçlanır.

PAYLAG
Elimi vicdanıma koyarak şahitlik edebilirim ki üstlendiğimiz görevi vicdanımıza uygun yürütüyoruz ve bugün yeterince iş gördük. Fakat ne fayda! Bizde iş gören de görmeyen de aynı düzeyde şerefli görülür.

YERGAT
Eğer milletin başka kurulları, heyetleri, komisyonları vs. bizim gibi çalışsaydılar, millet birkaç yıl içinde hissedilir surette ileri giderdi. Fakat kim bilecek bizim emeğimizin kadrini?

PAYLAG
Bu konuyu kapatalım ve Soğome'yi çağıralım. (*Zili çalarak*) Soğome, Soğome, Soğome! (*Soğome girer.*) Soğome Hanım, sen evin hanımıyla bir sayılırsın, bize şöyle biraz rakı, bir parça pastırma, bir parça peynir, bir parça...

SOĞOME
Başım üstüne, şimdi, hemen. (*Kendi kendine*) Gideyim emirlerini çabucak yerine getireyim ki bizim aptala oynanacak yeni oyunda hazır bulunayım. (*Yüksek sesle*) Şimdi, hemen... (*Çıkar.*)

PAYLAG
Geç kalma!

SUR
Bağdasar'ın itham dilekçesini okumamı ister misiniz?

TAKUHİ
(*Dışarıdan*) Darağacına çıkarılacak bir kadınsın sen!

MARTA
(*Dışarıdan*) Allahtan korkmaz! Utanmaz!

TAKUHİ
(*Dışarıdan*) Yalancı!

PAYLAG
Nedir bu gürültü?

MARTA
(*Dışarıdan*) Hırıltıcı!

BAĞDASAR
(*Dışarıdan*) Ne var? Niye beni çekiştiriyorsunuz? Bırakın yakamı!

10. *Sahne*

Aynı kişiler, TAKUHİ, MARTA ve BAĞDASAR

TAKUHİ

(*Bağdasar'ın kolundan çekerek*) Gel bu bizim işi temizle!

BAĞDASAR

Ne işi?

SUR

Niçin bağırıyorsunuz hanımlar, ne istiyorsunuz?

TAKUHİ

Evimin huzuru kalmadı, bağırılacak şey değil mi? Bağdasar Ağpar yalan konuşmayacaksın!

MARTA

Olduğu gibi anlat, kapıma dayanmaya ve sokaktan bana yakışıksız sözler etmeye ne hakkın var?

TAKUHİ

Ederim a! Kızım elden gidecek. Söyle bakayım Bağdasar Ağpar bu kadınla evlenmeyi mi düşünürmüşsün?

BAĞDASAR

Ben mi?

MARTA

Bağdasar Ağpar, bir yıldan beridir bana söz veren sen değil miydin?

BAĞDASAR

Ben mi?

MARTA

Sen sen, neden gizliyorsun?

BAĞDASAR
Başka biri olmasın?

MARTA
Yok, sensin!

BAĞDASAR
Benim konu hakkında malumatım yok.

TAKUHİ
Malumatın yoksa acele et o halde, bizim eve gidelim, zira kızım bayılıp bayılıp gidiyor.

BAĞDASAR
Bundan bana ne?

TAKUHİ
Ya kime ne? Git bu haberin yalan olduğuna ve verdiğin sözlerde duracağına onu ikna et!

BAĞDASAR
Ne sözü?

TAKUHİ
Bilmezden gelme! Dünya âlem biliyor ki kızımı alacaksın. Acele et, gidelim (*kolundan çekerek*).

PAYLAG
Ne ifşaatlar!

BAĞDASAR
Kızını mı alacağım?

MARTA
(*Bağdasar'ın kolundan çekerek*) O benim müstakbel kocam!

11. Sahne

Aynı kişiler, KİBAR ANUŞ, SOĞOME (*rakı getirerek*)

TAKUHİ

Hayır, benim müstakbel damadım!

MARTA

Hayır, benim gelecekteki kocam!

BAĞDASAR

Bunlar ne cehennemlik yalanlardır! Bırakın beni! Bu yaptığınız kepazeliktir!

SUR

Masum karısına neden iftira attığı ve onu suçladığı şimdi anlaşılıyor.

PAYLAG

Aferin Bağdasar Ağpar, aferin!

BAĞDASAR

İnanmayın, söyledikleri yalan! Bu kadınlar ne kadar da severlermiş birbirlerini! Karının ahlaksızlığından şikâyetçi olursan, karşına kadınlardan bir ordu dikilirmiş.

TAKUHİ

Bunlar boş sözler... Eve gidelim, şu kızı kurtaralım. Doktor mu getireceksin, ne yapacaksan yap! Vah kızım (*ağlayarak*) vah kızım!

MARTA

Gitmesine izin vermem, ben ona aşkımı verdim, o benimdir! Allah biliyor, eğer senin evine gittiğini görürsem... Yaşayamam... Ölürüm (*ağlayarak*) hemen ölürüm...

ANUŞ
(*Bayılarak*) Ah!

SUR
Bağdasar Ağpar bu olanlara son vermelisin.

TAKUHİ
(*Ağlayarak*) Gidelim sevgili müstakbel damadım!

MARTA
(*Ağlayarak*) Gitme sevgili efendim!

PAYLAG
Ne istiyorlarsa ver ve bu kepazeliği bitir! Bir bardak rakı içtim, ağzımdan burnumdan geldi!

BAĞDASAR
Yalan söylüyorlar!

KİBAR
Ne kadar çok kadını kandırmış... Dışarıdan iyi bir adam gibi görünüyordu...

YERGAT
Bağdasar Ağpar, senin için temize çıkma umudu kalmadı. Adalet yanılmaz. Kendi kendini aklamak için boş yere uğraşma! Suçlusun sen!

MARTA
(*Ağlayarak*) Neden suçlu olsun? İkinci kez evlenmek suç mu?

TAKUHİ
(*Ağlayarak*) Zaman geçirmeyelim, gidelim!

BAĞDASAR
Defolun, gidin gözümün önünden! (*Sahne üzerinde kaçar,*

Marta ve Takuhi kovalar.) Böyle bir şey de başıma hiç gelmemişti... (*Bağırarak*) Ben evlenemem, evlenmeye zamanım yok! (*Sahneden dışarı kaçar, Marta ve Takuhi onun peşinden koşarlar.*)

KİBAR
(*Alçak sesle Anuş'a*) Rollerini çok iyi oynadılar.

ANUŞ
(*Alçak sesle Kibar'a*) Birinci sınıf aktrisler gibi. (*Bağdasar koşarak sahneye girer, arkasından da Marta ve Takuhi.*)

BAĞDASAR
Kurtarın beni bu kadınların elinden! Öldürecekler beni!

SUR
Hanımlar, ölçüyü aştınız. Meselenizi kanuna göre Heyetimize sunun, o da işinizi adil şekilde tahkik ve muhakeme etsin.

TAKUHİ
Pekâlâ. Tecrübesiz bir kızı kandırmanın ne kadar ağır bir şey olduğunu zaten bilirsiniz.

MARTA
Benim yaşımda bir kızı baştan çıkarmanın ne kadar ayıplanacak şey olduğunu hiç şüphesiz bizden iyi bilirsiniz.

BAĞDASAR
Oh, baştan çıkarmak!!

ANUŞ
Ömrümün yarısını tüketen böyle bir sahneyi kendi gözümle gördüğüm için çok, çok üzülüyorum.

PAYLAG
Dert etmeyin hanımefendi. Her şey geçer ve unutulur.

ANUŞ
Hisli ve şerefli bir kadın için kocasının kepazeliklerini görmek çok acı. (*Koşarak Bağdasar'ı kucaklar.*) Affediyorum seni. (*Gözlerini siler.*)

SUR
Evet, özellikle bir Anuş için çok acı.[7]

BAĞDASAR
Ben seni affetmiyorum, bütün bu şeytanlıkların tek sebebi sensin!

PAYLAG
(*Ayağa kalkarak*) Hepiniz oturun! Aklıma iyi bir fikir geldi. Duruşma da zaten çoktan kapandı.

TAKUHİ
Ama benim işim?

MARTA
Ya benimki?

PAYLAG
Siz sorunlarınızı bize yazarak bildirin! Emin olun ki tarafsız bir şekilde araştırılacaklar.

TAKUHİ
Söz veriyorsunuz o halde?

YERGAT
Tabii!

MARTA
Teşekkür ederiz.

---

7 "Tatlı" anlamına gelen "Anuş" ile kelime oyunu yapılıyor. (ç.n.)

KİBAR
Benim meselem?

PAYLAG
Sizin meselenizi bitmiş sayabiliriz. Açık ki, üyelerin görüşleri sizin lehinize. Binaenaleyh duruşma kapanmıştır.

KİBAR
O halde izin verin saygıdeğer komisyonunuza sergilediği doğruluk için şükranlarımı ve minnettarlığımı ifade edeyim. Bu doğrulukla mahkemeyi idare etti, meselenin ahvalini inceledi ve adaleti tecelli ettirdi.

ANUŞ
Saygıdeğer komisyonunuza rehberlik eden ve âciz bir kulun masumiyetinin gün yüzüne çıkmasını sağlayan adillik ve *tarafsızlık için duyduğum minnet hislerimi* ifade edecek söz bulamıyorum. Ömrümün son nefesine kadar size minnettar kalacağım.

PAYLAG
İfade ettiğiniz hisler için teşekkür ederiz ve davanın sonuna kadar aynı doğrulukla hareket edeceğimize söz veririz.

BAĞDASAR
Benim dilekçem ne oldu?

SUR
Senin dilekçen sonraki oturumda.

PAYLAG
Bırakmadınız ki aklıma gelen fikri söyleyeyim. Hani burada dört erkek ve dört kadınız, sanırım dans etmememiz için bir neden yok. Ne dersiniz?

YERGAT
Mükemmel bir öneri.

SUR
Harika bir fikir.

PAYLAG
Fakat unutmamak gerekir ki bu dans resmi bir vasıf taşımayacak.

YERGAT
Elbette!

ANUŞ
Saygıdeğer komisyonunuzun bu teklifini reddedersek büyük kabalık etmiş oluruz. Sanırım hanımlar da davetinizi kabul etmekten memnuniyet duyarlar.

YERGAT
Dansı kim başlatacak?

BAĞDASAR
(*Kendi kendine*) İşin olsun, bunlara teslim et!

SUR
Bağdasar fazlalık kalıyor, ama arzu ederse seyirci olabilir.

BAĞDASAR
Ben ne seyirci olmak istiyorum ne de dans eden! Ben işim temize çıksın, karım cezalandırılsın istiyorum.

SUR
Yergat Bey, iyi dans eder, dansın başını o çeksin. (*Dans başlar ve on dakika içinde sonlanır. Dans sırasında Kibar, sahnede gezinen Bağdasar'ı bir yandan izlerken bir yandan da onun ayağına basar, ona vurur ve sonra özür diler.*)

BAĞDASAR

(*Dans esnasında aralıklarla*) Böyle iftiralar atılacağı kimin aklından geçerdi?... Lanet olsun bu şeytan kadınla evlendiğim güne! Neyime gerek benim evlenmek? Evlenmek ne demek? Cemiyet içine girmek demek... Girdik ve öyle girdik ki dışarı çıkmak imkânsız! Al sana cemiyet otur yerine! Olacak şey değil... Bu kadını alıp oturmak mı? Mümkünatı yok... Eğer ispatlayamazsam... Fakat hayır, ispatlayacağım. Eğer ispatlayamazsam din değiştireceğim. Ya Katolik olurum ya Protestan, elimden başka ne gelir? Ya da şehri bırakır kaçarım. Ah kadınlar ah! Büsbütün tiksindim sizden. Korkuyorum. Bir kadın görmeyeyim ter basıyor... Korkuyorum... Ya şu kızına söz verdiğimi söyleyen yılan kadın... Ya diğeri... Pejmurde... Bunak... Elli yaşında var ama baştan çıkarmışım onu... Ya bizim Soğome Hatun... Bunların hepsi de Kibar'ın ustalıkları. Zararı yok... Karısı olan sabırlı olmalı... Umudu kesmek yok, kuşkusuz bu kadınların sözlerine kulak asmamak gerektiğini, müfteri olduklarını, söylediklerinin Anuş'un suçunu hafifletmek ya da örtbas etmek için uydurulduklarını kanıtlayacağım. Akıllarınca hafifletici sebepler bulacaklar... İstediklerini yapsınlar... Eğer adalet bu dünyada ortadan kalkmadıysa suçsuzluğum mutlaka ortaya çıkacaktır. Bu lanet dans da hâlâ bitmedi ki şunlara iki kelime edeyim... (*Dans sonlanır, dans edenler kol kola dolaşmaya başlarlar.*)

TAKUHİ

(*Yergat'a*) Uzun zaman kalamam, sizin hatırınız için dansı kabul ettim. Rica ederim bırakın beni gideyim, kızımı teskin edeyim.

YERGAT

Gidebilirsiniz... Bağdasar Ağpar'ın koluna gireyim. (*Bağdasar'la kol kola yürümeye başlarlar.*)

BAĞDASAR
(*Kendi kendine*) Sabır, başka çare yok.

TAKUHİ
Efendilerim, yalnızca sizin milli hislerinize güvenerek ve zavallı bir kızın davasını müdafaa edeceğinizi umarak işte ben gidiyorum.

SUR
Rahat olun! (*Takuhi çıkar.*)

PAYLAG
Kadehimi Anuş Hanım'ın şerefine kaldırıyorum. (*Bağdasar hariç hepsi içer.*)

YERGAT
Siz niçin içmiyorsunuz Bağdasar Ağpar? Adab-ı muaşeret içmenizi gerektirir...

SUR
Gerektirir değil, emreder...

YERGAT
Karınızın şerefine kaldırılmış bir kadehi reddetmek, hele böyle eşsiz bir hanımın ki ancak onun lütfuyla yüksek sosyeteye girme şansınız olabilmiş...

SOĞOME
Konuşmayı öğretmiş...

YERGAT
Şanınızı ve şerefinizi artırmış bir kadın...

SOĞOME
Dans etmeyi öğretmiş...

YERGAT
Eğitimi ve terbiyesi ile sizi mutlu etmiş bir kadın...

SOĞOME
Giyinmeyi öğretmiş...

YERGAT
Bir kadın ki, güzelliğinin, gençliğinin, cazibesinin ona avuç avuç sunduğu bütün o zevklerden ve eğlencelerden vazgeçerek sizin sebebi olduğunuz ve hâlâ olmaya devam ettiğiniz dertlere razı olmuş.

SOĞOME
Kar gibi beyaz...

YERGAT
Bir kadın ki...

SOĞOME
Kar gibi beyaz gömlekler giydirmiş.

YERGAT
Neticede sizin için paha biçilemez hazine olan bir kadın. İşte bu nedenle sizi onun şerefine kadeh kaldırmaya davet ediyorum.

BAĞDASAR
Ona yaptığı hizmetler için teşekkür ederim ve dilerim sizin hanımınız da size böyle hizmetlerde bulunsun, ama şarap içemem. (*Kendi kendine*) Hizmetler...!

SUR
İçmeniz icap ederdi. Bu davranışınızla karınızın suçsuzluğunu tasdik ediyorsunuz.

PAYLAG
Burada bulunanların şerefine içiyorum.

YERGAT
Burada bulunmayanların şerefine içiyorum.

ANUŞ
Kadehimi saygıdeğer komisyon üyeleri için kaldırıyorum: Ömürlerine bereket! (*İçerler.*)

KİBAR
Oh, saygıdeğer komisyon üyeleri için içelim: Ömürlerine bereket!... (*İçerler.*)

SUR
Ayrılma zamanı geldi.

PAYLAG
Evet, gidelim.

SUR
(*Bağdasar'a*) Siz bir kefil gösterene kadar bu evde kalamazsınız.

YERGAT
Ve şu dakikadan itibaren dışarı çıkmalısınız.

BAĞDASAR
Niye? Ev benim değil mi, kim karışır bu eve?

SUR
Bizi zor kullanmaya mecbur edeceğinizi sanmıyorum.

ANUŞ
Ben davamı geri çekiyorum. Kendimi onun saldırılarından korumak için bir yol bulmaya çalışırım.

SUR
Pekâlâ, o zaman gidiyoruz biz.

12. Sahne

BAĞDASAR, ANUŞ, MARTA, SOĞOME

MARTA

(*Gülerek*) Hah hah hah!

BAĞDASAR

Niye gülüyorsun?

SOĞOME

Hah hah hah!

ANUŞ

(*Gülerek*) Hah hah hah! Niye gülüyorsunuz?

BAĞDASAR

Yüzsüzler! (*Üçü birden güler.*) Utanmazlar! Reziller! Of!

SOĞOME

Bir kadına iftira atmak ve onu dünya âlem önünde gülünç duruma düşürmek kolay mı sandın? Git hanımımın elini öp, barış, yoksa daha çok çekersin. Karısını bırakmak isteyen, oyunlara hazır olmalı. (*Çıkar.*)

MARTA

Hoşçakalın Bağdasar Ağpar, görüşmek üzere. (*Çıkar.*)

BAĞDASAR

Cehennem ol!

ANUŞ

Rabbimden senin için lütuf niyaz ediyorum. Aklını başına toplayasın ve bu yolun çıkmaz olduğunu anlayasın diye dua ediyorum. Rabbim sana akıl fikir versin. Aklı hastalığın sana Kibar'ı sevdiğimi hayal ettiriyor.

BAĞDASAR

Akıl hastalığım yok benim!

ANUŞ

Realite tersini gösteriyor. (*Çıkar.*)

13. Sahne

BAĞDASAR, sonra OKSEN

BAĞDASAR

Ne âlâ, ne âlâ... Ne âlâ heyet üyeliği, ne âlâ komisyon! At... Tavşan, bıldırcın, beyaz şarap... Elma... Kırmızı şarap... Şeftali... Şarap... Rakı... Pastırma... Dans... Hoplama zıplama. Bu resmen balo oldu. Böyle insanlar benim işimi araştıracaklar da karar alacaklar... Ümidi kesmemek mümkün değil... Fakat ümidi kesmek de çare değil... Tüm şeytanlıklara, tüm oyunlara inanıyorlar ve adalet tecelli etti sayıyorlar. Bu nasıl adalettir? Aklım almıyor.

OKSEN

Ne haber?

BAĞDASAR

İyi haber.

OKSEN

İşler yolunda, öyle değil mi?

BAĞDASAR

Yolunda.

OKSEN

İşlerin gidişinden ne çıkardın?

BAĞDASAR

İşlerin gidişinden şunu çıkardım, biz bu kadınla başa çıkamayacağız.

OKSEN

Niye? Yoksa ispat edemedin mi, karın kadınlık görevini yerine getirmedi ve sana ihanet etti.

BAĞDASAR
İhaneti tespit edilmiştir. Bunun sonucunda tabiatıyla birbirimizden ayrılmamız ve kanuna uygun olarak vesaire vesaire...

OKSEN
O halde?

BAĞDASAR
Dans, hoplama zıplama, rakı...

OKSEN
Anlamıyorum, ağzından yanlış bir söz kaçırmış olmayasın?

BAĞDASAR
Konuşmama izin bile vermediler ki yanlış söz kaçırmış olayım!

OKSEN
Haysiyetlerini mi yaraladın?

BAĞDASAR
Hayır.

OKSEN
Benim talimatlarıma uygun davranmadın mı?

BAĞDASAR
Davrandım.

OKSEN
Dert etme o halde, bu davayı kaybetmemiz mümkün değil. Müfettiş bugün başka bir meseleyi araştırdı, sanırım yarın bize yardımcı olacak. Duyduğuma göre Kibar'ın Anuş'la beraber o kötü namlı evde bulunduğunu rapor edecek.

BAĞDASAR
Doğru mu söylüyorsun?

OKSEN
Her an haber bekliyorum.

BAĞDASAR
Sanki kalbim biraz ferahladı. Ah burada olmalıydın, neler olduğunu görmeliydin.

OKSEN
Neler?

BAĞDASAR
Sonra anlatırım. Sadece şu kadarını söyleyeyim sana, kadınlardan korkmaya başladım. Bir kadın görmeyeyim sanki başımdan aşağı kaynar sular dökülüyor.

OKSEN
Sabır ve sebat... Böyle davaları kazanmak çok kolay değildir.

14. Sahne

Aynı kişiler ve SUR

SUR

Komisyonumuz adına size tebliğ etmekten gurur duyarım ki davanızda nihai kararı vermek için yarın burada toplanacağız. Mesele başka bir renk aldı.

BAĞDASAR

Ne renk aldı?

SUR

Şimdiye kadar aldığı renk değişti, daha fazlasını söyleyemem. Adaleti sağlayacağımızdan emin olun.

BAĞDASAR

Teşekkür ederim.

SUR

Komisyonumuzun kararı karınıza da tebliğ edildi. Bu karar müfettişin sokakta yaptığı araştırmanın raporu neticesinde verildi ama yazıyla tebliğ etmek için zaman olmadı. Şimdi resmi olarak biliyorsunuz ki yarın burada toplanacağız.

BAĞDASAR

Hoş gelirsiniz, binlerce kez hoş gelirsiniz!

15. Sahne

BAĞDASAR, OKSEN

BAĞDASAR

Adalet işte şimdi tecelli etti.

OKSEN

O halde anlaşmamıza göre bana bugün elli altın daha ödemeye yükümlüsünüz, zira karar yarın verilecek.

BAĞDASAR

Az kalsın beni mahkûm edeceklerdi.

OKSEN

İşler yoluna girdiği için mutluyum. Bana ikinci ödemeyi yapabilir misiniz, elli altın...

BAĞDASAR

Bu kadar acele etmeye gerek yok. Gidelim biraz eğlenelim.

OKSEN

Gidelim, fakat eğlenmeye değil, yarını lehimize çevirmek için takip edeceğimiz yolu tartışmaya. Fakat şu elli altın işi...

16. Sahne

Aynı kişiler, SOĞOME

SOĞOME

Ne derseniz deyin, ne yaparsanız yapın boşuna! Anuş Hanım masumdur, anladınız mı? Cellatlar!

BAĞDASAR

Sus! Pislik!

SOĞOME

Çok paran varsa, ver tabii bu adama!

BAĞDASAR

Bütün paramı ona vereceğim!

OKSEN

Saygılı olmanızı istirham ediyorum.

BAĞDASAR

Onun sözüne kulak asma, delidir.

OKSEN

Şu elli altını, rica edeyim.

BAĞDASAR

Bırakmıyorsun rahat bir nefes alayım, vereceğiz elli altını.

OKSEN

Teşekkür ederim. Davayı kazanmış olduğunuz için siz de mutlaka müteşekkirsiniz.

BAĞDASAR

Kazandığımıza emin olabilir miyim?

OKSEN

Evet! Rica etsem şu elli altını lütfetmez misiniz?

SOĞOME
Yazık altınlarına... Bir aptal bulmuşlar, söğüşlüyorlar da söğüşlüyorlar.

OKSEN
Elli altın için cevap vermediniz.

BAĞDASAR
Ne cevap vereyim?

OKSEN
Eğer bu miktarı şimdi ödemezsen, karını temize çıkarırım ve sizi mahkemeye veririm.

BAĞDASAR
Gel vereyim kardeş.

SOĞOME
Cüzdanını ver, bitsin gitsin.

(2. Perdenin Sonu)

3. PERDE

1. Sahne

KİBAR, BAĞDASAR

KİBAR

Bir süredir bana soğuk davranmandan duyduğum üzüntüyü ve şaşkınlığı gizleyemeyeceğim. Bu soğuk tavrına mânâ veremiyorum. Vicdanıma sürekli acaba Bağdasar Ağpar'ın dostluğunu azaltacak bir suç mu işledim diye soruyorum ama vicdanımdan "hayır" cevabı alıyorum.

BAĞDASAR

Vicdanın senden terbiyesiz ve sen vicdanından daha rezilsin.

KİBAR

Söyle rica ederim, hangi sebepler her zaman seninle sahip olduğu dostluk bağlarını güçlendirmeye çalışmış yakın bir dosta böyle yakışıksız bir dil kullanmaya seni mecbur ediyor?

BAĞDASAR

Güçlendirmek! Bağları güçlendirmek?! Ah duygusuz, çözmek desene şuna, sökmek desene şuna! Hain!

KİBAR

Eğer hâlâ olmayan bir suçun faili olduğumu düşünüyorsanız, fena halde yanılıyorsunuz. Hiç düşünmüyorsunuz ki, adalet tecelli edecek ve siz mahcup olacaksınız.

BAĞDASAR

Evet mutlaka tecelli edecek.

KİBAR

Ve Kibar'ın suçsuz olduğuna ikna olacaksınız.

BAĞDASAR
Ya da tüm toplum dünya üzerinde Kibar kadar suçlu bir başka insan olmadığını anlayacak.

KİBAR
Size göre boynu vurulacak adamım, öyle değil mi?

BAĞDASAR
Diri diri ateşe atılacak bir canavarsın.

KİBAR
Eski insanlar gibi düşünmeniz ve fikirlerinizin çağımızın aydınlanma ruhuyla hiç uyuşmaması beni üzüyor. Bağdasar Ağpar, eğer karınızın âşığı bile olsam, haysiyetimi yaralayan sözlerinizi hazmetmek zorunda değilim. Hem farz edin karınızı sevdim, şahsiyetime saldırmanızı gerektirecek ne yapmış oluyorum ki? Çağımızın ruhunun şahsiyet yaralamayı mahkûm ettiğini bilmelisiniz. Ben bugüne kadar sizin şahsınıza saygı gösterdim ve bundan sonra da arzu ederim ki arkadaşlığımız lekesiz kalsın.

BAĞDASAR
Yuvamı yıkıyorsun ve şahsıma saygı mı göstermiş oluyorsun?

KİBAR
Yuvanızı yıktığımı kim söylüyor? Karınızı sevdiğimi farz ederek, sadece basit bir ilkeyi savunmaktan başka bir şey yapmış olmuyorum. Fakat bu ilke sizin ilkelerinize ters düşüyormuş. Ziyanı yok, bırakalım ilkeler kavga etsin.

BAĞDASAR
İlke?!

KİBAR

Evet! Bağdasar Ağpar, eğer rahat yaşamak istiyorsan, kendini zamanımızın ilerici akımına bırakman gerekir, mutlaka böyle gerekir. On dokuzuncu asır, arkadaşının karısını sevmeye doğası gereği mahkûm olmuş o genci diri diri ateşe atılmaya mahkûm etmez. Asrımızın medeniyeti o genci arkadaşının karısını sevmek zorunda bırakan nedenleri bulmaya çalışır.

BAĞDASAR

Bu güzel sözleri Mahkeme Heyeti önünde söylemek için sakla arsız! Karımı baştan çıkarırsın, dünya âlem önünde beni dalga konusu yaparsın, yuvamı mahvedersin ve utanmadan sadece bir ilkeyi savunduğunu söylersin.

KİBAR

Evet. Ve bu açıklamaları sana acıdığım için, seni başarı umudunun hiç olmadığı bu davayı geri çekmeye ikna etmek için yapıyorum. Görüşürüz...

2. Sahne

BAĞDASAR, sonra OKSEN

BAĞDASAR

Sana göstereceğim ilke savunmayı! Bu kadar yüzsüzlüğü ne gördüm ne işittim. Ben böyle bir suç işleseydim, Allah korusun, sokağa çıkmaya utanırdım. Bu zamane gençleri utanmaya pek ehemmiyet vermiyorlar. Hırsızlık bile yapıyorlar ve hayır yapanlardan daha özgür, mutlu ve neşeli olarak cemiyet içine giriyorlar. Asrımızın ruhu böyle gerektirirmiş.

OKSEN

İşler ne durumda?

BAĞDASAR

Nasıl biliyorsanız öyle. Komisyon üyeleri gelecekler, meseleyi tahkik edecekler ve bizim yargılanmak için huzuruna çıkacağımız Mahkeme Heyeti'ne rapor verecekler.

OKSEN

Pekâlâ. Gerçi davayı kazandık ama yine de kibirlenmekten ve komisyon üyelerine karşı sert bir dil kullanmaktan kaçınmalıyız. Yumuşak ve tatlı izahlarla onları okşamamız, hatırlarını hoş etmemiz, hele şimdiden sonra akıllarına değil özellikle kalplerine seslenmemiz lazım. Kalbe seslenenlerin elleri boş kalmaz. Artık ispata çalışmaya gerek yok, yalvarmak yeterli. Yani buraya geldiklerinde hemen önlerine diz çökersiniz, niyaz edercesine, inleyen, iç çeken bir sesle bağırırsınız ve figan edersiniz: "Efendilerim.. İşte sesleniyorum merhametinize, vicdanınıza, kalbinize, adalet sever hislerinize ve yalvarıyorum kurtarın ailemin namusunu, kurtarın hayatımı, hakkaniyet gösterin, efendilerim, kardeşlerim merhamet edin, merhamet edin, merhamet edin..."

BAĞDASAR
Evet, evet çok iyi olacak böyle, çok iyi düşündün bunu, yalvarmak her zaman iyidir.

OKSEN
Yap görelim nasıl yapacaksın.

BAĞDASAR
Efendilerim...

OKSEN
Böyle sinirle değil, başka türlü: Efendilerim... Böyle: Efendilerim... Yalvarır gibi... Yalvarır gibi, bak: Efendilerim... Bu şekilde, sanki onlardan sadaka dileneceksin: Efendilerim...

BAĞDASAR
Efendilerim...

OKSEN
Sesini o kadar kalın çıkarma, daha ince daha etkileyici bir ses kullan, böyle: Efendilerim...

BAĞDASAR
Efendilerim...

OKSEN
Aferin!

BAĞDASAR
İşte sesleniyorum...

OKSEN
"İşte"nin son hecesini uzatarak söyle ve hemen "sesleniyorum"u getir. İkisini birbirinden çok ayırma ki etkilerini kaybetmesinler.

BAĞDASAR
İşteeee sesleniyorum!

OKSEN
Kollarını aç.

BAĞDASAR
(*Kolları açık*) Sesleniyorum merhametinize...

OKSEN
Dur! Biraz daha yüksek.

BAĞDASAR
Vicdanınıza...

OKSEN
Acele etme! Yarım kademe yüksek.

BAĞDASAR
Merhametinize...

OKSEN
Nefes al! Yarım kademe daha yüksek.

BAĞDASAR
Kalbinize...

OKSEN
İyi... Ama daha yüksek...

BAĞDASAR
Adaletsever hislerinize...

OKSEN
Diz çök, kollar açık.

BAĞDASAR
(*Diz çökmüş, kolları açık*) Yalvarıyorum...

OKSEN
Burun deliklerini biraz aç!

BAĞDASAR
Kurtarın aile...

OKSEN
Kurtarııııın ailemin namusunu!

BAĞDASAR
Kurtarııııın ailemin namusunu!

OKSEN
Konuşmadığın zamanlarda bile ağzın yarı açık olacak, burnunun delikleri her zaman genişleyecek...

BAĞDASAR
Kurtarııııın...

OKSEN
Bu yeterli.

BAĞDASAR
...hayatımı...

OKSEN
Yavaş yavaş komisyon üyelerine yaklaşacaksın, sanki görünmez bir güç seni itmiş...

BAĞDASAR
Hakkaniyet gösterin efendilerim.

OKSEN
İyi.

BAĞDASAR
Kardeşlerim.

OKSEN
İki büklüm eğilerek.

BAĞDASAR
Merhamet edin!

OKSEN
Başın ellerinin arasında.

BAĞDASAR
Merhamet edin!

OKSEN
Biraz ağlama...

BAĞDASAR
Ühü ühü ühü... Merhamet edin! Ühü ühü ühü...

OKSEN
Çok güzel yaptın.

BAĞDASAR
Birkaç kere daha kendi kendime alıştırma yaparım. Fakat insan yoruluyor.

OKSEN
Sebebi şu ki, merhamet duygusu uyandıran hareketler biraz zordur. Pek çok avukat bunlara önem vermediğinden davasını kaybeder.

BAĞDASAR
Bana öğrettiğiniz için teşekkür ederim. Bu hareketleri tamamladıktan sonra davayı mutlaka kazanacağız, öyle değil mi?

OKSEN
Tabii.

BAĞDASAR
Bu duygusuz kadın da biliyor mudur acaba bu hareketleri?

OKSEN
Sanmıyorum. Ne olursa olsun ona bunları yaptırmamaya bak.

BAĞDASAR
Ben de aynı fikirdeyim.

OKSEN
Seni yalnız bırakıyorum Bağdasar Ağpar. Döndüğümde muvaffakiyet haberlerini ve üçüncü taksiti, yani elli altını, alacağımdan eminim.

3. Sahne

BAĞDASAR (*yalnız*)

BAĞDASAR

İyi adam, düzgün adam fakat bütün sözleri elli altınla bitiyor. Bu parayı gönül ferahlığıyla ödeyeceğim zaten, yeter ki şu kadının elinden kurtulayım, namusumu koruyayım ve arkadaşlar arasında rezil olmayayım. Şu bizim dersi bir kez daha tekrar edelim. (*Diz çöker*) Efendilerim... Hayır! Efendilerim... İşte sesleniyorum merhametinize, (*kollarını açar*) vicdanınıza (*Sur, Paylaş ve Yergat kapının önünde görünürler*), kalbinize, adaletsever hislerinize ve yalvarıyorum kurtarın ailemin namusunu, kurtarın...

4. Sahne

BAĞDASAR, SUR, PAYLAG, YERGAT

SUR

Bağdasar Ağpar...

BAĞDASAR

(*Duymayarak*) Hayatımı, hakkaniyet gösterin, efendilerim...

PAYLAG

Bağdasar...

BAĞDASAR

Geldiniz mi, burada mısınız? Ne zaman geldiniz? İşitmedim, kusura bakmayın! Buyurun, sandalyelerinize oturun. (*Otururlar.*)

SUR

Davanız...

BAĞDASAR

(*Avukatın talimatlarına uyarak*) Efendilerim, sesleniyorum merhametinize, vicdanınıza, kalbinize, adaletsever hislerinize ve yalvarıyorum kurtarın ailemin namusunu, kurtarın hayatımı, hakkaniyet gösterin, efendilerim, kardeşlerim merhamet edin, merhamet edin...

SUR

Sakin ol Bağdasar Ağpar, adalet tecelli etti. Komisyonumuz size iade-i itibarda bulunmak ve haklı kavganızda sizi memnun etmek için her yolu deneyecek. Zaten karınız Mahalle Meclisi odasına kapatıldı.

BAĞDASAR

Çok teşekkür ederim. Yuvam mahvoldu.

PAYLAG
Gerçi çeşitli hafifletici sebepler var.

BAĞDASAR
Ayağını öpeyim, yok böyle çeşitler!

YERGAT
Buna göre bir kadın ve bir genç kızı kandırmak istemişsiniz.

BAĞDASAR
Yalan!

PAYLAG
Bununla beraber komisyonumuz önce sizin karınızdan ayrılmanız meselesi ile meşgul olacak, sonra diğer meseleleri ele alacak.

BAĞDASAR
Başka meseleler yalan.

SUR
Kanıtınız yeterli değil.

YERGAT
Okuyun o halde raporumuzu.

SUR
Mükemmel bir rapor oldu.

PAYLAG
Tüm suçu kadının üzerinde bırakıyor.

SUR
Mahkeme Heyeti'ne yazılmış bu raporu size okumak bizim vazifemiz olmasa da, komisyonumuzun meseleyi nasıl tarafsızlık ve adaletle tahkik ettiğini göstermek için sonuç kısmını size okuyoruz: "Bağdasar Ağpar ve karısı arasında, komisyonumuzun

ifşasından sarf-ı nazar ettiği çeşitli sebeplerden doğmuş uyuşmazlığı dikkate alarak, Bağdasar Ağpar ve karısı arasında uzlaşma olmadığını dikkate alarak, şu şartlar dahilinde ayrılığa karar verilmiştir: Bağdasar Ağpar eve ayak basmayacak."

BAĞDASAR
(*Diz çökmüşken ayağa kalkar.*) Ne diyorsunuz?

SUR
(*Devam ederek*) "Ve evi tamamen karısının tasarrufuna bırakacak. Bağdasar Ağpar, geçimini sağlaması ve saygın bir şekilde yaşaması için karısına aydan aya yüz altın ödeyecek."

BAĞDASAR
Bu kadını yeniden bana veriyorsunuz...

SUR
(*Devam ederek*) "Ve bu ödemeyi saygın bir kefille garanti etmeye yükümlü olacak. Eğer karısı onu yeniden koca olarak kabul etmek isterse, Bağdasar Ağpar'ın hiçbir itiraz hakkı olmayacak."

YERGAT
Beğenmediniz mi bu sonucu?

BAĞDASAR
Beğenilecek şey mi? Cezayı bana vermişsiniz.

PAYLAG
Karını açlıktan öldürmemizi mi isterdin?

BAĞDASAR
Hayır, fakat...

SUR
Eğer karınız günün birinde gelse, elinizi öpse ve affet dese yine onu kabul etmeyecek misiniz?

BAĞDASAR
Tabii ki etmeyeceğim, şeytan görsün yüzünü!

SUR
O halde imkânsızı istiyorsunuz siz... Bağdasar Ağpar, Bağdasar Ağpar bana bak, sen çocuk değilsin ve karınla hiçbir zaman ayrılamayacağınıza ikna olmalısın. Siz ikiniz yekvücutsunuz!

BAĞDASAR
Ya Kibar?

SUR
Onun resmi bir sureti yok. Millet seni ve karını resmen yekvücut olarak tanıyor. Biz hiçbir zaman böyle bir vücudu ayıramayız.

PAYLAG
Neticede komisyonumuzun yapmış olduğu düzenlemeyi memnuniyetle ve şükranla kabul etmekle yükümlüsünüz.

BAĞDASAR
Demek oluyor ki, ölene kadar bu beladan kurtulamayacağım.

SUR
Yani karınızdan.

BAĞDASAR
Ah ayağım kırılsaydı da o gece tiyatroya gitmeyeydim! Neyime gerek benim tiyatro? Tek eksiğim tiyatro muydu? Otur evinde, Nareg'ini oku Allah'ın akıllısı!

PAYLAG
Aklın o zaman neredeydi?

YERGAT
Neden kendi haline uygun bir kadın almadın?

BAĞDASAR
Evlenmek ne büyük suçmuş! Fakat ne olursa olsun, sizin kararlarınızı kabul edemem.

SUR
Zorla kabul ettireceğiz.

YERGAT
Gerekirse seni hapse bile koyacağız.

PAYLAG
Biz atalarımızın geleneklerine karşı gelemeyiz. Sen onun hukuken kocasısın ve ancak kısa bir süre için ayrılabilirsin.

SUR
Gidelim o halde, artık burada işimiz yok. Hükmün tebliği ve uygulanmasını talep etmek Mahkeme Heyeti'ne aittir.

5. Sahne

Aynı kişiler ve ANUŞ

ANUŞ

(*Yüzü olduğundan fazla beyaz, kaşları daha kara ve kalın, kafasına peruk geçirmiş ve ön dişlerinden ikisi düşmüş bir şekilde konuşarak*) Durun, efendilerim! Kibar'la beraber o evden çıkan bendim, Bağdasar Ağpar'ın karısı değil.

SUR

Siz miydiniz?

ANUŞ

Bendim.

PAYLAG

Bakın ne kadar Anuş'a benziyor. Biraz daha beyaz ve kaşları biraz daha kara ve kalın.

YERGAT

Öyle, sanki ikizler. Bunun sesi biraz daha kalın ve konuşması daha peltek.

BAĞDASAR

Hayır, hayır! Bu değildi, benim karımdı!

SUR

Gerçek nihayet ortaya çıktı.

YERGAT

İyi ki raporu vermedik.

ANUŞ

Rica ederim bu kadının namusunu koruyun, onu bu vicdansız adamdan, bu canavar adamdan kurtarın.

BAĞDASAR
Nasıl sözler bunlar?

ANUŞ
Ben seni tanıyorum, evliliğine sadakatini tanıdığım gibi...

YERGAT
Bağdasar Ağpar, ne diyor?

BAĞDASAR
İnanmayın, yalan!

ANUŞ
Kendisi beni çok iyi tanır.

BAĞDASAR
İlk kez görüyorum.

ANUŞ
Fakat beni baştan çıkaranın da, sefaletimin sebebinin de sen olduğunu ispatlayabilirim. Acımasız adam! Kendini dindar ve safdil göstermek istiyorsun ama beni kandıramazsın. Açın sağ kolunu efendilerim ve orada kırmızı bir iz olduğunu görün. (*Açarlar ve kırmızı izi bulurlar.*)

SUR
Ben yırtıyorum bu raporu.

YERGAT
Ne sahtekâr adammış bu.

ANUŞ
Ah, zavallı kadına merhamet edin, o faziletli kadına...

PAYLAG
Gidelim arkadaşlar gidelim! Sen de hapishaneye gitmeye hazırlan cani!

YERGAT
Millet idaresiyle böyle oynamak size pahalıya patlayacak. Her şey apaçık ortada!

BAĞDASAR
Bırakmıyorsunuz ki ben de konuşayım! Bunların hepsi kurgu, hile, dalavere! Ben bu şekilde bir kadın tanımıyorum. Karım tarafından hazırlanmış oyunlar bunlar!

SUR
Sus arsız sus!

PAYLAG
Sus ve yürü! Bizle aynı yere geleceksin, seni yetkililere teslim edeceğiz.

BAĞDASAR
Fakat bu kadının benim karım olmadığını nereden bileyim? Durun! Bu... Bırakın ispatla...

SUR
Hâlâ cüret mi ediyorsun? Karın Mahalle Meclisi Odası'nda kilitli.

YERGAT
Başka söz istemiyoruz. Yürü!

BAĞDASAR
Hayır!

PAYLAG
İsteyerek gelmezsen zorla götüreceğiz.

BAĞDASAR
Konuşturmuyorsunuz ki...

ANUŞ
Ah... Hâlâ konuşmak mı istiyorsun? Yepyeni iftiralar atmak için kuşkusuz, kusursuz hal hareketiyle kendi güzel cinsine örnek olabilecek bir kadını rezil etmek için. Büyük efendilerim konuşturmayın bu adamı!

PAYLAG
Bağdasar Ağpar boş yere kendini haklı çıkarmaya çalışma. Her şey ortaya çıktı, adalet o aydınlık yüzünü gösterdi.

BAĞDASAR
Neyime gerek benim tiyatroya...

ANUŞ
Eğer adaletperver ve iyi kalpli bir genç bana el uzatmaya ve doğru yola sevk etmeye söz vermemiş olsaydı, bunun hile ve kurnazlıkla beni yönlendirdiği yolda kaybolacaktım. Evet, bu sefilliğin çok geçmeden mutluluğa dönüşeceğine dair büyük umutlarım var, çünkü Kibar benimle evlenmeye söz verdi. Samimiyetinden şüphem yok. Çok iyi biliyorum ki o yalnızca beni seviyor. Dolayısıyla Kibar ile Anuş Hanım arasında asla bir aşk ilişkisi olmadığında ısrar ediyorum.

SUR
Rica ederim heyecanlanmayın hanımefendi! Komisyonumuz zaten Bağdasar Ağpar'ın tuttuğu yolun pek iyi farkına vardı ve gereğini yapmaya karar verdi.

BAĞDASAR
Eğer şimdi aklımı kaçırmazsam bir daha kaçırmam!

ANUŞ
Ah, ikinci kez aldatılmak benim için ne kadar ağır olur! Kibar'ın beni kandırdığını öğrenirsem, Kibar kalbini bir başkasına vermişse bana başka bir yol kalmaz, bir tabanca alıp...

PAYLAG
Sakin olun bayan sakin olun!

6. Sahne

Aynı kişiler ve KİBAR

YERGAT

Kibar geldi işte!

ANUŞ

Yalvarırım, söyleyin bana beni kandırdığınız doğru mu?

KİBAR

Nasıl bir soru bu?

ANUŞ

Anuş Hanım'ı sevdiğiniz doğru mu?

KİBAR

Sizden ayrılmam ve sözümden caymam mümkün mü? Ah rica ederim, eğer kalbimi kırmak istemiyorsanız bana bir daha bu tür bir soru sormayın! Siz benim tek mutluluğumsunuz, ümidimsiniz, hayatımsınız, nasıl reddedebilirim sizi? (*Anuş'u kucaklar.*)

BAĞDASAR

(*Kızgınlıkla*) Nasıl bir komisyonsunuz siz!

KİBAR

Düğünümüzü yapmak ve kötü konuşanları susturmak için gerekli her şey birkaç gün içinde hazır olacak. Fakat sizi buraya gelmek durumunda bırakan nedir?

ANUŞ

Suçsuz bir kadının namusunu korumak gereği, Bağdasar Ağpar'ın sizin onun âşığınız olduğunu düşündüğü Anuş Hanım'ı müdafaa etme ihtiyacı.

KİBAR
Şimdi anlıyorum... Bağdasar Ağpar'ın bu yanlış düşünceye nasıl sahip olduğu şimdi kafama dank ediyor. Sanırım sizi Anuş Hanım'a benzetmiş.

ANUŞ
Sadece benzetmemiş, benim Anuş Hanım olduğumda ısrar ediyor!

SUR
Onun ısrarına kim ehemmiyet verir?

KİBAR
Sen Anuş Hanım mıymışsın?! Zavallı adam...

BAĞDASAR
Sensin zavallı adam!

KİBAR
(*Sur'a*) Sanırım bu adamın aklı zarar görmüş. Onu Pırgiç'e koyarsanız ve tıbbi gözetim altına aldırırsanız hayırlı bir iş yapmış olursunuz.

BAĞDASAR
Ben deli değilim.

YERGAT
Ben de yavaş yavaş bu adamın aklında küçük bir rahatsızlık olduğunu düşünmeye başlıyorum.

PAYLAG
O halde iki satır bir mektup yazıp Pırgiç'e göndermeliyiz onu. Günah zavallı adama.

BAĞDASAR
Deli misiniz nesiniz siz?

SUR
Biraz dışarı çıkın Bağdasar Ağpar.

BAĞDASAR
Hayır, bu ev benim evim, evin reisiyim ben!

PAYLAG
Bizi zor kullanmaya mecbur etme!

BAĞDASAR
Kullanın!

YERGAT
Resmi bir kurumun verdiği kararı uygulatma kabiliyeti olduğunu bilmek durumundasınız. Dolayısıyla sizi kendi rızanız ile bize iştirak etmeye tatlılıkla davet ediyorum.

BAĞDASAR
Ben deli değilim!

SUR
Tüm deliler öyle der.

KİBAR
Eğer deli değilse, fena biri.

YERGAT
Gidelim Bağdasar Ağpar'ım gidelim. (*Sağ kolundan tutar.*)

PAYLAG
Gidelim canım benim gidelim. (*Sol kolundan tutar.*)

SUR
Bağdasar Ağpar bizi zor kullanmaya mecbur etmediği için mutluyum.

BAĞDASAR
Neden kollarımı çekiyorsunuz? (*Karşı koyar ve gitmek istemez.*) Nasıl bir insanlıkdışılık bu...

YERGAT
Bağdasar Ağpar iyi adamdır (*çekmeye devam ederek.*)

PAYLAG
Bağdasar Ağpar basiretli adamdır. (*Kolundan çeker.*)

BAĞDASAR
Bırakın kollarımı! Ben size ne yaptım?! Ne zorbalıktır bu, ne haksızlıktır bu, ne barbarlıktır bu!

SUR
Bağdasar Ağpar herhangi bir zorluk çıkarmadığı için, komisyonumuz kendini bahtiyar sayıyor.

BAĞDASAR
Ahlaksız bir kadını koruyorsunuz ve şerefli kalmak isteyen bir kocayı çekiştirip duruyorsunuz. Nereye gidiyoruz? Neden çekiştiriyorsunuz? Utanmıyor musunuz? Arlanmıyor musunuz?

YERGAT
Bir adım daha.

PAYLAG
Yürü kardeşim yürü!

BAĞDASAR
Çekmeyin! Avukatımı istiyorum. Avukatımı da yanıma alacağım! Avukatım... (*Çıkarlar.*)

7. Sahne

ANUŞ ve KİBAR

ANUŞ

Nasıl oynadım rolümü? Beğendin mi?

KİBAR

Birinci sınıf bir aktris gibi.

ANUŞ

Fakat itiraf etmek gerekir ki komisyon üyeleri de bize oldukça yardım ettiler.

KİBAR

Evet, çünkü önceden her biriyle özel görüşmeler yaptım ve onları memnun edeceğime söz verdim. Namusunu korumak için ne yapabiliyorsam yaptım. Çabalarım sonuçsuz kalmadı.

ANUŞ

Minnettar bıraktın beni. Sevgili Kibar, sen olmasan suçumun üstünü örtmek mümkün olmayacaktı. Tüm dünya beni tahkir edilmeye layık, iğrenç bir yaratık olarak tanıyacaktı ve kim bilir ne acı bir hayatın içinde kimsesiz ve yardımdan mahrum ıstırap çekecektim.

KİBAR

Hayali sefilliklere üzülmeye gerek yok. Tehlike bütünüyle geçti fakat işimiz hâlâ bitmedi. Odana git, yüzünü yıka, kendi yüzüne kavuş, giysilerini değiştir ve beni bekle!

ANUŞ

Dediklerini yapacağım. Görüşmek üzere. (*Çıkar.*)

8. Sahne

KİBAR

KİBAR

İş şimdi başarılı gibi görünüyor, fakat vaadimizi yerine getiremez ve vadettiğimiz hediyeleri veremezsek, ki davamızın başarısını sadece bu hediyelere borçluyuz, durum değişebilir. O halde şimdiden bu hediyeleri Bağdasar Ağpar'dan koparmanın yollarını düşünmeliyiz.

9. Sahne
KİBAR, PAYLAG, BAĞDASAR

PAYLAG
Böyle durumlarda basiretle hareket etmek gerek. Bir yanlıştan ne kadar çabuk dönülürse zararı o kadar az olur. Kadınlar arasında faziletiyle parlayan karınızla barışmayı isteyerek sonuç itibariyle yanlışınızı kabul ettiğiniz ve düzeltmeye karar verdiğiniz için size teşekkür ediyorum.

BAĞDASAR
Evet, evet. (*Kendi kendine*) Ben biliyorum yapacağımı.

PAYLAG
Bu şekilde skandal ebediyen kapanmış, kötü konuşanlar susturulmuş oluyor. Komisyonumuz da siz ve karınız arasında saygın bir barış sağladığı için kendini şanslı addediyor.

KİBAR
Bağdasar Ağpar bana bu meseleyi ilk kez açıklayıp, konuyu araştırmak için beni Anuş Hanım'ın yanına gönderdiğinde elimi vicdanıma koyarak meseleyi tüm ayrıntılarıyla tahkik ettim ve karısının masum olduğu ve meselede bir göz aldanması bulunduğu sonucuna vardım. Vardığım sonucu ona ifade ettim ve özellikle biraz da ileri giderek, Mahkeme Heyeti'ne müracaat fikrini, karısı şeytana uyup bu suçu işlemiş olsa dahi bir kenara bırakmasını tembih ettim. Bağdasar Ağpar görüşlerimin gayri tabii olduğuna hükmetti, ki bu görüşler karısı tarafından da tekrarlanıyordu.

BAĞDASAR
Kibar'ın hakkı var. (*Kendi kendine*) Cani, canavar!

KİBAR
Çünkü biliyordum ki, karısını namussuzlukla suçlayan bir erkek, başkalarını karısını sevmeye davet etmekten başka bir şey yapmamaktadır.

PAYLAG
Çok doğru söylüyorsunuz.

KİBAR
Oysa, onurlu bir erkek karısının küçük bir kusurunu gördüğünde evin namusunu korumak için görmezlikten gelmelidir.

BAĞDASAR
Öyledir.

PAYLAG
Bir erkek namusunu korumak için küçük namussuzlukları kabul etmelidir.

KİBAR
Kusurlu bir davranışta bulunan bir kadına böyle davranmak gerekiyorsa, yüzü namus ve masumiyetle parlayan bir kadına çok daha incelikle davranmak elzemdir. Bağdasar Ağpar karına ve onunla beraber sana o kadar sevgi, güven ve hürmet gösteren yakın arkadaşına iftira atarak büyük hata ettin.

PAYLAG
Komisyonumuz bu noktayı yoğun bir dikkatle inceleyecek ve bu yanlışın saygın bir şekilde düzeltildiği, fesat yaratan fikirlerin iyileştirildiği ve Bağdasar Ağpar'ın da, karısının da, sizin de masum olduğunuzun gün gibi ortaya çıktığı bir rapor kaleme alacak.

BAĞDASAR
Nasıl?

PAYLAG
Raporda basit bir şekilde Bağdasar Ağpar'ın kendi karısıyla bu kadar benzerliği olan ve kendi karısından ayırması ancak büyük dikkatle mümkün olan bir kadını kendi karısı sanmakta haksız olmadığı yazılacak.

KİBAR
Ancak bu şekilde tertip edilmiş bir rapor iade-i itibarda bulunma kudretine sahiptir.

PAYLAG
Ve geçmişi hiç olmamış saydırma kudretine.

KİBAR
Evet, sadece bir göz aldanması.

PAYLAG
Evet, tam bir göz aldanması.

KİBAR
Hatta bir göz aldanmasından da fazla.

PAYLAG
Ve böyle bir göz aldanması için hangi şerefli insan Bağdasar Ağpar'ı ayıplayabilir?

KİBAR
Kimse. Beşer şaşar.

PAYLAG
Hatta bu sayede, herkes Bağdasar Ağpar'ın namusu söz konusu olduğunda ne kadar gayretkeş olduğunu bir kez daha örneğiyle görecek.

KİBAR
Kuşkusuz. (*Kendi kendine*) Gidelim, hediyeleri ve Takuhi ile Marta'ya verilecek ücreti tedarik etmek için bir yol bulalım. (*Gider.*)

PAYLAG
Bu şekilde şerefin daha da büyüyecek.

BAĞDASAR
Çok teşekkür ederim. (*Kendi kendine*) Yüzlerine barışmış görünmeli ve bu cehennemden başka bir çıkış yolu bulmalı.

PAYLAG
Mutluluk içinde öncesinden daha çok sevgiyle yaşayacaksınız, öyle ki pek çoğunun kıskançlık duyguları uyanacak. Evlilikte zaman zaman küçük tartışmalar aşkın artmasına hizmet eder. Böyle küçük bir tartışma yaşadığınız için memnun olun!

10. Sahne
Aynı kişiler, YERGAT ve ANUŞ

YERGAT
Göz aldanmasından kaynaklanan bir yanılgı nihayet komisyonumuza büyük mutluluk verecek şekilde düzeliyor. Bir göz aldanması neticesinde bir süre ayrı kalan sevgi dolu çift şimdi tekrar bir araya geliyor.

ANUŞ
Rica ederim birleşme üzerine konuşmayın! Bundan sonra yalnız yaşamaya ant içtim.

PAYLAG
(*Bağdasar'a*) Git, af dile!

YERGAT
Yalnız yaşamak için yaratılmadınız siz, hanımefendi.

ANUŞ
Karısının adını karalamak ve onu dünya önünde rezil ü rüsva etmek için her dakika fırsat kollayan bir adamla yaşamak için de değil. Ah, ben Mahalle Meclisi odalarında hapsedilmeye ve her içeri girenin bana sürtünmesine alışkın değilim. (*Ağlar.*)

BAĞDASAR
(*Kendi kendine*) Oh, oh, oh... Başkaları da sürtünmüş. Mutluluklar Bağdasar!

ANUŞ
(*Ağlayarak*) Biri elbisemden çeksin, öbürü çimdiklesin, bu göz etsin, o öpücük göndersin! Ben böyle kepazeliklere alışık mıyım?

YERGAT
Ağlamayın asil hanım, bir göz aldanmasının neticesi bu...

PAYLAG
Ki ikinci bir kez vuku bulamaz.

BAĞDASAR
(*Kendi kendine*) Eğer Pırgiç gözümü korkutmasaydı...

PAYLAG
(*Bağdasar'a*) Bu acı yanlış anlamanın müsebbibi olduğunuzu dikkate alarak sizi rahatlatıcı sözlerle hanımınızın gözyaşlarını silmeye davet ediyorum.

YERGAT
Ve mümkün olduğu kadar çabuk, eğer Pırgiç'in yolunu tutmak istemiyorsanız.

BAĞDASAR
(*Anuş'a yaklaşarak*) Ağlama hanım ağlama! Sil gözyaşlarını... Yanlış anlamaya ben sebep oldum. Sen suçsuzsun, ben de suçsuzum, Kibar da suçsuz, işin içinde yanlış anlama var.

PAYLAG
Evet! Ve rapor ayrıntılı biçimde bu nokta üzerinde duracak.

YERGAT
Geçmişi unutmaya gayret edin, hanımefendi!

ANUŞ
Başka bir sefer daha böyle bir göz aldanması içinde bulunmayacağına kefil olabilir misiniz?

PAYLAG
Tabii, sizi temin ederiz.

BAĞDASAR
(*Kendi kendine*) Onunla yaşamayı düşünmüyorum ki...

ANUŞ
Arzunuza itaat edeceğim.

PAYLAG
Yaşasın Anuş Hanım! Uzlaşmacı olmaya ve bizim hassas görevimizi kolaylaştırmaya rıza gösterdi.

YERGAT
Gidin, odanıza çekilin ve dinlenin, zira çok üzüldünüz. (*Anuş çıkar.*)

PAYLAG
(*Bağdasar'a*) Bundan sonra onu memnun etmeye çalışın, karınız bir cevher. (*Çıkar.*)

YERGAT
(*Bağdasar'a*) Aşk ve beraberlik dilerim Bağdasar Ağpar. (*Çıkar.*)

11. Sahne

BAĞDASAR

BAĞDASAR

Böyle olmuş dünyanın işleri! Deli diye zorla Pırgiç'e götürüyorlar... Bir kere oraya deli diye gittikten sonra uğraş dur ki deli olmadığını ispatlayasın, kime ne anlatacaksın? Eğer barışmak için söz vermeseydim, şimdiye kadar çoktan delilerin yanına gitmiş olacaktım. Bu arsız kadından ayrılmanın mümkün olmadığına ikna oldum da, namussuz yaşamak benim için imkânsız. Bir süre dişlerimi sıkarım, işlerimi istediğim gibi yoluna koyarım ve bir gün çıkar Amerika'ya kaçarım. Başka çare yok... Vay benimki gibi karısı olanlara, Allah acısın onlara. Haklı ve doğru olan ben olayım ama davayı kazanamayayım! Delirir misin çatlar mısın! Göz aldanması diye bu kadar açık haksızlık yaptılar, dayanılacak şey değil! Bu benim karım diyorum, gördüğün karına benzeyen başka bir kadın diye cevap vermeye utanmıyorlar. Gerçeği duymak istemeyene istediğin kadar konuş, ne fayda? Fakat zarar yok, bu göz aldanması şimdi benim de işime geliyor. Hiç olmazsa işlerimi yoluna koyana kadar arkadaşlarıma kadının birini karıma benzeterek yanıldığımı söyleme hakkım olur. Yok eğer yanlış anlama olmasaydı, bu günden kaçmak mecburiyetinde kalırdım.

12. Sahne

BAĞDASAR ve OKSEN

OKSEN

Davanı olumlu bir şekilde sonlandırdığını ve o rezil kadının cezalandırılmasını sağladığını umuyorum.

BAĞDASAR

Rica ediyorum ağzınızı toplayın, benim karım rezil değildir!

OKSEN

Kocasına ihanet eden bir kadın nedir öyleyse?

BAĞDASAR

Karım hiçbir zaman ihanet etmedi bana!

OKSEN

Delirdiniz mi?

BAĞDASAR

Asla!

OKSEN

Kibar'ın âşığı kimmiş o zaman?

BAĞDASAR

Karıma benzeyen başka bir kadın. Öyle ki onları birbirinden ayırmak ancak büyük zorlukla mümkün oluyor.

OKSEN

Asla ve kat'a!

BAĞDASAR

Evet, karımı yakında Kibar'la evlenecek bir kadınla karıştırarak hata yaptım. Kendi gözlerimle gördüm bu karıştırdığım kadını.

OKSEN
İnanmıyorum. Buna inanmak için tam deli olmak gerekir. Tabii, elli altını vermek kaydıyla sen inanmakta özgürsün.

BAĞDASAR
Bu miktarı lütfetseniz de ödemeyelim.

OKSEN
Hizmetimin mükâfatı olarak bu miktarı eksiksiz istiyorum.

BAĞDASAR
Ki bu hizmetin neticesinde karımla barıştım.

OKSEN
Kim sana barış dedi?

BAĞDASAR
Ama masum o.

OKSEN
Neden ona dava açtın?

BAĞDASAR
Yanlış mı yaptım?

OKSEN
Eğer yarım saat içinde ödenmezse davaya hazırlan. (*Çıkar.*)

13. Sahne
BAĞDASAR

BAĞDASAR
Lanet kadın! Evimi yerle yeksan etti, mahvetti. Bu kadar masraf, bu kadar endişe, bu kadar yürek tüketme ve karşılığında namussuzluk.

14. Sahne

BAĞDASAR, SUR, TAKUHİ, MARTA

SUR

Neden bağırıp çağırıyorsunuz, sizin meselenizi halledeceğim.

TAKUHİ

Şimdi kızımla evlenmesi gerekir.

MARTA

Asla, beni almaya söz verdi.

BAĞDASAR

Bu oyunlar hâlâ bitmedi mi?

TAKUHİ

Sahtekâr!

MARTA

Namussuz adam! Hangi yüzle karınla barıştın?

SUR

Ayrı ayrı dilekçelerle meselelerinizi bize sunun ki ayrıntılarıyla inceleyelim.

BAĞDASAR

Ben de hazır bulunacak mıyım?

SUR

Şüphen mi var?

BAĞDASAR

(*Bağırarak*) Gidin buradan, yoksa şimdi gidip din değiştireceğim!

15. Sahne
Aynı kişiler ve KİBAR

KİBAR
Nedir bu gürültü?

MARTA
Neden kandırdı beni, ben onun oyuncağı mıyım?

TAKUHİ
Onun yüzünden kızım kan kusuyor.

MARTA
Benim de göğsüm sıkıştı.

KİBAR
Görünüşe göre Bağdasar Ağpar size bir şaka yapmış.

BAĞDASAR
Ben onları tanımıyorum.

MARTA
Tanımıyor musun?

TAKUHİ
Yalancı!

KİBAR
Uzaklaşın! Ben sizin işinizi halledeceğim. (*Bağdasar'a*) Bir miktar para vererek işi bitirsen?

BAĞDASAR
Neden vereyim?

KİBAR
(*Alçak sesle Bağdasar'a*) Kim gidip gelecek bunlarla mahkemelere? Bunlarla mahkemelerde düşüp kalkmak sizin şerefinize yaraşmaz. (*Takuhi ve Marta'ya*) Gidin gidin, ben sizin işinizi hallettim.

MARTA
Benimle evleneceğine emin olayım mı?

TAKUHİ
Kızımı alacağına şerefi üzerine yemin etti mi?

KİBAR
İkinizin de memnun olması için gayret göstereceğim. (*Takuhi ve Marta çıkar.*)

SUR
Bu meseleyi hallettiğiniz için teşekkür ederim Kibar Bey. (*Çıkar.*)

KİBAR
Yapılacak başka ödemeler de var, onları da ben hallederim Bağdasar Ağpar, sen dert etme.

BAĞDASAR
Teşekkür ederim, teşekkür ederim fedakârlığınız için. (*Çıkar.*)

16. Sahne

KİBAR, sonra ANUŞ

KİBAR

Nihayet zafere ulaştık! Anuş Hanım'ın namusu korundu ve hayatı kurtuldu. Üstüne kalbim de rahat, geceleri huzur içinde uyuyabilirim. Zavallı kadın benim yüzümden mahkûm edilseydi, vicdanımın üzerine korkunç bir yük binecekti.

ANUŞ

Size cesaretiniz için minnetimi ifade etmeye geldim benim sevgili Kibar'ım. Namusumu, hayatımı müdafaa ettiniz ve beni korkunç bir istikbalden kurtardınız. İzin verin minnettarlığımın bir ifadesi olarak sizi kucaklayayım. (*Kucaklaşırlar.*)

17. Sahne

Aynı kişiler ve BAĞDASAR

BAĞDASAR

(*Kapının önünde*) Yine mi?

KİBAR

Ne?... Sandım ki... Nişanlım olduğunu sandım... Göz aldanması...

BAĞDASAR

(*Kibar'ın üzerine hücum ederek*) Göz aldanması! Yuvamı yıktın ve hâlâ cüret mi ediyorsun?... (*Kibar'a vurmaya kasteder, Kibar kaçar.*) Bu göz aldanmalarının sonu gelmedi mi rezil?

ANUŞ

Söylediğin yakışıyor mu?

BAĞDASAR

Utanmıyor musun sen?

ANUŞ

Niye saklayayım ki artık? Onu seviyorum, anladın mı? Seni istemiyorum, seni sevmiyorum, sevmedim ve sevmeyeceğim, arsız adam, terbiyesiz! (*Kızgınlıkla çıkar.*)

SON

Baronyan Oyunları

HAŞMETLÜ DİLENCİLER

Ermenice romandan İngilizceye çeviren ve oyunlaştıran: Jack Antreassian[1]

İngilizceden çeviren: Ayşan Sönmez

1 Jack Antreassian: (1920 İstanbul - 2009 New York) Yazar, çevirmen, editör ve yayıncı. Antreassian'ın Hagop Baronyan'dan sahneye uyarlayarak çevirdiği "Haşmetlü Dilenciler", 1980 yılında "Honourable Beggars: A Satire" adıyla Ashod Press'ten yayımlandı.

Eserin orijinal versiyonuna ulaşmamız konusunda bize yardımcı olan Murat Cankara'ya teşekkürler.

HAŞMETLÜ DİLENCİLER

KİŞİLER

Apisoğom Ağa
Pansiyoncu Kadın
Manuk Ağa
Rahip
Çöpçatan
Dilenciler: Editör, Rahip, Şair, Fotoğrafçı, Doktor, Öğretmen, Yazar, Avukat, Oyuncu, Matbaacı, Berber, Papaz
Yan karakterler: Beş hamal, Agavni, Garson, Restorandaki Üç Misafir, Fotoğrafçının Sekreteri

[Oyunun anlaşılması için gerekli olan sahne yönergelerini vurgulamak amacıyla, metnin orijinalinde yer alan yazara ait açıklamalar oyuna eklenmiş ve bu bölümler süslü ayraç {} arasına alınarak diğer bölümlerden ayrılmıştır – İng. yay. haz.]

1. PERDE

Galata limanında bir adam beklemektedir; Trabzon'dan gelen gemiden henüz inmiştir. Olay 1870'li yıllardan birisinde vuku bulur. (Yazar, hangi yıl veya gün olduğunu tam olarak anımsayamaz ancak Eylül ayının otuz çektiğini hatırlayana dek o günün 31 Eylül olabileceğini düşünür. Yazarın hatırladığına göre) Adam cüsselidir ve orta boyludur; uzun ve kalın bir paltoyla sarmalanmıştır. (Yazar hikâyesine yalın bir başlangıç yaptığı ve örneğin limanda kopan bir fırtına kükremesiyle veya telaş içinde Galata meydanına doğru akan devasa kalabalıkla ya da genç ve güzel bir kızı tutuklamaya çalışan polislerle ve yazarların hikâyelerine renk katmak için başvurmayı sevdikleri benzer diğer dramatik ayrıntılarla süslü daha sansasyonel bir açılış yapma hevesine kapılmayı tereddütsüz reddettiği için kendisiyle gurur duyar. Bunların hepsinden bahsedebilirdi ancak yapmadı çünkü o gün ne rüzgâr esiyordu, ne kalabalık vardı, ne yağmur yağıyordu, ne de bir genç kız polisin eline düşmüştü. Okuyucu yazarın bu konudaki samimiyetine güvenmeli ve herhangi bir şüpheye mahal vermemelidir.) Bu yolcuya, Apisoğom Ağa'ya, bir çift kocaman kara göz, bir çift uzun, kalın kara kaş, bir çift koca kulak bahşedilmiştir (ve de bir çift burun... Hayır, hayır, sadece bir burnu vardır elbette fakat kolaylıkla iki burun gibi görülebilir; kısacası boyutu ve baktığı yönlerin çeşitliliği sebebiyle kafa karışıklığına yol açabilir.) Gözlerinde öyle bir bakış vardı ki işinin ehli bir yönetmen onu gördüğü an oyunlarından birinde rol vermek için üzerine atlardı, hele de açıkta kalan bir aptal rolü varsa. Bavulları ve çuval beziyle sıkı sıkıya sarılmış yatak döşek takımları sağ salim iskeleye indirildiğinde, cüzdanını çıkarır, sandalcıya

para verir ve bir hamal çağırır. Bir anda beş tanesi birden dibinde biter (başkentin âdetlerine göre, eğer beş tane hamal çağırmış olsaydı hiç şüphe yok ki yirmi beş tanesi başına üşüşmüş olacaktı.)

1. Sahne

Galata iskelesi. 1., 2., 3., 4. ve 5. HAMAL ve APİSOĞOM AĞA

1. HAMAL

(*Bavullardan birinin üzerine ayağını koyarak*) Nereye gidiyorsun Ağa?

APİSOĞOM AĞA

Pera'ya. Çiçek Sokağı, Numara iki.

1. HAMAL

Güzel. Orayı bilirim. Pera'daki Çiçek Sokağı. Güzel yerdir. (*Bavulu kaptığı gibi yürümeye başlar.*)

2. HAMAL

Ben de neresi olduğunu biliyorum. (*Başka bir bavulu kapar ve Hamal'ın arkasından gider.*)

3. HAMAL

Çiçek Sokağı'na her gün giderim. (*Adamın yatak döşek takımını sırtlar ve daha sözü bitmeden yola koyulur. Bunlar öylesine hızlı bir şekilde olur ki yolcu, kafası karman çorman halde, hangi Hamal'ı takip edeceğini bilemez ve her üçünün de izini kaybeder.*)

APİSOĞOM AĞA

(*Ayaklarını yere vurarak bağırıp çağırır.*) Rezillik bu. Bavullarımı ve yatak döşeğimi nereye götürdüler? Benim işime ne hakla burunlarını sokarlar? Gördükleri ne varsa kapıp götürdüler, bu düpedüz utanmazlık.

4. ve 5. HAMALLAR
Çiçek Sokağı'nı biz de biliriz Ağa. Bize de taşınacak bir şeyler ver.

APİSOĞOM AĞA
Hay Çiçek Sokağı'nıza da, size de, başlayacağım şimdi...

(Hamallar gülerek uzaklaşırlar. Apisoğom Ağa tam bavullarının peşine düşmeye hazırlanırken, yerel bir Ermeni gazetesinin Editör'ü olan, uzun boylu, esmer, küçük gözlü bir adam yüzünde zoraki bir gülümsemeyle ona doğru yaklaşır ve sıkmak için elini uzatır.)

EDİTÖR
Apisoğom Ağa siz misiniz? Ne zaman geldiniz? Hangi gemiyle seyahat ettiniz? Nasılsınız? Kardeşiniz nasıl? Trabzon'da Ermeniler ne durumda? Orada ekmek kaç para oldu şimdi? Son zamanlarda şehre yağmur yağdı mı? Ah, benim sevgili Apisoğom Ağa'm...

APİSOĞOM AĞA
Apisoğom Ağa benim, daha yeni geldim, bir Türk gemisiyle seyahat ettim, gayet iyiyim, kardeşim de iyi, Trabzon'daki Ermeniler hayatından memnun, ekmek üç kuruş, son zamanlarda yağmur yağmadı.

EDİTÖR
Sizi karşılamak için gemiye kadar gelemediğim için çok özür dilerim. Lütfen beni affedin. Trabzon'dan bu hafta içinde bir gün buraya geleceğiniz yolunda bilgi almıştım, fakat...

APİSOĞOM AĞA
Böyle şeylerin benim için ehemmiyeti yok.

EDİTÖR
Başkentimiz sizin gibi muhterem bir şahsı ağırladığı için kendini şanslı addetmeli. Böyle merhametli bir genç adamı, böyle keskin bir zekâyı...

APİSOĞOM AĞA
Bavullarım...

EDİTÖR
Böyle iyi kalpli, yüce ruhlu...

APİSOĞOM AĞA
Ham...

EDİTÖR
Böyle vatanperver bir şahsiyeti...

APİSOĞOM AĞA
... mallar...

EDİTÖR
Vatanperver, bilge, ilim irfan sahibi...

APİSOĞOM AĞA
... bavullarımı aldılar...

EDİTÖR
... medeni...

APİSOĞOM AĞA
... ve gittiler...

EDİTÖR
... soylu, mütevazı ve üstelik yakışıklı.

APİSOĞOM AĞA
Benim bavullarımda böyle bir şey yok. (*Hamallar'ı bulmak için dolanıp durur.*)

EDİTÖR
Siz beni tanımazsınız ama ben sizin ailenizi gayet iyi bilirim. Rahmetli babanız gazeteme aboneydi. Çok iyi bir adamdı. Muhtaçlara yardım ederdi. Bahtı kapalı kızlara uygun koca bulurdu. Ona başvuran herkese sevecenlik gösterirdi. Onun gibi adamlar uzun yıllar yaşamalı. Ama elden ne gelir? Ölümün acıması yok ve hep iyileri erkenden alıp kötüleri, insanlar arasına şeytanlık soksunlar diye burada bırakıyor. Neyse, isterseniz konuyu değiştirelim. Gemide rahat ettiniz mi?

APİSOĞOM AĞA
Çok rahattı. Krallar gibi yedim içtim yattım. (*Hızla uzaklaşmaya çalışır.*)

EDİTÖR
Size sıkıntı veren en ufak bir şey varsa yarınki gazetede bundan bahsedebilirim ve şirketin kusurlarını fark etmesini sağlayabilirim. (*Apisoğom Ağa'ya yetişebilmek için koşturur.*)

APİSOĞOM AĞA
Yok, teşekkür ederim.

EDİTÖR
İzninizle kaç yaşında olduğunuzu sorabilir miyim lütfen?

APİSOĞOM AĞA
Kırk.

EDİTÖR
Sanırım tüccarsınız.

APİSOĞOM AĞA
Evet. Bana bir kimlik kartı çıkarmayı düşünüyorsan boşuna uğraşma. Zaten bir tane var.

EDİTÖR
Hayır, hayır, konu bu değil. Yarınki gazetemde Trabzon'dan başkentimize teşrif eden meşhur tüccar, saygın insan Apisoğom Ağa ile dilbilimi ve ticaretle ilgili başarıları herkes tarafından gayet iyi bilinen bu muhterem kişiyle ilgili bir haber yapacağım. Türkçe biliyorsunuz, değil mi?

APİSOĞOM AĞA
Hayır.

EDİTÖR
Fransızca?

APİSOĞOM AĞA
Hayır.

EDİTÖR
İngilizce?

APİSOĞOM AĞA
Hayır.

EDİTÖR
Almanca?

APİSOĞOM AĞA
Hayır.

EDİTÖR
Sorun değil. Sizden dilbilimci olarak bahsedeceğim ve olağanüstü başarılarınız nedeniyle sizi övgüye boğacağım.

APİSOĞOM AĞA
(Yavaşlamaya başlar.) İstanbul'u ziyaret eden herkesin ismini yayımlıyor musunuz?

EDİTÖR
Nerdeyse hepsini. Sizin gibi saygın kişiliklerse tabii.

APİSOĞOM AĞA
Peki ya şehirden ayrılanlarınkini?

EDİTÖR
Onların da pek çoğunu yayımlıyoruz, önemli milli kişiliklerse tabii.

APİSOĞOM AĞA
Tamam, o halde, benim adımı da yayımlayın. Ben de önemli sayılırım. Memlekette tarlalarım, üzüm bağlarım, ineklerim ve öküzlerim var. Bunları da yazın.

EDİTÖR
Hay hay, merak etmeyin. Vicdan borcumuz ve adalet duygumuz gereği hepsini yazacağız.

APİSOĞOM AĞA
Birkaç tane hizmetçim var. Bunu gazetenizde bir yere sıkıştırabilir misiniz?

EDİTÖR
Neden olmasın?

APİSOĞOM AĞA
Altın bir saatim ve de zincirim var ama şimdi takmadım çünkü gemide çalınır diye korktum. Bundan da bahsetmek ister misiniz? *(Kaybolan eşyalarını artık nerdeyse unutmuştur.)*

EDİTÖR
Böyle bir şey yazmaya hiç gerek yok.

APİSOĞOM AĞA
İyi o zaman ama diğer konulardan bahsedin de herkes benim kim olduğumu bilsin.

EDİTÖR
Ben de aynı fikirdeyim.

APİSOĞOM AĞA
Büyük harflerle yazın...

EDİTÖR
Kesinlikle, elimizdeki en büyük harflerle...

APİSOĞOM AĞA
Sadece başkente gelen giden zengin kişiler hakkında yazıyorsunuz, değil mi?

EDİTÖR
Elbette.

APİSOĞOM AĞA
Fakirleri de yazıyorsanız, benim adım aralarında olsun istemem.

EDİTÖR
Katiyen. Onlarla hiç ilgilenmiyoruz, bir okul inşa etmek için binlerce liralık bağış yapmış olsalar bile.

APİSOĞOM AĞA
Yani, bu durumda, siz her akşam burada bekleyip hangi zenginin gelip gittiğine bakıyor ve sonra bunların isimlerini gazetenizde yayımlıyorsunuz, öyle mi? Tamam, sorun yok, o halde demek ki yarın ismimi gazetenizde okuyacağım, değil mi?

EDİTÖR
Hiçbir sorun yok. Bana adresinizi verin ki yarın size bir kopyasını postayla göndereyim.

APİSOĞOM AĞA
Çiçek Sokağı, İki Numara, Pera. *(Editör cebinden bir kâğıt çıkarır ve Apisoğom Ağa'nın ismini abone listesine ekleyince başıyla onaylar.)*

APİSOĞOM AĞA
Sabahtan ilk iş bana gazeteyi göndereceksiniz.

EDİTÖR
Akşama doğru. Gazetemiz öğleden sonra basılır.

APİSOĞOM AĞA
Yarının gazetesini sabahtan basabilseydiniz beni ne kadar mutlu ederdiniz anlatamam. Ama sorun değil. Bekleyeceğim... İsmim büyük harflerle yayımlanana kadar.

EDİTÖR
Bundan hiç şüpheniz olmasın. Gazeteyi yarın gece bir makbuzla birlikte göndereceğim.

APİSOĞOM AĞA
Makbuzla mı? Postayla gönderirim dediniz diye hatırlıyorum. "Makbuz" kim? Adresimi biliyor mu?

EDİTÖR
Makbuz sadece bir kâğıt parçası, üzerinde muhterem Apisoğom Ağa'dan bir senelik abone ücreti olarak bir buçuk lira aldığım yazıyor. Size "gazetemizi bir yıl boyunca alan kişi" unvanını vereceğim.

APİSOĞOM AĞA
Benim hakkımda bir yıl boyunca mı yazacaksınız?

EDİTÖR
Hayır, fakat bana bir buçuk lira ödeyerek bir yıl süreyle abonemiz olacaksınız.

APİSOĞOM AĞA
Bir buçuk lira... Ama bu çok para... Üç çeyrek yetmez mi?

EDİTÖR
Yayıncılar abonelik ücreti üzerinden pazarlık yapmazlar.

APİSOĞOM AĞA
Hee tamam, gazeteyi o bahsettiğiniz makbuzla birlikte gönderin o halde. Bir şeyler yaparız.

EDİTÖR
Umarım buraya sadece sizden abonelik almak için geldiğimi düşünmezsiniz. Durum kesinlikle böyle değil. Bu çok alçaltıcı bir şey olurdu. Ziyaretimin sebebi bir dostluk jestinden öte bir şey değildir.

APİSOĞOM AĞA
Bu belli.

EDİTÖR
Bu adamın cebinizden bir buçuk lira koparmak için buraya geldiğini katiyen aklınızın köşesinden bile geçirmeyin.

APİSOĞOM AĞA
Geçirmem.

EDİTÖR
Çünkü bazı açgözlü editörler, başkente gelen ziyaretçilerin başına üşüşür ve onları abone yaparak soyarlar. Ben böyle bir şeye tenezzül etmem. Bu benim doğama aykırı. Onurlu bir insan olarak yaşayabilmek isterim.

APİSOĞOM AĞA
Anladım... Onurlu bir insan olarak yaşamak istersiniz...

EDİTÖR
Sizden rica ediyorum bu buluşmamızdan kimselere söz etmeyin. Ortalıkta şahsıma saldırmak için gerçekleri kasten çarpıtan sefil, ahlaksız insanlar var.

APİSOĞOM AĞA
Anladım... Size saldıracaklar...

EDİTÖR
İzninizle sormak istiyorum, şimdiye kadar yaptıklarımla ilgili sizden özür dilemem gereken bir şey var mı? Buraya size hoş geldiniz demek üzere geldim ve isminizi gazetemde yayınlamaya söz verdim. Ve siz de düşünceli ve ilgili bir Ermeni olarak abone olmak istediniz. Sizden rica ediyorum, söyleyin, abone olmaya zorlamak için boğazınıza mı yapıştım?

APİSOĞOM AĞA
Hayır, hayır.

EDİTÖR
Kafanıza silah mı doğrulttum?

APİSOĞOM AĞA
Asla.

EDİTÖR
Suratınıza bıçak mı salladım?

APİSOĞOM AĞA
Hayır, ama diğerleri kafaya silah doğrultup suratlara bıçak sallayarak mı abonelik alıyorlar?

EDİTÖR
Kastettiğim bu değil. Demek istiyorum ki siz kendi özgür iradenizle ve isteyerek abone oldunuz.

APİSOĞOM AĞA
Evet.

EDİTÖR
Ve benim uygunsuz bir davranışım olmadı.

APİSOĞOM AĞA
Şüphesiz.

EDİTÖR
Şehre bir yabancının geldiğini öğrendikleri anda abonelik almak için konukların kaldıkları evlere koşturan o zavallı editörler gibi davranmadım.

APİSOĞOM AĞA
Bu yaratıkların size saldırmaya hakları yok... Söyleyeceklerim hakkında endişelenmenize gerek yok.

EDİTÖR
Size minnettarım. İyi günler, Apisoğom Ağa. Bir gün gelin büromuzu ziyaret edin. Birlikte kahve içeriz.

APİSOĞOM AĞA
Geleceğim. Yarınki gazetede benim hakkımda yazmayı unutmayın. *(Editör çıkar. Apisoğom Ağa, yoluna devam ederken yüksek sesle düşünür, aklından bin türlü şey geçmektedir.)* Bu yayıncının düşündüğü gibi önemli bir adam olduğumu bilmiyordum doğrusu. Ama tabi ki o büyük bir adamın nasıl bir şey olduğunu daha iyi bilir, çünkü o bir editör ve iyi eğitim almış birisi. Yarın gazetede benim hakkımda yazılanları

okuyan herkes heyecanlanacak ve beni görmek isteyecek. Pazar kıyafetimi giymeliyim ve saatimle zincirimi takmalıyım. Tüh, hizmetçilerimi de yanımda getirseydim keşke. Ama nerden bilebilirdim ki? Yarın herkes çok önemli bir adamın, soylu, ilim irfan sahibi bir adamın, bir dilbilimcinin İstanbul'a gelmiş olduğunu öğrenecek. Kadınlar kocalarına şöyle diyecekler: "Hadi bizim kızla çöpünü çatalım." Ve kocaları da şöyle diyecek: "Apisoğom Ağa onu kabul eder mi? O zengin aileden bir kız ister." Bu cevap kadınları üzecek ve karı koca kavgası başlayacak, büyük kavga kopacak ama bana ne? Gazetede ismimin görülmesinin en azından iyi bir sonucu olacak; hemen zengin bir kız bulmamı sağlayacak. İstanbul'a gelmemin nedeni de buydu zaten... Evlilik. *(Apisoğom Ağa kendi düşünceleri arasında kaybolmuş bir şekilde konuşur ve dolanırken, onun eşyalarını alıp ortadan kaybolan Hamallar'dan biri karşısına çıkar ve ona toslar.)*

HAMAL
Dikkat etsene!

APİSOĞOM AĞA
Seni Şeytan? Evet sensin. Eşyalarımı nereye götürdün?

HAMAL
(Yürümeye devam ederken) Yaptıklarınıza çok dikkat etmelisiniz.

APİSOĞOM AĞA
Bu tavsiyeyi daha önce de duymuştum... Gel buraya!... Bavullarım! *(Kalkar ve Hamal'ın peşinden koşar.)*

{Elbette ki Hamallar Çiçek Sokağı'nı daha önce ne duymuş ne de görmüşlerdi ancak bilmedikleri şeyler hakkında ahkâm kesen ve sayıları bir hayli fazla olan cemaatimize mensup

belli kişileri kendilerine örnek alarak, Apisoğom Ağa'yı Çiçek Sokağı'nın nerede olduğunu hakikaten bildiklerine inandırmışlardı. Yine de Hamallar'ın bu cüretkârlığı, aşçılık okumuş ama kendini nitelikli bir eleştirmen sanan; bir parça mürekkep yalamış ama gökbilimci pozları takınan; iki kaz, dört öküz güdüp sonra kendini eğitim meselelerine adayan; tek çocuğu olup da dünyaya çocuk getiren ilk kişiymiş gibi ahkâm kesen; kısacası kendilerine tamamen yabancı konular hakkında hiç susmadan saatlerce konuşan bu adamlarınki kadar kınanması gereken bir şey değildir. Evet, onların aşırı cesareti o kadar yakışıksız bir davranış değildir çünkü eleştiri, gökbilimi, eğitim konuları gibi meseleler elbette ki Çiçek Sokağı'nın yerini birilerine sormak suretiyle öğrenmekten daha karmaşık meselelerdir. Ve Hamallar karşılarına çıkan herkese adres sorarak Çiçek Sokağı'nı pek de zorlanmadan bulmuşlardır. Oysa kulak verdiğimiz öyle âlimler var ki yedi-sekiz saat konuştuktan sonra, onları dinleyen masumları da peşlerine takıp şaibeli yollarda ve çıkmaz sokaklarda amaçsızca gezindikten sonra aradıkları yeri bulamıyorlar.}

2. Sahne

Çiçek Sokağı, İki Numara'nın girişi. 1., 2., 3. HAMAL ve PANSİYONCU KADIN

(Hamallar çaldığında kapıyı Pansiyoncu Kadın açar. Zaman esmer, ince yüzünde, şefkatli bir çaba göstererek derin çizgiler bırakmıştır; tıpkı Masis'in editörünün kısacık bir paragrafı, kâh birinin ölüm kâh ötekinin düğün ilanı haline getirmek için peş peşe kesme işaretleri atması gibi. Hamallar yüklerini kapıya bırakır ve terlerini silmeye başlar.)

PANSİYONCU KADIN

Bunlar Apisoğom Ağa'nın eşyaları olmalı.

1. HAMAL

(*Siyah bir mendille yüzünü ve kafasını silmeye devam ederken*) Bize ismini söylemedi.

PANSİYONCU KADIN

Nasıl bir adamdı?

2. HAMAL

Koca bir paltosu vardı.

3. HAMAL

Siyah.

PANSİYONCU KADIN

Siyah mı?

3. HAMAL

Evet, siyah ama güzel... Onun gibi bir şeye sarılıp sarmalanan kışın hiç üşümez.

PANSİYONCU KADIN
Ne biçim konuşuyorsun öyle? "Sarılıp sarmalanmak" diyerek ne demek istedin sen? Ben bu şekilde konuşabileceğin kadınlardan değilim, anladın mı?

1. HAMAL
(*Mendilini kurutması için sandalyeye yayarken*) Kötü bir şey söylemedim ki! "Sarılıp" dememde ne kötülük var?

PANSİYONCU KADIN
Daha kötüsü nasıl olur kim bilir?

1. HAMAL
Böyle ufak tefek şeylerle niye kafamızı yoralım ki?

PANSİYONCU KADIN
Benim kafamı yoruyorsun ama. Sen kimle muhatap olduğunu biliyor musun?

1. HAMAL
Yahu "sarılıp" dememde ne kötülük var?

PANSİYONCU KADIN
Ben evli bir kadınım, kocam var. Ne diye gidip başkasına sarılayım ki?

1. HAMAL
Yahu, koca başka şey, bu başka şey. Bir kış akşamı dışarı çıktın diyelim. Sokakta kocana sarılamazsın ama bunu sırtına alabilirsin.

PANSİYONCU KADIN
Apisoğom Ağa'yı mı?

1. HAMAL
Paltoyu hanım, paltoyu. Apisoğom Ağa'yı nasıl sırtına alacaksın?

PANSİYONCU KADIN
Sen deminden beri paltodan mı bahsediyorsun?

2. HAMAL
Tabi ki. Sen ne sandın?

PANSİYONCU KADIN
Apisoğom Ağa'ya sarılmaktan bahsettiğini düşünmüştüm.

1. HAMAL
Tanrım sen affet, ey Yüce Tanrım, sen affet. (*Mendilini sandalyeden alır.*)

PANSİYONCU KADIN
(*Açıklamalardan sonra sakinleşir ve otoriter bir konuma geçer.*) Şu bavulları ve yatak döşeği yukarı çıkarın. (*HAMALLAR yükleri sırtlanırlar ancak daha merdivenin ilk basamağına ulaşmadan durdurulurlar.*)

PANSİYONCU KADIN
(*Bağırır.*) Dağdan mı geldiniz?

2. HAMAL
Yoo, Ana Cadde'den geldik.

PANSİYONCU KADIN
Canım Ana Cadde'den geldiğinizi biliyorum tabi ki. Ayağınızdaki şu lağım botlarıyla nasıl yukarı çıkarsınız? Bakın yerleri ne hale getirdiniz! Bütün gün temizleyeceğim diye belim kırıldı.

3. HAMAL
Ne yapabiliriz ki? Başka botumuz yok.

PANSİYONCU KADIN
Öyle dikilip bana bakmayın. Çabuk, çıkarın hadi, çabuk!

1. HAMAL
Bağırma hanım, bağırma. Çıkarıyoruz. (*Botlarını çıkarırlar ama botları ayaklarından daha temizdir.*)

PANSİYONCU KADIN
(*Bağırır.*) Aaa! Bu ayaklarla mı yukarı çıkacaksınız?

1. HAMAL
Mecburuz, yanımızda başka getirmedik. (*Yoksulluğun ikiden fazla ayak edinmelerini engellemesinden utanmışçasına ve zenginlerin sanki dört, beş, hatta altı ayak edinmeleri olanaklıymışçasına hüzünlü bir şekilde.*)

PANSİYONCU KADIN
Buraya gelin. Yukarı çıkmanızı istemiyorum. Bavulları aşağıya koyun. Ben kendim çıkarırım yukarıya.

2. HAMAL
Bize uyar valla.

PANSİYONCU KADIN
(*Merdivenin ilk basamağını nemli bir bezle silerken kendi kendine söylenir.*) Lanet olsun benim kocama. İşe gitmiyor, akşama kadar kahvede oturup Ermeni politikası tartışıyor. Odaları yabancılara kiralamak zorunda kalıyorum ve böyle sıkıntıya düşüyorum.

2. HAMAL
Hanım, bekleyelim mi?

PANSİYONCU KADIN
(*Hâlâ söylenir.*) Bir parça anlayışı olsaydı, şimdi kraliçeler gibi

yaşardım. Çocuğum yok, başka derdim de yok. Ama onun tek düşündüğü o temsilciyi seçmek, diğerini defetmek. Hadi bizi perişan eden şu temsilcilerin nereden geldiğini Tanrı biliyor. Ama size ne oluyor? Bırakın ne istiyorlarsa yapsınlar! Memleketin bütün sorunlarını çözmek size mi kaldı?

1. HAMAL
Hanım, bize paramızı öde de gidelim. Oyalanmak istemiyoruz.

PANSİYONCU KADIN
Yarın gelin. *("Yarın gelin" sözünü her gün duymaya alışkın olan Hamallar evden çıkarlar.)*

3. Sahne

Evin girişi. PANSİYONCU KADIN, MANUK AĞA, sonra AGAVNİ

PANSİYONCU KADIN

(*Söylenmeye devam eder.*) Aklı fikri siyaset yapmakta. Yiyecek ekmeğe, yağa ve pirince ihtiyacımızın olabileceği aklının ucundan geçmiyor. Yemek pişirmek için ocağı yakacak odun-kömür lazım olduğu bile aklına gelmiyor. Bunların hiçbiri umurunda değil. Sabahleyin daha kuş bokunu yemeden çıkıp gidiyor, sonra gecenin bir körü eve geri geliyor. Bugüne misafirimiz var ve adam bir saat içinde burada olacak. Haliyle aç gelecek. Ona bir şeyler ikram etmek lazım ama ev tam takır. Gece gelirken yanında biraz et ve balık getirse bari. O zaman evde yiyecek bir şeylerimiz olur. Ama hiç olur mu! Bu evde siyasetten başka bir şey yok. Her gece politika, her gece politika...

(O hâlâ kendi kendine homurdanırken, yetmiş yaşlarında bir adam anahtarla kapıyı açar, içeri girer ve gülümseyerek onu selamlar. Bu onun kocası Manuk Ağa'dır. Alnı çıkıntılı ve kırışıktır. Yüzünde sanki birisi onu boğuyormuş gibi bir ifade vardır. Manuk Ağa eşikten atlayıp içeri kaçmak ister ancak karısı karşısına dikilir.)

Bu saate kadar neredeydin Allah aşkına?

MANUK AĞA

Hiç sorma Hanım. Konseydeki çalışma bu saate ancak bitti. Seçim bu Pazar günü olacak ve adayların hepsinin düzgün namuslu adamlar olduğunu söylemeliyim. Toros Ağa bir şeyler içmeyi teklif etti. Onun adayını destekleyeyim diye peşimi bırakmıyor. Ama ben bizimkilere oy vereceğim çünkü onlar her gece rakı içirip beni eğlendiriyorlar. Hepsi de gayet iyi ve muhterem insanlar ve üstelik ismi lazım değil, diğerleri gibi kasadan çalıp çırpmıyorlar, yani okulun...

PANSİYONCU KADIN
Şimdi bu konuşmanın yeri değil. Çabuk git kasaptan biraz et al.

MANUK AĞA
Toros Ağa çok sinirlendi ve benimle artık kâğıt oynamayacağını söyledi. Ne yapalım? Kendi bilir.

PANSİYONCU KADIN
Ne dediğimi duymadın mı? Çabuk!

MANUK AĞA
Ben de bundan sonra Diyakoz Mardiros'la dama oynarım sadece.

PANSİYONCU KADIN
Bunu sonra konuşuruz Manuk Ağa. Şimdi git kasaptan biraz et al.

MANUK AĞA
Peki ya Diyakoz'un başına gelenlere ne dersin? Karısı dün gece nerdeyse ölüyormuş.

PANSİYONCU KADIN
Ne olmuş ki?

MANUK AĞA
Bir oğlan çocuğu doğurmuş ama başına gelmedik kalmamış. Tam dört tane ebe ve on altı tane doktor varmış ama bunların hepsi bir araya gelip bir çocuğu zar zor kurtarabilmiş.

PANSİYONCU KADIN
Zavallı kadın.

MANUK AĞA
Sen yarın bir ziyaretine git.

PANSİYONCU KADIN
Gideyim. Sen şimdi git de şu et işiyle ilgilen.

MANUK AĞA
Bu gece et yememiz şart mı?

PANSİYONCU KADIN
Tabii ki şart. Apisoğom Ağa'nın bavullarıyla yatak döşeği geldi bile. Kendisi de nerdeyse burada olur.

MANUK AĞA
Hakikaten mi Hanım?

PANSİYONCU KADIN
Canım niye yalan söyleyeyim?

MANUK AĞA
Tamam o halde. Ben gideyim de şöyle iyisinden bir et kestireyim. *(Manuk Ağa tam kapıdan dışarı bir iki adım atmıştır ki karısı arkasından seslenir.)*

PANSİYONCU KADIN
Manuk Ağa, Manuk Ağa. *(Manuk Ağa tekrar içeri girer.)* Peki, eti neyle pişireceğiz?

MANUK AĞA
Patatesle veya fasulyeyle pişirirsin.

PANSİYONCU KADIN
Hayır, hayır. Onu demiyorum. Hiç kömürümüz kalmadı. Biraz da kömür al.

MANUK AĞA
Tamam. *(Tekrar çıkmak üzereyken...)*

PANSİYONCU KADIN
Manuk Ağa, Manuk Ağa. *(Tekrar içeri girer.)* Tek başına et verilmez şimdi. Sen biraz da pirinç al da pilav yapayım.

MANUK AĞA
İyi akıl ettin Hanım. Biraz da pirinç alayım. *(Manuk Ağa bu kez evden çıkmıştır. Tam sahneden de çıkmak üzereyken karısının var gücüyle arkasından seslendiğini işitir.)*

PANSİYONCU KADIN
Manuk Ağa, Manuk Ağa.

MANUK AĞA
(*Geri döner, yüzünde ve sesinde bıkkınlık vardır.*) Yine ne oldu?

PANSİYONCU KADIN
Niye lokomotif gibi fırlayıp gidiyorsun Allah'ını seversen? Sana sesleneceğim diye boğazım patladı. Evde ne soğan var ne de tuz. Bir de lambalar için yağ alman lazım. Zavallı adamcağızı karanlıkta mı oturtacağız?!

MANUK AĞA
Tamam tamam. Ama ne lazımsa bana toptan söyle. Ben de gidip getireyim. Beni yüz kere geri çağırdın.

PANSİYONCU KADIN
Bir şişe de su lazım... Üstüme giyecek bir şeyim, ayağıma geçirecek terliğim yok. Apisoğom Ağa'yı bu şekilde nasıl karşılarım?

MANUK AĞA
Şimdi gidip şu yiyecekleri alayım da giyeceklerin çaresine yarın bakarız artık. (*Kapıyı kocasının arkasından çarpar.*)

PANSİYONCU KADIN
Manuk Ağa, Manuk Ağa.

MANUK AĞA

(*Homurdana homurdana sahnenin soluna doğru ilerler.*) İstediğin kadar bağır. Bu sefer geri gelmiyorum. (*Sahneden çıkmak üzereyken bir kadının ona seslendiğini işitir. Bir an durur.*) Arkamdan bağırmaktan başka bildiğin bir şey yok. (*Sahneden çıkmak üzereyken de homurdanmayı sürdürür. Kadın seslenmeye devam etmektedir. Diyakoz Mardiros'un on yaşındaki kızı Agavni sahnenin sağından girer.*)

AGAVNİ

Manuk Ağa, Manuk Ağa. (*Manuk Ağa sahnenin soluna doğru ilerlemeye devam eder. Agavni ona yaklaşır. Soluk soluğadır ve onun adını son bir kez zar zor söyler.*) Manuk Ağa. (*Yine cevap alamaz. Son bir hamleyle, sahnenin soluna doğru atılır ve onun peşinden çıkar ve ceketinden tutup Manuk Ağa'yı sahneye çıkarır.*)

MANUK AĞA

(*Arkasını dönmeden*) Git başımdan be kadın.

AGAVNİ

Bir şey söylemem lazım.

MANUK AĞA

Dinleyecek vaktim yok. Evvelden söylediklerini hatırlamıyorum bile, şimdi kalkmışsın bir şeyler daha söyleyeceğim diyorsun.

AGAVNİ

Ebenin nerde oturduğunu sormak istemiştim.

MANUK AĞA

(*Arkasından gelenin karısı olmadığını anlar ve döner.*) Agavni, peşimden koşan sen miydin?

AGAVNİ
(*Soluk soluğa*) Evet, bendim.

MANUK AĞA
Annen nasıl? (*Agavni hâlâ soluk soluğadır.*) Niye bir şey söylemiyorsun? Annen nasıl? Kötü bir şey mi oldu? (*Agavni'nin soluğu kesilmiştir.*) Meraktan çatlayacağım. Bir şey söyle. Ne oldu da koşturup böyle soluksuz kaldın? Söyle bana annen nasıl?

AGAVNİ
(*Hâlâ soluk soluğadır.*) Annem iyi ama bebek onun sütünü içmiyor. Ebe kadın...

MANUK AĞA
Tamam yavrum, anladım. Sen şimdi eve git. Ben ebeyi getireceğim.

(Agavni sahnenin sağından çıkar, Manuk Ağa sahnenin solunda ilerler, ebenin evini arar. Yolda giderken nerdeyse her köşe başında durur ve karşılaştığı arkadaşlarıyla muhabbet eder. Onlara Diyakoz Mardiros'un karısının doğum yaptığı haberini verir, seçimler hakkında tartışır veya Apisoğom Ağa'nın geldiğiniz duyurur. {Doğu Anadolu'da yaşayan birçok Ermeni için eğitim almak üzere Fransa veya Almanya'ya gitmek ve bir eş bulmak üzere İstanbul'a gelmek çok eski bir gelenektir. Nitekim Apisoğom Ağa'nın İstanbul'a geliş sebebinin aslen bu olduğunu hepimiz biliyoruz. Hamal ile çarpıştıktan sonra Apisoğom Ağa, yoldan gelip geçenlere Çiçek Sokağı'na nasıl gidildiğini sorar. İstanbul'a ilk kez gelen Ağa'ya bu pansiyonu Trabzon'daki bir arkadaşı tavsiye etmiş, buranın güzel yemekler yiyebileceği ve rahatça uyuyabileceği bir yer olduğunu söylemiştir. Bu arkadaşı, Ağa gelmeden bir hafta önce mektup yazarak Manuk Ağa'yı da bilgilendirmiştir.

Kendisine tarif edilen yolu takip eden Apisoğom Ağa, bir sokağa girer diğerinden çıkar, çıkmaz sokaklara dalar, lanetler eder ve her ne kadar dürüstlüklerinden şüphe duymaması için birçok kez uyarılmış olsa da her seferinde şüphe içinde dönüp arkasına bakarak, Hamallar'ın eşyalarıyla kaçıp kaçmadıklarını kontrol eder. Pera'nın sokaklarında yaklaşık bir saat boyunca dört dönen Apisoğom Ağa nihayet Çiçek Sokak'ı bulmayı başarır ki bu sokağın 1870'lerde çıkan bir yangında kül olan Çiçek Sokak ile karıştırılmaması gerekir. Bu sokağa Çiçek adı verilmiştir çünkü sokaktaki hemen hemen her evin penceresini çiçekler süsler.} Apisoğom Ağa, kim olduğunu bilmediği ve dışarı çıkmış kocasının geri dönmesini bekleyen Manuk Ağa'nın karısına doğru yönelir.)

4. Sahne

Çiçek Sokak'ta MANUK AĞA'nın evi. APİSOĞOM AĞA, PANSİYONCU KADIN

APİSOĞOM AĞA

Afedersiniz, 2 numaralı ev hangisi acaba?

PANSİYONCU KADIN

Burası. Hoş geldiniz Apisoğom Ağa.

APİSOĞOM AĞA

Yatak takımını ve bavullarımı getirdiler mi?

PANSİYONCU KADIN

Evet, getirdiler Apisoğom Ağa. Çok oldu. Buyurun. Dinlenmek isterseniz buraya oturup biraz soluklanın. *(Onu evin girişine yönlendirir.)*

APİSOĞOM AĞA

Evet, çok yorgunum. Biraz dinlenmek isterim.

PANSİYONCU KADIN

Nasıl isterseniz Apisoğom Ağa. Burası sizin eviniz. Kendi evinizdeymiş gibi dinlenin.

APİSOĞOM AĞA

Teşekkürler. *(Onu küçük bir odaya yönlendirir. Elindeki gaz lambası, yağı eksik olduğu için iyice cılız yanmaktadır.)*

PANSİYONCU KADIN

Nasılsınız Apisoğom Ağa? Evdekiler nasıl?

APİSOĞOM AĞA

Herkes iyi.

PANSİYONCU KADIN
Umarım hep öyle olsunlar. Peki, çocuklarınız nasıl? Okula gidiyorlar mı?

APİSOĞOM AĞA
Çocuğum yok.

PANSİYONCU KADIN
Hanımınız nasıl?

APİSOĞOM AĞA
Karım da yok.

PANSİYONCU KADIN
Evli değil misiniz Apisoğom Ağa?

APİSOĞOM AĞA
Hayır.

PANSİYONCU KADIN
O halde siz buradayken size hoş bir kız bulalım.

APİSOĞOM AĞA
Benim de böyle bir niyetim var. Ama önce bir şeyler yemeliyim. Sabahtan beri ağzıma bir lokma girmedi.

PANSİYONCU KADIN
Elbette Apisoğom Ağa, elbette. Sofranızı hemen kuracağım.

(Odadan çıkar, dış kapıyı açar ve kapı eşiğinde dikilerek, hatırlayacağınız üzere, ebenin peşine düşen Manuk Ağa'yı bekler. Odada tek başına kalan Apisoğom Ağa, eline bir kitap alır ve sayfalarını çevirmeye başlar. Fakat bir adamın karnı açken kitap okuması -ve aynı şekilde bir kitap yazması da-imkânsız olduğu için, kitabı elinden bırakır çünkü midesi,

onun beyninin değil bedeninin beslenmeye ihtiyacı olduğunu mütemadiyen hatırlatmaya devam etmektedir. Odada turlamaya başlar.)

PANSİYONCU KADIN
(Yeniden odaya gelir.) Rica ediyorum Apisoğom Ağa, lütfen kendinizi evinizdeymişsiniz gibi rahat hissedin, rahatınıza bakın.

APİSOĞOM AĞA
Rahatsız değilim ki, açım. Yemek yemek istiyorum.

PANSİYONCU KADIN
Yemeğiniz geliyor, neredeyse hazır olur. *(Kapı eşiğindeki nöbetine devam etmek üzere dışarı çıkar.)*

APİSOĞOM AĞA
(Kendi kendine söylenir.) Bu nasıl bir kadın yahu? Bana hem rahatına bak diyor hem de beni aç bırakıyor. Aç bir adam nasıl rahat olsun?

PANSİYONCU KADIN
(*Geri gelir.*) Beni tıpkı kız kardeşiniz veya kendi kızınız gibi görün. Bir nebze olsun çekinmeyin. Ne istiyorsanız söyleyin, yerine getirmekten mutluluk duyarım.

APİSOĞOM AĞA
Teşekkürler.

PANSİYONCU KADIN
Evime gelen hiçbir konuğun en ufak bir rahatsızlık bile duymasını istemem.

APİSOĞOM AĞA
Çok iyi anlıyorum. Şu an güzel bir akşam yemeği yemekten başka bir şeye ihtiyacım yok.

PANSİYONCU KADIN

Yemek hazır olmak üzere, onun için dert etmenize gerek yok.

(Daha fazla ayrıntıya girmeye gerek kalmadan kapı çalar. Kocasının geldiğini düşünen kadın kapıya koşar. Kocası malzemeleri getirir getirmez erteleyip durduğu yemeği yapmaya koyulacaktır. Ancak gelen kocası değil, mahallelerindeki kilisenin rahibidir.)

5. Sahne

RAHİP, PANSİYONCU KADIN, sonra APİSOĞOM AĞA

RAHİP

(*Kapı açılır açılmaz*) Hürmetler, hanımefendi.

PANSİYONCU KADIN

Hoş geldiniz Aziz Peder.

RAHİP

Nasılsınız? İnşallah iyisinizdir.

PANSİYONCU KADIN

Sağ olun Peder, Tanrı'ya şükür.

RAHİP

Manuk Ağa ile karşılaştım ve bana bir ziyaretçiniz olduğunu söyledi. Ben de uğrayıp bir merhaba demek istedim.

PANSİYONCU KADIN

Çok iyi ettiniz Peder. Lütfen buyurun. *(Rahibi evin girişine yönlendirir. Burada aç bilaç bekleyen Apisoğom Ağa, Rahip'i görünce ayağa kalkar.)*

RAHİP

Hürmetler Apisoğom Ağa.

APİSOĞOM AĞA

Hoş geldiniz Aziz Peder.

RAHİP

Bu naçizane günahkâr sizin gibi haşmetli bir hayırseverin şeref verdiğini duyunca, böylesine dindar bir kulun afiyette olup olmadıklarını sormak üzere koşup geldi. Nasılsınız Apisoğom Ağa?

APİSOĞOM AĞA
İyiyim.

RAHİP
Umarım hep öyle kalırsınız. Tanrı tüm ölmüşlerinize cennette huzur ve tüm yaşayanlarınıza uzun ömürler nasip etsin.

APİSOĞOM AĞA
Teşekkürler. Peki, siz nasılsınız Peder?

RAHİP
Hiç sormayın ne halde olduğumuzu! Kaygılarımızın arttığı günler geçiriyoruz. Tanrı sizi her türlü tehlikeden ve kötülükten uzak tutsun. Kullar iyi oldu mu, rahipler bayram eder.

APİSOĞOM AĞA
Haklısınız Peder. *(Gözlerini kapıdan ayıramaz, yemeğinin gelmesini bekler.)*

RAHİP
Çok kötü günler geçiriyoruz. İnsanların omuzlarına çok fazla yük bindi ve merhamet duyguları gün geçtikçe köreliyor.

APİSOĞOM AĞA
Öyle, öyle.

RAHİP
Ancak elden ne gelir? Sabır göstermekten başka ne yapabiliriz? Kutsal Kitap'ta dendiği gibi "Sonuna kadar dayanan kurtulacaktır."[1]

APİSOĞOM AĞA
Çok doğru.

---

1 Matta, 10:22. İncil'den alıntılanan bölümlerin çevirileri için Kitab-ı Mukaddes Şirketi ve Yeni Yaşam Yayınları'nın *Kutsal Kitap: Tevrat, Zebur, İncil* başlıklı çevirisinden yararlanılmıştır.

RAHİP
Sabır göstermezsek, öfkeyle dolup taşarız ve Peygamberimizin dediği gibi "Öfkelenebilirsiniz ama günah işlemeyin."[2]

APİSOĞOM AĞA
(Söylenen hiçbir şeyi duymayarak ve şu an tek gündemi akşam yemeği olduğu için RAHİP'in orada bulunmasından rahatsız bir şekilde) Şüphesiz.

RAHİP
"İnsan yalnız ekmekle yaşamaz, Rabbin ağzından çıkan her sözle yaşar."[3] *(Rahip cebinden bir enfiye kutusu çıkarır ve burun deliklerine birer parça enfiye çeker ve sonra kutuyu Apisoğom Ağa'ya uzatır.)* Biraz alır mısınız? *(Apisoğom Ağa çok az enfiye çeker.)* Bu kadarı hiçbir işe yaramaz Apisoğom Ağa. Rica ediyorum, bir miktar daha alın. Enfiye çekmek zararlı değildir. *(Apisoğom Ağa konuyu bir an önce kapatmak için bir miktar daha alır, misafirin bundan memnun olacağını ve hemen gideceğini düşünür.)* Neden böyle azar azar alıyorsunuz Apisoğom Ağa? Biraz daha alsanıza.

APİSOĞOM AĞA
Teşekkürler Peder. Prensip olarak kullanmıyorum.

RAHİP
Rica ediyorum. Bu naçizane günahkârı geri çevirmeyin. Eminim biraz daha alsanız size dokunmaz.

APİSOĞOM AĞA
(Duyurmadan yana doğru konuşur.) Ama siz dokunuyorsunuz. *(Bir tutam daha alır.)*

---

2 Mezmurlar, 4:5.

3 Yasa'nın Tekrarı, 8:3.

RAHİP
Hazreti Davut Peygamber der ki: "İnsana gelince, ota benzer ömrü."[4]

APİSOĞOM AĞA
Enfiye hakkında mı söylemiş bunu?

RAHİP
Yok, bizim hakkımızda. Bizler bu kısa ve ölümlü dünyada çalışmalı ve diğerlerine yardım etmeliyiz. Yoksulların imdadına yetişmeli ve ölmüşlerimizin kutsal ruhuna dualar etmeyi ihmal etmemeliyiz.

APİSOĞOM AĞA
Elbette.

RAHİP
Çağrıldığımız anda gitmeye hazır olmalıyız.

APİSOĞOM AĞA
Her an.

RAHİP
Bu naçizane günahkâr sizin gibi merhametli bir şahsiyetten bir şey istemeye cüret edecek ve umut ediyor ki reddedilmeyecek, zira bu naçizane kulunuz sizin sonsuz iyiliğinizin ve cömertliğinizin gayet farkındadır.

APİSOĞOM AĞA
Sizin için ne yapabilirim Peder?

RAHİP
Dilerim Tanrı o bitip tükenmez hazinesinin kapağını her daim açık tutsun ve sizin gibi yüce gönüllü kullarının üzerine yağdırsın.

4 Mezmurlar, 103:15.

APİSOĞOM AĞA
Teşekkürler.

RAHİP
Dilerim Tanrı kutsal kilisemizin yüceltilmesi ve insanlarımızın refaha kavuşması için bağışladığınız her bir kuruşu binlerce misliyle, her bin lirayı milyonlarca misliyle size geri çevirsin. Gelecek Pazar günkü ayini, ailenizdeki ölmüşlerin ruhuna adamak istiyorum. Cüretimi maruz görün ama insanlara ölmüşlerini her daim hatırlatmak benim asli görevim.

APİSOĞOM AĞA
Haklısınız Peder.

RAHİP
Yeter ki kabul edip etmediğinizi söyleyin, gerekli tüm planlamaları bizzat yapacağım. Size pahalıya patlayacağını da sanmıyorum. İki lira yeterli olur. Tabii ki kilisede özel bir duyuru yapacağız ve o günkü ayinin Apisoğom Ağa'nın ailesindeki ölmüşlerin kutsal ruhlarına adandığını herkese duyuracağız.

APİSOĞOM AĞA
Minnettar olurum.

RAHİP
Ne demek efendim. Bu bizim görevimiz.

APİSOĞOM AĞA
İşte size ayin için iki lira veriyorum.

RAHİP
(Parayı almak üzere elini uzatır.) Hiç acelesi yoktu. Hemen vermek zorunda değildiniz.

APİSOĞOM AĞA
Hayır, hayır. Lütfen alın.

RAHİP

Sırf bu kadar ısrar ettiğiniz için alıyorum. Kalbinizi kırmak istemem. Tanrı sizi korusun. Tanrı evinizden bereketi eksik etmesin, cüzdanınızı hep dolu tutsun. Tanrı her dileğinizi yerine getirsin, tüm işlerinizi rast getirsin ve sizi talihsizliklerden uzak tutsun. (*Rahip vedalaşır ve çıkar.*)

APİSOĞOM AĞA

Çok şükür kurtuldum bu adamdan. İstanbul'a ayak bastığım andan beri başıma gelmedik kalmadı. Gemiden daha yeni inmiştim ki şu editör gelip iki saat dırdır edip kulaklarımı patlattı. Vallahi elinden zor kurtuldum. Bu evi bulana kadar binlerce sorunla baş etmek zorunda kaldım. Tek istediğim burada biraz olsun soluklanmak ve bir şeyler yemekti. Gelin görün ki bu evin sahibinin hayatta sanki tek bir amacı var, o da beni açlıktan öldürmek. İçeri dışarı koşturup duruyor ve her seferinde kendi rahatımı düşünmemi, başka hiçbir şeyi dert etmememi salık verip gidiyor. Sanki tüm bunlar yetmiyormuş gibi, bu adam içeri daldı ve bana Davud peygamberden bahsetti ve iki lira koparıp gitti. Umarım bu son olur. Tanrım, üstelik bunların hepsiyle boş bir mideyle uğraşmak zorunda kaldım. Neden hâlâ yemeğimi getirmiyorlar? Beni gece boyunca aç mı tutacaklar? Rezalet. (*Apisoğom Ağa söylenmeye devam ederken, içinde yağ kalmadığı için fteri iyice sönen lambanın alevi son bir kez daha titredikten sonra artık tamamen söner ve misafir karanlıkta kalakalır.*) İşte bu tuz biber ekti! Bu saatten sonra ya pılımı pırtımı toplamalı ve kendime başka bir yer aramalıyım ya da o kadını buraya çağırıp ağzının payını vermeliyim. Böyle muamele görmeye alışık değilim ki ben! Benim evimde her an hizmetime hazır iki uşağım var. Soframı erkenden kurarlar ve el pençe divan bekleyip her istediğimi

yerine getirirler. Uşaklardan hizmet almaya alışmış birisi neden bu münasebetsizliklere tahammül etmek zorunda kalsın ki?

PANSİYONCU KADIN
(Kapıyı açar açmaz) Ne oldu? Lamba mı söndü?

APİSOĞOM AĞA
(Öfkesini bastırmaya çalışarak) Evet, söndü.

PANSİYONCU KADIN
Bunu hiç dert etmeyin Apisoğom Ağa. Bu tip sorunların icabına bakmak bizim görevimiz.

APİSOĞOM AĞA
Evet, evet. Fakat ben açım ve daha fazla bekleyemem.

PANSİYONCU KADIN
Hiçbir şeyin sizi üzmesine izin vermeyin. Her şeyi bana bırakın. Ben ilgileneceğim. Sizin rahatsız olmanızı hiç istemem.
(Komşunun evine koşar. Yağla geri gelir ve Apisoğom Ağa'nın lambasını yeniden yakar.)

(Lamba yanıp ortalık aydınlandıktan kısa bir süre sonra Apisoğom Ağa başka bir ziyaretçiyle karşılaşır. Bu genç delikanlı ne tüccara ne de bankacıya benzer, ne esnaf tipi vardır ne de işçi. Aslına bakarsanız hiçbir şeye benzemeyen bir şeye benzer. Otuzlu yaşlarını daha yeni devirmiştir, mavi gözlü ve keldir. Kirli sakalını da hesaba katarsanız, başkent standartlarına göre, ya matemdeki bir kişiyi ya da şiirle ilgilenen bir kişiyi çağrıştırır. Üzerindeki kıyafetler o denli eskidir ki antikacıların ilgisini çekebilir. Ancak kıyafetleri bu denli itici bir durumda olmasına rağmen, yüzünde çekici karakteristikler vardır. O bir Şair'dir.)

6. Sahne

APİSOĞOM AĞA ve ŞAİR

ŞAİR

(Yüksek sesle, girerek) Haşmetmahapları, bendeniz zat-ı âlilerinizin kölesiyim.

APİSOĞOM AĞA

(İrkilir, endişeyle) Bu da nesi? Ne istiyorsunuz?

ŞAİR

Zat-ı muhteremleri, buraya teşrif ettiğinizi duyar duymaz, size en derin saygılarımı ve hayranlığımı sunmak üzere ayaklarınıza kapanmak için koşa koşa geldim.

APİSOĞOM AĞA

(Bu adamın kendisine hediye olarak bir terlik aldığını düşünerek) Ayaklarıma mı? Çok iyi, hadi verin hemen giyeyim.

ŞAİR

(Şapkasını çıkarır ve masanın üzerine zıplar.) Teşekkürler, haşmetlim! *(Gördüğü şey Apisoğom Ağa'nın kafasını adamakıllı karıştırır. Genç adamın nasıl bir şey olduğunu anlamaya çalışır. Şair cebinden bir kâğıt parçası çıkarır ve direkt Apisoğom Ağa'nın gözünün içine bakarak gayet ağdalı bir tonlamayla okur.)* Bayanlar, baylar...

APİSOĞOM AĞA

(Ani ses patlamasından irkilir, sandalyesinden fırlar ve kendini bir türlü toparlayamaz, şaşkınlık içinde bağırır.) Bu adam da kim? Tımarhaneden kaçmış bir deli mi? Yoksa tımarhaneye kapatmamız gereken biri mi?

ŞAİR

(*Sesini biraz alçaltarak*) Bugün Ermenilerin en cesur kahramanına adanmış kutlu bir gün...

APİSOĞOM AĞA

Neden bahsediyorsun?

ŞAİR

Öyle günler geçirdik ki karanlık aydınlıkla boy ölçüşüyordu. Cehalet bilgiyi, geçmiş geleceği, devrimci olan gelenekseli, kılıç kalemi, nefret sevgiyi, ateş suyu, et sebzeyi alt etmeye çalışıyordu. Ama artık o günler çok geride kaldı. Onlar geçmişti, biz geleceğin ta kendisiyiz. Onlar karanlıktı, biz aydınlığız. Onlar cahillikti, biz bilgeliğiz. Onlar kılıçtı, biz kalemiz. Onlar nefretti, biz sevgiyiz. Onlar ateşti, biz suyuz. Onlar etti, biz sebzeyiz. Onlar hıyardı, biz elmayız. Onlar dikendi, biz gülüz. Geçti, geçti o günler. İnsanoğlu cehalet beşiğinde yüzyıllar boyunca ileri geri, ileri geri sallandıktan sonra o günlerini geride bıraktı.

APİSOĞOM AĞA

Niyetin nedir oğlum? Sana hiçbir zararım dokunmadı. Benden ne istiyorsun? Git bu konuşmalarını sana kötülük edenlere yap.

ŞAİR

(*Konuşmasına devam ederek*) Evet, insanoğlunun merhametsiz tiranlar elinde işkencelere maruz kaldığı, aşağılandığı günler oldu. Lakin ne yardım eli uzatacak birileri vardı ve ne direnecek durumları...

APİSOĞOM AĞA

(*Kendi kendine söylenir.*) Tanrım bize acı. Tanrım bize acı. Görünen o ki daha çekeceğimiz var. Şu adamı yakasından tutup masadan aşağı çekerim ama delinin teki. Şimdi bir silah çıkarıp beni vurursa görürüm günümü.

ŞAİR

(*Apisoğom Ağa'nın dehşet içinde olmasından bihaber*) Ve ne zaman ki bilgelik çiçek açtı ve cehaleti derinliklere gömdü, tıpkı geleceğin geçmişi, sevginin nefreti mağlup etmesi gibi, tıpkı kalemin kılıca, geleceğin geçmişe üstün gelmesi gibi, işte tam o zaman, evet, işte tam o anda... Evet, dediğim gibi, o özel zaman diliminin bizzat kendisinde, artık insanlık, halk, millet gibi kavramlar sadece sözlüklerde yer alan kelimeler olmaktan çıkıp, herkesin aklına, ruhuna ve kalbine demir harflerle kazındılar.

APİSOĞOM AĞA

Senden rica ediyorum dostum. Şuradan aşağı in ve gel oturup konuşalım, sorun nedir anlayalım. (*Şair masanın üzerinde öyle şiddetli bir şekilde titremeye başlar ki Apisoğom Ağa gaz lambasının devrilmesinden korkar. Artık sabrı tükenmiştir, bağırır*). İn lan aşağı!

ŞAİR

Rica ederim beni azarlamayın.

APİSOĞOM AĞA

İn şuradan aşağı, yoksa!

ŞAİR

Halkına hizmet için coşkulu bir şekilde atan bir kalbi kırmayınız!

APİSOĞOM AĞA

Bana bak, ne söylemek istiyorsan, gel iki medeni insan gibi karşılıklı oturalım konuşalım. Masanın tepesine çıkmaktaki maksadın ne?

ŞAİR

İstirham ederim efendim, izin verin tamamlayayım. Konuşma yaparken ne kadar duygusallaştığıma inanamazsınız.

APİSOĞOM AĞA
Hemen aşağı in! (*Şair masadan aşağıya iner ve Apisoğom Ağa'nın gösterdiği sandalyeye oturur.*) Şimdi söyle bakalım, senin derdin ne!

ŞAİR
Rica ederim sinirlenmeyin.

APİSOĞOM AĞA
Ama ne istiyorsun? Söyle bana. Derhal!

ŞAİR
Ayağınızın türabı olayım bana böyle vahşice davranmayın. Kalbim çok hassas. Böyle yaparak beni ağlatacaksınız. (*Ağlamaya başlar.*)

APİSOĞOM AĞA
Hayda, şimdi ağlayacak ne var?

ŞAİR
Bu kulunuz yazdıklarıyla milletine hizmet etmek istiyor. Ama bizim milletimiz kendi yazarlarına nankörce ve saygısızca davranıyor.

APİSOĞOM AĞA
Bu benim suçum mu?

ŞAİR
Yok, yok. Sizin hiçbir suçunuz yok. Aksine siz tamamen masumsunuz. Bazı vatansever şiirler yazdım... Nefis parçalar... İmajinasyon, emosyon dolu, duygu yüklü, heyecanlara gark eden, kanatlandırıp uçuran güzel dizeler yazdım.

APİSOĞOM AĞA
Güzel, peki niye ağlıyorsun o zaman?

ŞAİR
Ama bizim milletimiz benim şiirlerimin değerini ve önemini fark etmiyor. Bunların çocukça denemeler olduğunu düşünüyor ve kendi bağrından kopmuş bir yazarı göz ardı edip açlığa mahkûm ediyor.

APİSOĞOM AĞA
Hmm, peki bunun için ben ne yapabilirim?

ŞAİR
Size rica ediyorum bana nazik davranın.

APİSOĞOM AĞA
Sana ne yaptım ki!

ŞAİR
Size bir konuda yalvarmak için gelmiştim.

APİSOĞOM AĞA
Nedir? Nedir o? Çabuk söyle.

ŞAİR
Bağırmayın, içinizde bir parça merhamet varsa, bağırmayın. Bakın beni yine ağlatacaksınız. (*Ağlamaya başlar.*)

APİSOĞOM AĞA
Yüce İsa, bana sabır ihsan eyle.

ŞAİR
Sorun şu ki efendim, size az önce okuduğum konuşmamı yayımlatmak istiyorum.

APİSOĞOM AĞA
Tamam, ne duruyorsun. Git ve yayımlat. Seni durduran mı var? Elini kolunu bağlayan mı oldu?

ŞAİR
Baskı maliyetini yüce şahsınızın karşılamasını istirham edecektim.

APİSOĞOM AĞA
Neden? Şu dünyada senin konuşmanın basılması için gerekli parayı vermem için ne gibi bir neden olabilir? Sence bu duyulmuş şey mi? Birileri kendi menfaati için bir kitap yayımlayacak ve bunun masrafını Apisoğom Ağa'nın karşılamasını bekleyecek?

ŞAİR
Sizden rica ediyorum efendim. Zaten kalbim fena halde kırılmış durumda. Bir yara da siz açmayın.

APİSOĞOM AĞA
Ne yara açması yahu? Git işine kardeşim, benim başıma dert olmaktan başka bir işe yaramazsın.

ŞAİR
Bir şair açısından bu tür sözler işitmenin ne kadar acı verici olduğunu bilebilir misiniz?

APİSOĞOM AĞA
Bilemem. Bilemiyorum ve dahası, ilgilenmiyorum da.

ŞAİR
Bir şairin kalbi çok kırılgandır. En ufak bir azarlamayla bile kolaylıkla incinebilir. Sadece bu temaya odaklanan bir şiir de yazdım. Size onu da okuyacağım.

APİSOĞOM AĞA
İstemez. Şiir dinleyecek vaktim yok.

ŞAİR
Şiirime karşı haşin davranmayın, rica ederim. Onun üzerinde tam iki ay çalıştım ama siz dinlemek bile istemiyorsunuz. Şiirimin bu şekilde rencide edildiğini görünce onurum zedeleniyor. Lütfen şiirim hakkında kötü şeyler söylemeyin. Lütfen size bir kez olsun okumama izin verin.

APİSOĞOM AĞA
Buraya şiir dinlemeye gelmedim.

ŞAİR
Bir trajedi de yazdım. İsterseniz birlikte onu gözden geçiririz.

APİSOĞOM AĞA
Hayır, hayır. Ben açım. Öncelikle yemek yemeliyim.

ŞAİR
Güzel. Size yemek üzerine bir ders verebilirim.

APİSOĞOM AĞA
Dinleyecek vaktim yok.

ŞAİR
Size yalvarıyorum bu sözleri bir kez daha sarf etmeyin. Bir yazar için bundan daha sert sözler yoktur. Bu çalışmayı üretmenin ne denli meşakkatli bir süreç olduğunu düşünün ama sonra onu dinlemek veya okumak için vaktin olmadığını duymak ne kadar acı. Haşmetli efendim, yazarlarımıza nazik davranınız.

APİSOĞOM AĞA
Başımın üstüne bir sandalye koyayım, siz de tepeme çıkın orada oturun olur mu?

ŞAİR
Ayağınızın türabı olayım benimle dalga geçmeyin. Neden beni başınızın üzerinde oturtasınız ki?

APİSOĞOM AĞA
Ne yapayım peki? Yazarlarımıza karşı nazik olduğumu kanıtlamak için size cüzdanımı mı vermeliyim?

ŞAİR
Hayır, sadece konuşmamı yayımlatmaya yetecek kadarını.

APİSOĞOM AĞA
Bu bana ne kadara patlayacak?

ŞAİR
Dört lira işimi görür. Çok cüzi bir miktar. Siz benim hamim olacaksınız. Adınızı kitabın en başına, ithaf bölümüne koyacağım.

APİSOĞOM AĞA
Kapağa mı?

ŞAİR
Evet.

APİSOĞOM AĞA
Neden?

ŞAİR
Böylece herkes bu kitabın sizin paranızla basıldığını öğrenmiş olacak.

APİSOĞOM AĞA
Anladım, anladım. (*Cüzdanından dört lira çıkarır ve Şair'e verir. Şair ona binlerce methiye düzerek çıkar. Apisoğom Ağa arkasından seslenir.*) Baksana, kitabın kapağına benim uşaklarımın adını da eklemek mümkün olmaz mı? Ayrıca Apisoğom Ağa'nın kendi memleketinde inekleri, koyunları, eşekleri ve tarlaları olduğunu da söyleyemez miyiz?

ŞAİR
Sizin bu bahsettikleriniz pastoral şiire daha uygun kaçar.

APİSOĞOM AĞA
Nasıl yani?

ŞAİR
Bu tema üzerine şiirler yazılabilir. Yani istediğiniz buysa sizin için bir tane yazabilirim.

APİSOĞOM AĞA
Şiir benim ne işime yarar ki?

ŞAİR
Bir gazetede yayımlatabiliriz.

APİSOĞOM AĞA
Yayımlarlar mı?

ŞAİR
Neden olmasın? Onlara elli kuruş verin, kırk gün üst üste basarlar.

APİSOĞOM AĞA
E güzel. Yaz o halde.

ŞAİR
Benim için bir şereftir.

APİSOĞOM AĞA
Ama iyi bir şey olsun bak!

ŞAİR
Elbette.

APİSOĞOM AĞA
Herkesin hoşuna gitsin.

ŞAİR
Bittabi.

APİSOĞOM AĞA
Peki, yarın sabaha hazır eder misin?

ŞAİR
Yarın sabah mı? Siz ne diyorsunuz? Bunu hazır etmek en az bir ay sürer.

APİSOĞOM AĞA
Koskoca bir ay mı?

ŞAİR
En az bir ay. Bir şiiri okumak kolay olabilir ama yazmak başka bir şeydir. Güzel bir şiir yazmak en az iki ay sürer.

APİSOĞOM AĞA
Hakikaten mi?

ŞAİR
Tabi ki. Ama ben bir ay içinde bitirmeye çalışacağım.

APİSOĞOM AĞA
Ne kadar zor bir şeymiş bu.

ŞAİR
Ne sanıyordunuz? Esin perimin gelip bana ilham vermesi için iki ay beklemek zorundayım. Esin perisi gelmeden şiir yazılmaz.

APİSOĞOM AĞA
Peki ya gelmezse?

ŞAİR
Gelmek zorunda.

APİSOĞOM AĞA
Peki, bu bayana mektup yazıp veya başka bir şekilde haber verip kendisini daha erken gelmeye ikna edemez misiniz? Böylece iki ay beklemek zorunda kalmazsınız?

ŞAİR
O kendiliğinden gelir. Mektup yazmamıza gerek yoktur haşmetli efendim.

APİSOĞOM AĞA
Nerede yaşıyor? Çok mu uzakta?

ŞAİR
Çok uzakta. Ama gelecektir.

APİSOĞOM AĞA
Başka bir kıtada mı? Okyanustan da mı ötede?

ŞAİR
Hayır, lütufkâr efendim, hayır.

APİSOĞOM AĞA
Peki, bu nasıl garip bir yaratık? Nereden geliyor? Anlatın bana. Belki aklımıza onu buraya daha erken getirebilecek yollar gelir. Avucuna birkaç kuruş sıkıştırsak, daha erken gelir mi dersiniz?

ŞAİR
Bakın bu olabilir. İki liraya bu meseleyi halletmek mümkün olabilir. Esin perisi bir haftadan kısa sürede koşarak gelecektir.

APİSOĞOM AĞA
Hemen şimdi yazın o bayana, benim özel selamlarımı da iletin ve Apisoğom Ağa'nın kendisini acilen görmek istediğini bildirin.

ŞAİR
Şeref duyarım efendim. Size iyi günler dilerim efendim. Size minnettarım efendim. Haşmetmahaplarının sadık kölesiyim, en derin hörmetlerimi sunarım ve kabul etmeniz için yalvarırım. Zat-ı şahanelerinin basit bir uşağıyım.

APİSOĞOM AĞA
Peki, peki.

(Şair nihayet çıkar. {Esin perisini iki liraya çağıracağına söz vermiştir ki bunu daha ucuza halledecekler de vardır. Günümüzde bir esin perisinin yevmiyesi marangozunkinden daha düşük hale geldi. Göreceksiniz, ne zaman ki birisi adının gazetelerde yayınlanacağı veya kilise mihrabından anons edileceği sözünü verse, Apisoğom Ağa açlığını unutacak ve kesenin ağzını açarak, adını dünya âleme duyuracağını söyleyenleri ödüllendirecek. Kibirlilik de insanların parayla tatmin ettiği bir nevi açlıktır. Kimilerine göre zaaf kimilerine göre bir erdem olarak telakki edilen kibir, her sınıftan insanda bol miktarda bulunur ve bir an için Apisoğom Ağa'ya bile açlığını unutturarak tek derdinin şiir olmasını sağlar. Böyle olmasını mı istiyor? Peki, beklediği esin perisi birkaç gün içinde gelecek mi? Ya gelmese, yerine başka bir esin perisi mi bulunacak? Aklından bu soruları geçirirken} Pansiyoncu Kadın içeri girer. Saat çoktan dört olmuştur bile.)

PANSİYONCU KADIN
Yemeğiniz hazır. Lütfen buyurun Apisoğom Ağa.

7. Sahne

Mutfağın hemen bitişiğinde, akşam yemeğinin yenildiği mekân.
MANUK AĞA, APİSOĞOM AĞA, sonra PANSİYONCU KADIN

(Apisoğom Ağa, sandalyeleri masanın etrafına dizmeyi henüz bitiren Manuk Ağa tarafından karşılanır.)

MANUK AĞA
(Masanın başköşesini işaret ederek) Lütfen buraya oturun. En rahat edeceğiniz yer burası.

APİSOĞOM AĞA
Lütfen, önce siz buyurun. *(Otururlar.)*

MANUK AĞA
Yemek biraz geç hazırlandı, lütfen bizi affedin. Bundan sonra akşam yemeğinizi istediğiniz saatte yiyebilirsiniz. Bu akşam sofrayı zamanında kuramamamıza neden olan çok acil durumlar oluştu. Size bunlardan bilahare bahsederim. Nasılsınız Apisoğom Ağa?

APİSOĞOM AĞA
Çok iyiyim.

MANUK AĞA
Ne kadar güzel, çok memnun oldum. Trabzon'daki dostumuz nasıl?

APİSOĞOM AĞA
Size en derin saygılarını ilettiler.

MANUK AĞA
Selam getirip götürenler sağ olsun. Size bir kadeh rakı ikram edebilir miyim?

APİSOĞOM AĞA
Sadece bir kadeh. *(Manuk Ağa'dan bir kadeh alır ve tek seferde yutar. Rakıyı elbette, bardağı değil.)*

MANUK AĞA
Talihiniz açık olsun Apisoğom Ağa.

APİSOĞOM AĞA
Teşekkürler.

MANUK AĞA
Sağlığınıza!

APİSOĞOM AĞA
Ve uzun bir ömre.

(Manuk Ağa rakıyı suyla karıştırır ve her seferinde konuğuyla kadeh tokuşturduktan sonra dört yudumda bitirir.)

MANUK AĞA
Bizim Hanım hazırlıkları tamamlayıp yemeğimizi getirene kadar biraz sohbet edip vakit geçirelim. Sizin için de uygun mu Apisoğom Ağa?

APİSOĞOM AĞA
(Öyle bir tonda karşılık verir ki önce yemek ardından sohbetin daha iyi olacağı aşikârdır.) Evet, tabii ki.

MANUK AĞA
Bugün başıma gelenleri size anlatayım da dinleyin. Son haftalarda temsilci seçimi için yürütülen kampanyayla iştigal ediyorum. Şimdi içinizden şöyle diyor olmalısınız? "Temsilci seçiminden sana ne?" Ancak kayıtsız kalmamız gerçekten mümkün değil Apisoğom Ağa. Toplumsal sorunlarla ben ilgilenmezsem, siz ilgilenmezseniz, öteki ilgilenmezse, çözüme kavuşmalarını kim sağlayacak? "Canım kimin

umurumda?" diyip bir köşeye çekilmek çok fena. Herkesin siyasetten el etek çekmesinin gerekçesi bu. O yüzden toplumsal sorunlar hep göz ardı ediliyor. Bana sorarsanız herkes elinden geldiği kadar kamu yararına çalışarak çözümünün bir parçası olmalı. Bir kadeh daha alır mısınız Apisoğom Ağa? İştahımızı açar.

APİSOĞOM AĞA
Bir kadehten fazla içmeye alışkın değilim.

MANUK AĞA
Ama kadehler çok küçük. Hem unutmayın İstanbul'un havası rakıya bambaşka bir tat katar.

APİSOĞOM AĞA
Pekâlâ. *(Manuk Ağa söylevine devam etmeden önce birbirlerinin sağlığına birer kadeh daha içerler.)*

MANUK AĞA
Bu sabah kahveye giderken yolda dostum Melkon Ağa'ya rastladım. Sizden iyi olmasın çok muteber bir adamdır. Bu Melkon Ağa, her zaman iyi, misafirperver, vatansever ve nazik bir adam olarak bilinen Bartogimeos Ağa'nın kızıyla evlendi. Bu adamın pazarda çok iyi gelir getiren bir sürü de dükkânı vardı. Birkaç yıl sonra Melkon Ağa'nın karısı rahmetli oldu ve Melkon Ağa bu sefer saraç Nigogos'un kızıyla evlendi. Bu hanımının birkaç tane erkek kardeşi vardı. Hatta bunlardan birisi Ampagum Ağa'nın yanında sekreterlik yapıyordu. Bu Ampagum Ağa'nın bir oğlu vardı. Babasının parasının çoğunu kumarda batırdı da sonra Rusya'ya kaçtı. İşte bu oğlan, Piskopos Markar'ın kız kardeşinin torununun erkek kardeşinin oğluydu. Bunun abisi sarraftı. Öyle upuzun boylu, yakışıklı bir adamdı. Bunların üç numaralı erkek kardeşleri ise çok uzun süre işsiz kaldı ve açlığın eşiğine geldi. Ama sonra temsilci seçildi de bir iki sene içinde ancak düze çıkabildi. Neyse, konuyu kısa keseyim. Melkon

Ağa, Nigogos'un kızıyla evlendikten sonra, ilk birkaç yıl çok rahat bir hayat sürdü. Ama sonra şansı tersine döndü. Talihsizlik üzerine talihsizlik yaşadı ve sahip olduğu her şeyi kaybetti. Onu bir gün buraya getireceğim, siz kendi gözlerinizle görün nasıl bir adam olduğunu. Bunun da bir erkek kardeşi var, saat ustası. Eskiden Büyükdere'de yaşıyordu, sonra Üsküdar'a taşındı, daha sonra Kumkapı'ya yerleşti ama orada da çok uzun duramadı. Şu an nerede olduğunu bilmiyorum açıkçası. Hâlâ müthiş bir saat ustası. Toros Ağa saatini temizletmek için ondan başkasına emanet etmez. Siz Toros Ağa'yı bilir misiniz? O da çok farklı bir adamdır. Bakın size onunla ilgili bir hikâye anlatayım ve bakın bakalım dünyada onun gibi bir adam daha bulunur mu?

PANSİYONCU KADIN

(*Başı kapıdan görünür.*) Yemeği hemen getireyim mi?

MANUK AĞA

Biraz sabret Hanım. İzin ver de sözümü bitireyim, yemeği sonra getirirsin. Öyle değil mi Apisoğom Ağa? Biraz daha sohbet edelim canım. Ama eğer sizi sıktıysam lütfen açık açık söyleyin.

APİSOĞOM AĞA

Ne münasebet canım ama...

MANUK AĞA

(*Sözünü keser.*) Bu Toros Ağa, kulakları çınlasın, kürkçülük yapar ve ailesiyle birlikte çok rahat bir hayat sürer. Evine ne lazımsa, yiyecek, kıyafet, mobilya vb., gidip kendi elleriyle alır, kendinden başka hiç kimseye güvenmez, kulakları çınlasın. Diyelim ki kasaptan bir kilo et mi aldı, eve gelir gelmez hemen kantara koyup kendi tartar ve istisnasız her seferinde hep bir iki gram eksik çıkar. Sonra koşa koşa kasaba geri döner, ortalığı veryansın eder ve eksik olan bir iki gramı almadan kapıdan dışarıya adımını atmaz. İşte böyle

bir adam, kulakları çınlasın. Bir gün bu Toros Ağa, kulakları çınlasın, saatini alır temizletmeye gider. Saat ustasıyla saatlerce pazarlık ettikten sonra, on beş kuruş ödemeyi kabul eder ama bir şartla. Saat o dükkândayken, gözlerinin önünde temizlenecektir çünkü Toros Ağa, kulakları çınlasın, dediğim gibi kimselere güvenmez ve eğer saati orada bırakırsa, iç mekanizmasından bazı parçaların çalınabileceğini veya ustanın kendisine daha fazla iş çıkarmak için saate kasten hasar verebileceğini düşünür. Nitekim birçok saat ustası, işler biraz kesat gittiğinde böyle şeyler yapar. Saat ustası onun bu sözlerini itibarına bir hakaret sayar ve çok sinirlenir. Siz onun yerinde olsaydınız ne düşünürdünüz?

APİSOĞOM AĞA

(Anlatılan hikâyenin tek bir sözünü bile dinlememiştir, aklı fikri yemektedir.) Ben de kesinlikle öyle düşünürdüm.

MANUK AĞA

Toros Ağa, kulakları çınlasın, bu sefer saat ustasının sinirlenmesine sinirlenir ve çok ağır sözler sarf eder. Normalde böyle konuşmaması gerekirdi tabi ki. Değil mi?

APİSOĞOM AĞA

(Bu hikâyenin bir sona ereceği umuduyla mekanik bir şekilde onaylar ve yemeğinin gelmesi için sabırsızlanır.) Öyle, öyle.

MANUK AĞA

Saat ustası Toros Ağa'yı, kulakları çınlasın, dükkânından kovar ve Toros Ağa, kulakları çınlasın, gitmeyi reddeder çünkü eğer dükkândan çıkarsa onursuz olacağını düşünür.

APİSOĞOM AĞA

(Kimin nereye girip, nereden çıktığını umursamadan) Ben de olsam çıkmazdım.

MANUK AĞA
İşte sonra kıyamet kopar, kavga gürültü başlar. Saat ustası Toros Ağa'nın suratına, kulakları çınlasın, bir tokat atar. Sonra Toros Ağa, kulakları çınlasın, saat ustasına bir yumruk sallar. Ee ne yapsın? Bu koşulda sanırım yapacak başka bir şey yoktur. Ayağınızın altını öpeyim Apisoğom Ağa, söyleyin bana, sizce başka türlü davranabilir miydi?

APİSOĞOM AĞA
(*Aniden*) Siz de mi bunu domatesli yaparsınız?

MANUK AĞA
Domates mi?

APİSOĞOM AĞA
Evet, diğer yerlerde domatesli yaparlar.

MANUK AĞA
Saati mi?

APİSOĞOM AĞA
Hangi saat?

MANUK AĞA
Toros Ağa'nın saati.

APİSOĞOM AĞA
Toros Ağa da kim?

MANUK AĞA
Size anlattığım hikâyeyi dinlemediniz mi?

APİSOĞOM AĞA
Dinliyordum. Dinliyordum elbette. Dikkatle dinliyordum.

(Ancak Apisoğom Ağa'nın domatesle ilgili sorusu, içtiği çorbanın aklına domatesi, domatesin de İstanbul'da pirinç çorbasının

domatesle nasıl yapıldığı sorusunu getirdiğini göstermiş ve Manuk Ağa'nın daldan dala atlayarak anlattıklarıyla zerre kadar ilgilenmediğini açığa çıkarmıştı. Apısoğom Ağa, ev sahibinin sonu gelmez konuşmasını dinlememe hakkına tabi ki sahipti, hele ki boş bir mideyle. Hayatta böyle insanlar vardır. Birisinin yakasından tutup, saatlerce konuşup kafasını ütüleme hakkına sahip olduklarını düşünürler. Öyleleri de vardır ki ağızlarından çıkan her sözle insanları avuçlarının içine alıp kendilerini dinlemeye mecbur etmek isterler. Böyleleri gönüllü dinleyiciler bulamadıklarında bu işi parasını bastırarak yaptırmaya da hazırdırlar. Hatta bazıları böyle dinleyiciler tutarak aylık maaş bile öderler. Yazar defaten böyle tuzaklara düşmüş, aklından başka şeyler geçerken, anlatıcıyı dinler gibi yapmış ve gerektiğinde makul cevaplar vermiştir. Kendisine "öyle değil mi?" diye sorulduğunda "öyle öyle", "doğru değil mi?" diye sorulduğunda "doğru doğru", "haksız mıyım?"a "kesinlikle çok haklısınız" şeklinde karşılık vermiştir. Yegâne amaç konuşmayı bir an evvel nihayete kavuşturmaktır. Ama size eziyet eden kişi hemen cevap vererek sıyrılabileceğiniz sorular sormayı bırakıp ve şeytanca üzerinize gelip sizi bir yargıda bulunmaya zorladığında sorun işte orada başlar. Tek bir kelimesini bile dinlemediğiniz uzun ve sıkıcı bir hikâyenin sonunda size dönüp aniden şöyle sorabilir örneğin: "Şimdi yargıç olduğunu düşün. Sence Margos Ağa mı, yoksa Giragos Ağa mı haklı?" Ne diyebilirsiniz ki? Sorunun ne olduğu hakkında hiçbir fikriniz yok ve Margos Ağa veya Giragos Ağa'yı hiç mi hiç tanımıyorsunuz. Tabii bir de işkencecinizin duygularını gözetmelisiniz. Yanlış adama hak vererek onun duygularını onulmaz şekilde incitme olasılığınız da var. Fakat yazar şöyle cevaplar vererek bu soruna da bir çare bulmuştur: "Bu sorun

dostça çözülmeli", "Evet, peki aslında sizce hangisi haklı?", veya "Siz niye kendinizi yoruyorsunuz? Böyle saçma sapan davranan bir adamdan size ne?", "Evet ama ben sizin görüşünüzü merak ediyorum, sizce hangisi haklı?" veya "Bir cevap beklemene ne gerek var dostum. Durum aşikâr, iki kere iki dört eder." Çoğu bu tür cevaplardan tatmin olur ama öyleleri vardır ki ateşleri kolay kolay sönmez ve Margos Ağa mı yoksa Giragos Ağa mı haklı sorusuna yanlış cevap verirseniz, sanki sizi polise götürecekmiş gibi tehditkâr bir şekilde üstünüze üstünüze gelirler. Kendinizi böylelerinin pençelerinden kurtarmanın en iyi yolu, çok acil işlerinizin olduğunu ve her nedense aklınızdan tamamen çıktığını söyleyip oradan kaçıvermektir. Yazar son zamanlarda böyle ısrarcı konuşmacıların dinleyicilerini bazen galeyana getirdiğine ve dinleyenin kibarlığı elden bırakıp dinleyici hizmeti karşılığında şu sözlerle para talep ettiklerine tanık olmuştur: "Bayım, sizi iki saattir dinlediğim için kanımca sizden iki lira almaya hak kazanmış bulunuyorum. Bir kuruş aşağısı katiyen olmaz." Bir keresinde adamın biri yarım lira vermeyi teklif etmiş de dinleyici haklı olarak öfkelenip itiraz etmiş ki bizzat bu itirazın kendisi bile konuşmanın tamamen kesilmesine hizmet etmiş. Aynı adam daha sonra kendisini adam başı çeyrek liraya dinlemeyi kabul eden iki kişi bulmuş. Bazı gazetelerimize imrenerek bakıyor olmalısınız. Kendilerini dinledikleri için bırakın okuyucularına para ödemeyi, üstüne bir de para alıyorlar. Apisoğom Ağa elbette ki böyle davranmayacaktı. Domatesle ilgili girişi, anlatıcının konuşmasıyla alakadar olmadığını ve onun gevezeliklerini bir nebze olsun dinlemediğini açığa çıkarınca, nezaketsizliğini örtbas etmek için alelacele yineledi: "Dinliyordum. Dikkatle dinliyordum." Böyle demek zorunda mıydı? Elbette değildi. Şöyle

deyip işin içinden çıkabilirdi: "Manuk Ağa, bak arkadaşım. İnsan konuşmaya başladı mı insaflı olmalı. Sekiz saattir açım ve Mardiros Ağa'nın kimin oğlu veya Kevork Ağa'nın kimin babası olduğunu, Saatçi'nin Toros Ağa'yı pataklamasını, sonra Toros Ağa'nın ona bir tane yapıştırmasını, hepsinin kulakları çınlasın, bilmeye hiç ihtiyacım yok." Hiç çekinmeden böyle bir cevap vermeliydi. Üstelik sadece gündelik hayatta kafasını şişirenlere değil, kilisede sırf uzun bir konuşma yapmak adına dört saat boyunca vaaz veren ve bu maraton sırasında müminlerden tek bir tanesinin bile her ne nedenle olursa olsun kiliseden ayrılmaya cüret etmesine bozulan papazlara da aynen böyle cevap verilmeli. Yazar bir keresinde beş saattir süren bir vaazı dinliyorken kiliseyi terk etmeye karar vermiş ve kendisine "Azizim, nereye böyle?" sorusuyla yönelen piskoposa gereken cevabı vermiştir: "Vaaz sırasında bir hayli terledim ve gidip kıyafetlerimi değiştirmeliyim. Siz nereye gidiyorsunuz?" "Eve gidiyorum, ben de kıyafetlerimi değiştireceğim." O günden sonra piskoposun vaazları insaflı bir şekilde hep kısa oldu. Apisoğom Ağa böyle lafı gediğine koyma cesaretini gösteremedi ve bundan yüz bulan Manuk Ağa devam etti ve başa dönerek onun domateslerle ilgili sorusuna istinaden cevap verdi.}

MANUK AĞA

(Hazırcevap bir şekilde, eğlenerek) Çorbaya, pilava ve her türlü etli yemeğe domates koyarız ama saatlere asla.

APİSOĞOM AĞA

Teşekkürler. Yani çorbayı domatesli yapıyorsunuz. Onu merak etmiştim.

MANUK AĞA

Pirinç çorbasını domatesli mi seversiniz?

APİSOĞOM AĞA
Evet, domatesli severim.

MANUK AĞA
Güzel. O halde biz hikâyemize geri dönelim. Nerede kalmıştık? Hah, evet. Ne ilginç adamdır şu Toros Ağa, kulakları çınlasın. Birbirinden ilginç hikâyeleri vardır. Neyse şimdi onları başka bir geceye saklayalım. Çok eğlenceli vakit geçirmemizi sağlarlar. Şimdi kısa keselim ve Melkon Ağa ile devam edelim. Bu sabah koştum Melkon Ağa'ya gittim...

PANSİYONCU KADIN
(*Elinde yemekle girer.*) Buyurun. Soğutmadan hemen yiyin.

APİSOĞOM AĞA
Evet evet. Hadi hemen yiyelim. Açlıktan ölüyorum.

PANSİYONCU KADIN
Lütfen başlayın.

APİSOĞOM AĞA
Teşekkürler. (*İlk lokmayı ağzına götürdüğü anda havaya fırlar.*)

PANSİYONCU KADIN
Çok sıcak olmalı. Lütfen kusurumuza bakmayın Apisoğom Ağa.

MANUK AĞA
Hemen biraz su için Apisoğom Ağa.

APİSOĞOM AĞA
Sorun değil, bir şey yok.

MANUK AĞA

(*Karısını azarlar.*) Hanım, neden dikkat etmiyorsun, sıcak çorbayı getiriyorsun bakalım?

PANSİYONCU KADIN

Sizden rica ediyorum, bu geceki kusurlarımızı mazur görün.

APİSOĞOM AĞA

Boş verin. Lütfen, rahat olun.

MANUK AĞA

Çorbamız soğurken bari zaman geçsin diye size bugün olanların hepsini şöyle tane tane anlatayım.

PANSİYONCU KADIN

Manuk Ağa, bu akşam Apisoğom Ağa'nın üstüne çok gitme. Belki de böyle hikâyeler dinlemek istemiyordur.

MANUK AĞA

Tek niyetim zamanın çabuk geçmesine yardım etmek. Onu sıkmak istemem.

PANSİYONCU KADIN

Hikâyeni başka bir akşama sakla. Yorgundur, seni nasıl dinlesin?

MANUK AĞA

Eminim Apisoğom Ağa için milletimizle ilgili meseleleri dinlemek bir zevktir.

APİSOĞOM AĞA

Evet, çok büyük bir zevk. Fakat karınızın da dediği gibi yarın geceye bıraksak iyi olabilir. Gerçekten çok yorgunum.

MANUK AĞA

Elbette. Siz nasıl isterseniz. Fakat konseyimizin icraatları

gerçekten çok matrak. Melkon Ağa burada olsaydı, size öyle bir anlatırdı ki gülmekten çatlardınız.

PANSİYONCU KADIN
Çorba yeterince soğumuştur. (*Bu sözü duyar duymaz, kaşığını kapan Apisoğom Ağa çorbaya yumulur.*)

MANUK AĞA
Bir kadeh daha rakı alır mısınız Apisoğom Ağa?

APİSOĞOM AĞA
Hayır, teşekkürler.

MANUK AĞA
Hanım, Apisoğom Ağa'ya biraz şarap koy.

PANSİYONCU KADIN
Manuk Ağa, sen de bu gece ne tuhaf şeyler söylüyorsun öyle. Çorbayla birlikte şarap içildiği nerede görülmüş?

MANUK AĞA
Neden olmasın? Bakalım bizim mahsulü beğenecek mi? (*Pansiyoncu Kadın dışarı çıkar ve elinde bir et tabağıyla geri gelir. Apisoğom Ağa öylesine iştahla yer ki etleri çiğnemeden yutar.*)

APİSOĞOM AĞA
Çok şükür, yine doyduk. (*Mırıldanarak dua ederken haç çıkarır, sonra ayağa kalkar, ellerini yıkamak için su aranır.*)

PANSİYONCU KADIN
Akşam yemeğinden sonra yıkar mısınız?

APİSOĞOM AĞA
Su varsa, evet.

PANSİYONCU KADIN

Buralarda pek âdet değildir ama gidip size su getireyim de ellerinizi yıkayın.

(Apisoğom Ağa ellerini yıkar ve kurutur. Bulundukları odanın ışığı kararır. Pansiyoncu Kadın elinde bir lambayla ikinci kattaki, yemek odasının tam üstünde bulunan odaya girer. Arkasından Apisoğom Ağa gelir. Odanın boyutu hakkında bir fikir vermek gerekirse, en iyi ifade odanın Apisoğom Ağa'nın boyu kadar genişlikte olduğunu söylemek olacaktır. Yatak, odanın sokağa açılan tek penceresinin hemen önündedir. Odada mobilya olarak bir sandalye, bir kare sehpa, küçük bir ayna, bir su sürahisi ve bardak, bir tarak ile fırça vardır. Apisoğom Ağa odaya girer girmez, dini bütün bir kişiye yakışır biçimde istavroz çıkarır, sonra hemen soyunur ve kendini yatağa atar.)

8. Sahne

APİSOĞOM AĞA'nın yatak odası. APİSOĞOM AĞA tek başına

APİSOĞOM AĞA

(*Başı yastığında homurdanır.*) Bu saatten sonra ne yapacağımı çok iyi biliyorum. Artık hiç kimseyle görüşmeyeceğim. Buradaki insanları hiç sevmedim. Ya sizden para koparmaya çalışıyorlar ya da iki saat hiç durmadan konuşup kafanızı ütülüyorlar. Bunlar ne işime yarar ki benim? Buraya bir eş bulmak için geldim. Hoşuma giden bir kız olursa gidip hemen isteyeceğim. Verirlerse kızı alıp hemen eve gideceğim. Eğer vermezlerse, eğer beni damatlığa kabul etmezlerse... Canım niye etmesinler ki? Benden iyisini mi bulacaklar? Yarın gazetelerde benimle ilgili birkaç iyi yazı çıktı mı görün. Kızlarını almam için bana yalvaracaklar. Ama bir taneden fazlası ne işime yarar ki? En güzelini seçerim, gerekli merasimleri yaparız, hemen nişanı takar, sonra hiç vakit kaybetmeden evleniriz. (*Tüm planları yapmış olmanın gönül rahatlığıyla uykuya dalar.*)

2. PERDE

Çiçek Sokağı İki Numara'daki evin oturma odası.

(Apisoğom Ağa son derece yorgundur ve o gece deliksiz uyur. Ertesi sabahı da pekâlâ yatakta pinekleyerek geçirebilirdi fakat sokak satıcılarının gürültüleri, ölümün bir ara istasyonu mahiyetinde olup, azap verici ağrıların ve sıkıntıların da ilacı olan o güzelim uykusunu böldü. Onu ne uyuttu ne de uyandırdı, Araf'ta tuttu. {Kutsanmış olanlar, geç yatıp geç uyananlar veya hiç uyanmayanlardır. Çünkü ya hiçbir şey duymazlar ya da insanı bir enkaza dönüştüren bu kabir azabını çok az hissederler. Ancak İstanbul'da rahat bir uyku çekme özgürlüğü bile yoktur. Gece bekçiler ortalığı birbirine katarlar, gündüz sokak satıcıları avazları çıktığı kadar bağırır ve insanın uykusunun içine ederler. Artık yatakta ne yöne döneceğini bilemezsin. Hani Kıyamet Günü Hazreti İsrafil Sur'u üfleyerek ölüleri diriltemezse İstanbul'un gece bekçilerinden ve sokak satıcılarından yardım isteyebilir.} Odasının penceresi direkt sokağa bakan APİSOĞOM AĞA erkenden kalkar ve oturma odasına iner. Onu burada Pansiyoncu Kadın karşılar.)

1. Sahne

Oturma odası. PANSİYONCU KADIN, APİSOĞOM AĞA, sonra *FOTOĞRAFÇI*

PANSİYONCU KADIN
Günaydın Apisoğom Ağa.

APİSOĞOM AĞA
Günaydın.

PANSİYONCU KADIN
Sizi görmek isteyen biri var.

APİSOĞOM AĞA
Söyleyin gelsin.

PANSİYONCU KADIN
Kahvenizi sütlü mü, sütsüz mü istersiniz?

APİSOĞOM AĞA
Kahvesiz süt rica edeyim.

PANSİYONCU KADIN
O halde size süt mü getiriyorum?

APİSOĞOM AĞA
Evet, biraz süt getirin. (*Kadın çıkar.*) (*Apisoğom Ağa kendi kendine konuşur.*) Bu adam kim olabilir ki? Belki de bir kızı vardır, onu evlendirmek istiyordur, benim geldiğimi duymuştur ve gelip benimle bu konuyu görüşmek istemiştir. Ama kızın karakteri hakkında kesin emin olana kadar hemen üstüne atlamayacağım. Kızla ilgili her şeyi bilmeliyim, kızı şöyle iyice bir süzmeliyim ve sonra gidip babasının rızasını isterim. Kızı benim beğenmem de yetmez. Babamın da benim karımı sevmesi lazım. Sadece babamın değil, herkesin onaylaması lazım. İnsanların hoşlanmadığı bir eşim olamaz.

(Enerjik bakışlı, otuzlu yaşlarında bir adam odaya girer. Hızla Apisoğom Ağa'ya doğru ilerler ve onun elini sıkar. Apisoğom Ağa da o kendisine doğru yaklaşırken ayağa kalkar, kutlama ve coşkuyu paylaşmanın bin bir ifade biçiminden biri olan el sıkışma teklifine aynen karşılık verir. Ziyaretçi bir Fotoğrafçı'dır.)

FOTOĞRAFÇI

İyi günler, yüce efendim. Lütfen yerinizden kalkmayın Apisoğom Ağa, size yalvarıyorum. Sizin gibi bir kişinin ayakta kalması yakışık almaz. *(Apisoğom Ağa'nın sıkmakta olduğu elini bırakır, el pençe divan bir şekilde yavaşça geri geri çekilir ve bir sandalyeye ilişir. Apisoğom Ağa bir koltuğa yayılır.)* Aslında size hoş geldiniz demek için dün buraya gelmeliydim ancak çok geç haberim oldu. Naçizane özürlerimi kabul buyurunuz. *(Ellerini ovuşturur.)*

APİSOĞOM AĞA

Bugün gelmenizde bir sorun yok, rica ederim, özür dilemenize hiç gerek yok.

FOTOĞRAFÇI

O sizin nezaketiniz efenim. Ama ben kusurlarımın her zaman farkındayımdır ve hatalı olduğumu biliyorum. Sizin gibi şöhretli bir adam şehrimizi ziyaret edecek de, bendeniz bir fotoğrafçı olarak hemen koşup ona hoş geldiniz demeyeceğim. Bu hataların en büyüğüdür. Bunu sanki bir hata değilmiş gibi görmek mümkün değildir.

APİSOĞOM AĞA

Hiç de değil. Buraya hiç gelmemiş olsanız bile hata yaptığınızı katiyen düşünmezdim.

FOTOĞRAFÇI
Gönlünüz ne kadar zengin efendim.

APİSOĞOM AĞA
Yok, pek zengin değilimdir.

FOTOĞRAFÇI
Her neyse. Siz nasıl takdir ederseniz öyledir, sizinle bir tartışmaya girmenin mânâsı yok. Sizin emirlerinize amade olmak için geldim ve emirlerinizi bekliyorum. İsterseniz burada çekim yapalım, dilerseniz ofisimizi şereflendirin, orada icabına bakalım. Benim için hiç fark etmez. Siz nasıl isterseniz.

APİSOĞOM AĞA
Neyin icabına bakacaksınız bakalım? Tansiyonum gayet yerinde.

FOTOĞRAFÇI
Sağlığınızı kastetmiyordum efendim. Benim istediğim sizin fotoğrafınızı çekmek.

APİSOĞOM AĞA
Şimdiye kadar hiç fotoğraf çektirmedim ve bundan sonra da çektirmek için bir neden göremiyorum. Kendimi görmek istersem, gider aynaya bakarım.

FOTOĞRAFÇI
Ama eğer birine fotoğrafınızı vermek isterseniz, ona ayna gönderemezsiniz değil mi Apisoğom Ağa?

APİSOĞOM AĞA
Canım neden fotoğrafımı göndereyim ki? Kendim giderim.

FOTOĞRAFÇI
Siz ne derseniz deyin. Bir fotoğrafınızı çekmeden sizi dünyada bırakmam. Sizin fotoğrafınızı çekemezsem onurum kırılır ve umarım benim bu duygumu siz de paylaşırsınız.

APİSOĞOM AĞA
Neden ki?

FOTOĞRAFÇI
Siz hiç sizin gibi soylu bir adamın büyük bir şehri ziyaret edip de fotoğrafı çekilmeden şehri terk ettiğini duydunuz mu? Bütün dünyayı kendinize güldürmek mi istiyorsunuz?

APİSOĞOM AĞA
Bana neden gülsünler ki?

FOTOĞRAFÇI
Cevabı çok basit. Büyük adamların doğal olarak çok önemli dostları olur. Siz de yüce bir şahsiyetsiniz ve pek yakında muhakkak ki diğer önemli adamlar sizi ziyaret etmeye başlayacaklar. Birçoğu size resimlerini takdim edecek ve siz de aynısını yapmaya mecbur kalacaksınız.

APİSOĞOM AĞA
Ve yapmazsam bana gülecekler, öyle mi?

FOTOĞRAFÇI
Gülmek ne kelime? Rezil olacaksınız.

APİSOĞOM AĞA
Çok garip.

FOTOĞRAFÇI
Soylu bir adamın bir resminin bile çekilmemiş olması hakikaten duyulmuş şey değil. Büyük bir kabalık.

APİSOĞOM AĞA
Kabalık mı?

FOTOĞRAFÇI
Utanç verici bir şey. İç çamaşırı giymeden dışarıya çıkmak bile bir resminin olmaması kadar küçük düşürücü bir şey değil.

APİSOĞOM AĞA
Bak bunu bilmiyordum işte.

FOTOĞRAFÇI
Sofistike, aydın ve medeni bir şahsiyet olmanın gereği olarak, her birimizin resim çektirmesi en birincil görevlerimizdendir.

APİSOĞOM AĞA
Gazeteler Apisoğom Ağa'nın resimlerini çektirdiğini yazacak mı?

FOTOĞRAFÇI
Bu durum gazetelerin özel ilgi alanına girmiyor maalesef.

APİSOĞOM AĞA
Peki, kiliselerimizde bu konuyla ilgili bir duyuru yapılacak mı?

FOTOĞRAFÇI
Neden yapılsın Apisoğom Ağa? Benimle dalga mı geçiyorsunuz?

APİSOĞOM AĞA
Sizinle dalga geçmek mi? Asla. Ben bu tür şeylere çok karşıyım. İnsanlarla dalga geçmek benim ne haddime.

FOTOĞRAFÇI
Sinirlenmeyin.

APİSOĞOM AĞA
Sinirlenirim tabi. Bir şeyin doğrusu neyse onu talep etmek benim karakterimdir.

FOTOĞRAFÇI
Bunun için elimden geleni yapacağım. Nasıl poz vermek istersiniz?

APİSOĞOM AĞA
Fotoğrafımı çektirmeyi pek düşünmüyorum. Bana çok saçma geliyor.

FOTOĞRAFÇI
Size daha nasıl anlatayım? Bunun faydalarını nasıl sayıp dökeyim? Diyelim ki bir arkadaşınızı ziyaret etmek istiyorsunuz ama vaktiniz yok. Bir fotoğrafınızı gönderin, tamamdır, işiniz halloldu bile. Diyelim ki evlisiniz, şehir dışına çıktığınız zaman eşinize bir fotoğrafınızı bırakabilirsiniz, hasret gidermesine yardım eder. Evli değilseniz, tüm adaylara fotoğraflarınızı gönderebilir ve nasıl birisi olduğunuzu keşfetmelerini sağlayabilirsiniz. Böylece her yerde sizden bahsedilmiş olur. Günümüzde bir adamın bir fotoğrafa ekmekten daha fazla ihtiyacı vardır. Bunu anlamalı ve bu işi başka bir zamana ertelememelisiniz.

APİSOĞOM AĞA
Şu kızlar benim fotoğrafımı nasıl görecek? Fotoğrafımı nerede görecekler?

FOTOĞRAFÇI
Size söyledim ya. Fotoğraflarınızı arkadaşlarınıza vereceksiniz ve onlar şüphesiz sizin fotoğrafınızı evlerindeki özel albümlere yerleştirecekler ve herkese gösterecekler.

APİSOĞOM AĞA
E bu ne işe yarayacak?

FOTOĞRAFÇI
E ne bekliyorsunuz ki? İnsanlar sizi her zaman hatırlayacak ve hakkınızda konuşacaklar.

APİSOĞOM AĞA
Beni hatırlamazlarsa ne kaybederim ki? Beni hatırlamaları umurumda mı sanıyorsun? Beni ister hatırlasınlar ister hatırlamasınlar, benim için ikisi de aynı. Böyle eften püften şeylere para yatırmam ben. Ayrıca sizin söylediklerinize de inanmıyorum.

FOTOĞRAFÇI
(*Fransız aksanıyla konuşmaya başlar.*) Bu çok *ensulte* edici bir şey.

APİSOĞOM AĞA
Kim bu *ensulte*?

FOTOĞRAFÇI
Bayım, bir *artisti* derinden yaraladığınızın farkında mısınız?

APİSOĞOM AĞA
Ben mi?

FOTOĞRAFÇI
Evet, siz.

APİSOĞOM AĞA
Sırf fotoğrafımı çekmeni istemedim diye beni suçluyorsun öyle mi? Kimseyi rencide ettiğimi de düşünmüyorum.

FOTOĞRAFÇI
Az önce beni rencide ettiniz ya.

APİSOĞOM AĞA
Git polise şikâyet et o zaman. Benim böyle saçmalıkları dinleyecek vaktim yok.

FOTOĞRAFÇI
Polise gitmeye ne gerek var. Sizden rica ediyorum, gelin nezaketinize yakışan şekilde konuşalım ve barışalım.

APİSOĞOM AĞA
Sizinle bir münakaşaya girmeye niyetim yok. Gidin kavga eden birilerini bulun ve onları barıştırın.

2. Sahne

Aynı mekân. MANUK AĞA, APİSOĞOM AĞA, FOTOĞRAFÇI

(Manuk Ağa, Apisoğom Ağa'nın kahvaltısını getirir. Elindeki tepsiyi küçük bir masanın üzerine koyar ve Apisoğom Ağa'yı sütünü içmeye davet eder. Ağa tepsinin önüne oturur ve sütünü içmeye başlar.)

MANUK AĞA

Bir şeyler yiyin Apisoğom Ağa. (*Fotoğrafçı'ya*) Neye karar verdiniz? Apisoğom Ağa'nın fotoğrafını boydan mı alacaksınız, yoksa belden yukarısını mı çekeceksiniz?

APİSOĞOM AĞA

(Hemen araya girer.) Ne belden aşağı ne de belden yukarı çekecek.

MANUK AĞA

A, o halde bir sandalyede oturarak mı poz vereceksiniz?

APİSOĞOM AĞA

Hayır.

MANUK AĞA

Uzanır pozisyonda o zaman.

APİSOĞOM AĞA

Hayır.

MANUK AĞA

Profilden mi?

APİSOĞOM AĞA

Hayır.

MANUK AĞA
Neye karar verdiniz peki?

APİSOĞOM AĞA
Hiçbir şey yapmamaya karar verdik.

MANUK AĞA
Ama bu imkânsız. Günümüzde herkes, gencinden yaşlısına kadar, yılda birkaç kez fotoğraf çektiriyor. Şimdi artık sadece annesinin karnındaki bebelerin resmi yok ki onlar da oradan çıktıklarında fotoğraflarını çektirmenin bir yolunu bulacaklardır.

FOTOĞRAFÇI
Apisoğom Ağa'yı ikna edemedim. Benim buraya onu kandırmak için geldiğimi düşünüyor.

MANUK AĞA
Hayır, hayır. Fotoğrafçımız katiyen öyle bir adam değildir.

FOTOĞRAFÇI
Ona söyledim, onun gibi şöhretli kişilerin bir fotoğrafının olması gerektiğini anlattım.

MANUK AĞA
Evet, olmalı, hem de çeşit çeşit fotoğrafları olmalı. Mesela on iki tane küçük, on iki tane orta boy, on iki tane büyük, on iki tane ayaktayken, on iki tane rahat otururken, on iki tane yandan çekilmiş, on iki tane dik otururken, on iki tane bacak bacak üstüne atmışken, on iki tane bir eli diğerinin üzerindeyken, on iki tane başını avucunun içine almışken, on iki tane bir eli masanın üzerindeyken, on iki tane uzanırken çekilmiş, on iki tane elinde bastonlu, on iki tane gülümserken, on iki tane ciddi dururken ve on iki tane ne gülerken ne de ciddi dururken fotoğrafı çekilmeli. Bu setin bir parçasının bile eksik olması, şöhretinizi kötü etkiler Apisoğom Ağa.

APİSOĞOM AĞA
Şaka mı yapıyorsunuz?

MANUK AĞA
Hayır, size neden yalan söyleyeyim? Fotoğrafınız yoksa insanlar sizi takdir etmezler. Tüm önemli adamların fotoğrafları vardır.

APİSOĞOM AĞA
Gerçekten önemli adamların fotoğrafları olduğundan emin misiniz?

MANUK AĞA
Kesinlikle.

APİSOĞOM AĞA
Ama sıradan kişilerin de var dediniz?

MANUK AĞA
Canım onların o kadar çok yok. Sadece iki veya üç, taş çatlasa altı setleri vardır.

APİSOĞOM AĞA
Fotoğraf sahibi olmanın burada olduğu kadar önemli bir şey olduğunu hiç duymamıştım.

MANUK AĞA
Evet. Burada insanları kendine hayran bırakmanın tek koşulu fotoğraf sahibi olmaktır. Ne kadar güzel fotoğraf varsa, o kadar önemli bir adam olarak kabul edilirsin.

APİSOĞOM AĞA
Peki, zaten herkesin fotoğrafı varsa, benim önemli bir kişi olduğumu kim bilecek? Herkesin fotoğrafı olmasına izin vermemeliler. O zaman bir sorun kalmaz.

FOTOĞRAFÇI
Ama arada çok büyük farklar var. Önemli adamların fotoğrafları büyüktür ve parlak bir kâğıda basılır.

APİSOĞOM AĞA
Peki bu fotoğrafın içine benim uşaklarımı da koyamaz mıyız? Beni beklerlerken mesela.

MANUK AĞA
Neden olmasın?

APİSOĞOM AĞA
Gerçekten mi?

MANUK AĞA
Bittabi.

APİSOĞOM AĞA
Çiftliğimde ineklerim, koyunlarım, atlarım, kazlarım ve ördeklerim var. Bunları da fotoğrafın köşesine serpiştiremez miyiz?

MANUK AĞA
Bu zor olabilir. (*Fotoğrafçı'ya döner.*) Ancak uşaklar koyulabilir değil mi?

FOTOĞRAFÇI
Kesinlikle.

APİSOĞOM AĞA
Peki, çektikten sonra resmin altına, bu kişinin çiftlikleri, inekleri, atları, eşekleri var diye yazabilir misiniz?

FOTOĞRAFÇI
Hayır. Yani yazılabilir tabi ama pek âdet değildir. Bunları yazmak neden gerekli olsun ki? Pek yakında herkes öğrenecek nasıl olsa.

APİSOĞOM AĞA
Benim at üstünde fotoğrafımı çeker misiniz?

FOTOĞRAFÇI
Elbette.

APİSOĞOM AĞA
Peki ya at dörtnala giderken?

FOTOĞRAFÇI
Bu çok zor olacaktır.

APİSOĞOM AĞA
Anlaşıldı. Yarın görüşürüz o halde.

FOTOĞRAFÇI
İsterseniz, fotoğraf makinesini buraya getireyim.

MANUK AĞA
İyi fikir. Öyle yapın, buraya getirin. Apisoğom Ağa'nın stüdyonuza kadar gelmesi yakışık almaz. Önemli adamların fotoğrafları her zaman evde çekilir.

FOTOĞRAFÇI
Hay hay. *(Ayağa kalkar, ellerini ovuşturur, sanki daha söyleyecekleri varmış da tam olarak nasıl ifade edeceğini bilmiyormuş gibi ağzında bir şeyler geveler. Seyirci açısından şu gayet aşikârdır ki biri sanki söyleyecek sözü varmış da, söylemeye çekiniyormuş gibi yaptığında, söz konusu olan tek şey paradır.)*

MANUK AĞA
Yarın fotoğraf makinesini buraya getirin.

FOTOĞRAFÇI
(Ellerini ovuşturmaya ve kekelemeye devam ederek) Bittabi.

APİSOĞOM AĞA
(*Fotoğrafçı bir türlü çıkmadığı için sabırsızlanır.*) Yarın, dedik. Makineyi yarın getir.

FOTOĞRAFÇI
Evet, anladım. Yarın fotoğraf makinesini buraya getireceğim. Ancak burada âdettir... yani... nasıl desem...

APİSOĞOM AĞA
Söyle, söyle.

FOTOĞRAFÇI
Rica ederim yanlış anlamayın.

APİSOĞOM AĞA
Yanlış anlamayacağım.

FOTOĞRAFÇI
Fotoğraf makinesini birinin evine götüreceğimiz zaman avans almamız âdettendir. O kişiye güvenmediğimiz için değil elbette, katiyen, ama işte buranın âdetlerine hürmeten böyle yapıyoruz.

APİSOĞOM AĞA
Ne garip bir âdetmiş bu böyle!

FOTOĞRAFÇI
Ne yaparsınız, âdet işte.

APİSOĞOM AĞA
İki lira yeterli mi?

FOTOĞRAFÇI
Gayet yeterli.

(*Apisoğom Ağa, Fotoğrafçı'ya ödeme yapar. Parayı alan Fotoğrafçı artık çekinmeden ve kekelemeden çıkar.*)

3. Sahne

Aynı mekân. MANUK AĞA, APİSOĞOM AĞA

{Bazı insanlar vardır, sahip olmadıkları şeyin sanki sahibiymiş gibi havasını atarlar, bazıları da sahip olduklarını göstermekten imtina ederler. Bazılarının ise gösterecek şeyleri vardır ve bunları göstermeye can atarlar. Apisoğom Ağa bunlardan biridir işte. Tüm dünyanın onun çiftlikleri olduğunu bilmesini ister ve bunun için hiçbir masraftan kaçınmaz. Ona önemli adamların fotoğraflarının olması gerektiği söylendiğinde, tabi ki o fotoğrafları çektirmekten başka seçeneği kalmamıştır. Ancak yine de içine bir kurt düşer; kandırıldığını ve cebinden boş yere para çıktığını düşünmekten kendini alamaz.}

APİSOĞOM AĞA

(*MANUK AĞA'ya, FOTOĞRAFÇI çıktıktan sonra*) Fotoğraflarım çekilmezse sizce kimse bana saygı duymayacak mı?

MANUK AĞA

Öyle demek istemedim. Ama sizin sıkletinizdeki adamlar öyle yaptığı için sizin de buna göre davranmanız uygun olur. Eğer ki birisi fotoğrafınızı isterse ve siz de olmadığını söylerseniz...

APİSOĞOM AĞA

Ne olur?

MANUK AĞA

Bir şey olmaz... Ama...

APİSOĞOM AĞA

Ama ne? Çiftliklerimi elimden alırlar mı?

MANUK AĞA

Tabi ki hayır.

APİSOĞOM AĞA
Koyunlarıma ve ineklerime el koyarlar mı?

MANUK AĞA
Katiyen. Ama size cahil insan muamelesi yaparlar. Size önemli adamlara gösterdikleri özeni göstermezler.

APİSOĞOM AĞA
Anladım. Peki, o halde nasıl fotoğraflar çektirmeliyim ki beni önemsiz bir adamla karıştırmasınlar? Bizzat siz sıradan insanların da resim çektirdiğini söylediniz ya, ona istinaden soruyorum.

MANUK AĞA
Şöyle büyük bir fotoğrafınız olduktan ve şık bir koltuğa oturarak poz verdikten sonra bir yanlış anlama olmaz.

APİSOĞOM AĞA
Yeni takımımı giymeliyim değil mi?

MANUK AĞA
Evet.

APİSOĞOM AĞA
Saatim de görünsün mü?

MANUK AĞA
Kesinlikle.

APİSOĞOM AĞA
Belki de böyle enfiye çekerken? Ve iki adam beni selamlamak için eğilmiş ve bir diğeri arkada bana yardım etmek için bekliyorken?

MANUK AĞA
Evet, evet.

APİSOĞOM AĞA
Resmi daha etkileyici hale getirmek için başka ne yapabiliriz?

MANUK AĞA
Bu söylediklerniz yeterli görünüyor.

APİSOĞOM AĞA
Peki, bu resimde iki uşağımı döverken ve onları odadan kovarken görünebilir miyim? Sizce mümkün müdür? Yoksa sadece bir tanesini mi dövmeliyim? Veya kalfamı azarlarken? Ona şöyle bağırırım: "Ulan pezevenk, sana kaç kere söyledim çalışanlarına kibar davran, hayvanlarımıza şefkat göster diye! Ama bana ısrarla itaat etmediğin için seni topraklarımdan kovuyorum." Sonra o benim ayaklarıma kapanır ve mendiliyle gözyaşlarını silerken kendini savunur ve bana yalvarır: "Çocuklarımın hatırına beni affedin. Yıllardır sizin ekmeğinizi yiyorum. Siz benim velinimetimsiniz. Daha küçücük bir çocukken sizi dizlerime oturtup severdim, size bakardım." Sizce fotoğrafa böyle şeyler koyabilir miyiz?

MANUK AĞA
En iyisi bunun üzerinde yarın çalışalım. Belki şimdi dün yarıda kesmek zorunda kaldığımız hikâyeye geri dönebiliriz. Melkon Ağa beni görür görmez...

APİSOĞOM AĞA
(*Sahne boyunca kendi gündemi hakkında konuşur.*) Belki de şöyle yere uzanmalıyım? Ve uşaklarım benim pantolonumu çıkarıyor olabilirler mi acaba?

MANUK AĞA
... yanıma geldi ve ...

APİSOĞOM AĞA
Nargile içerken görünmem daha etkileyici olmaz mı?

MANUK AĞA
... elimi tuttu ve beni uyardı: "İşe el atmazsan, rakiplerimizin hepsi konseye girecek."

APİSOĞOM AĞA
Şöyle iki metrelik bir borusu olan bir nargile nasıl olur?

MANUK AĞA
Bunu yarın düşünürüz Apisoğom Ağa. Şimdi hikâyemize dönelim. Melkon Ağa kolumdan tuttuğu gibi beni birkaç delikanlının kâğıt oynadıkları kulübe götürdü.

APİSOĞOM AĞA
Sanırım nargilenin sapı biraz daha kısa olsa daha iyi olacak, fotoğrafta daha iyi durabilir.

{Yazar ömründe en az yüz kez böyle bir sahneye şahit olmuştur. İki oyuncu birbirlerinin ağzından en az yüz kere lafı kapmaya çalışırlar. Sosyal etkinliklerde ve Ermeni meclislerinde durum daha da vahimdir. Şimdi bu yüz birinci kez şahit oluşunda, yazarı şeytan dürtmekte ve içinden adamlardan birine şöyle demek geçmektedir: "Bir dur, bırak sözünü tamamlasın, sonra sen konuşursun." Ancak yazar böyle konuşarak geçmişte birçok kişiyi kırdığı için, taraflı kalmaya karar verdi ve onları kendi hallerine bıraktı ve Ermeni meclislerindeki her zaman geçerli olan o kaçınılmaz sonun gerçekleşmemesini, yani kavgaya tutuşmamalarını diledi.}

MANUK AĞA
Kesinlikle haklısınız. Kısası daha iyi durur. Ancak her halükârda, seçilen temsilcinin dürüst ve namuslu olması gerekir.

APİSOĞOM AĞA
Siz iyi bir tane bulabilir misiniz?

MANUK AĞA
Benim bulmam söz konusu olamaz. Seçim oylamayla yapılacak.

APİSOĞOM AĞA
Oylama mı?

MANUK AĞA
Evet, Ermeni Nizamnamesi'ne göre seçimle belirlenir.

APİSOĞOM AĞA
Siz ne diyorsunuz? İyi bir nargile sapı seçmek için oylama mı yapmak lazım?

MANUK AĞA
Ama biz temsilciden bahsediyoruz.

APİSOĞOM AĞA
Temsilci de nereden çıktı? Nargileden bahsediyoruz.

MANUK AĞA
Dert etmeyin Apisoğom Ağa.

APİSOĞOM AĞA
Niye dert edeyim canım? Yarın gider bir tane satın alırız.

MANUK AĞA
Elbette.

4. Sahne

Aynı mekân. ÇÖPÇATAN, MANUK AĞA, APİSOĞOM AĞA

(Kapı açılır ve bir kadın kafası görünür. Bu, gönül işlerine aracılık eden Çöpçatan Kadın'dır. Erkeklere kadın, kadınlara erkek bulur ve çiftleri evlendirirse, bu hizmeti karşılığında para alır. Nitekim bazen bir erkekle bir kadını birbirinden ayırdığı ve bunun için de para aldığı bilinir. Ona sorarsanız, otuz altı yaşındadır ama yazara sorarsanız en az kırk altısında olduğunu söyler çünkü bir kadının söylediği yaşın üzerine en az on yaş eklemek yazarın âdetidir. Esmer yüzünde kızamık hastalığından kalan izler göze çarpar. Yüzünün tam ortasında, her zaman dört farklı yöne aynı anda bakabilme becerisini gösterebilen iki küçük gözün tam arasından başlayıp aşağıya doğru inildikçe daha da uzayan bir burun vardır. Alnı daracık, kaşları düşüktür. Vücudunun geri kalan kısmı odaya girer girmez konuşmaya başlar.)

ÇÖPÇATAN

Özel meseleleri konuşuyorsanız, ben çıkayım.

MANUK AĞA

Hayır, hayır. Konseyden bahsediyorduk.

ÇÖPÇATAN

(*Apisoğom Ağa ile selamlaşır, gider kanepeye oturur.*) Bu konsey meselesi iyice can sıkıcı bir hal almaya başladı canım.

MANUK AĞA

Sizi burada görmek ne hoş, hanımefendi.

ÇÖPÇATAN

Benim içinde de iyi oldu gelmek. Nasılsınız Apisoğom Ağa? Şehrimizi sevdiniz mi?

APİSOĞOM AĞA
Çok sevdim.

MANUK AĞA
Hayrola, seni buraya hangi rüzgâr attı? Yine düğün, nişan işleri mi var?

ÇÖPÇATAN
Karşı sokakta bir evi ziyarete gelmiştim, hazır gelmişken size de bir uğrayayım dedim. Antaram'ın kızıyla karşı sokakta oturan çocuğun arasını yapmaya çalışıyorum. Mesele hallolmuş gibiydi. Ama Marta o oğlanı kendi kızına istediği için, Antaram'ın kızı hakkında ileri geri hikâyeler anlattı, o yüzden çocuk kızdan biraz soğudu. Bugün oğlanı görmeye, ikna etmeye geldim. Gel gör ki evde değilmiş, o yüzden yarın yine gelmem gerekecek.

MANUK AĞA
Apisoğom Ağa'ya da uygun bir kız bulsana. (*Apisoğom Ağa gülümser.*)

ÇÖPÇATAN
Zaten hanımınız aşağıdayken Apisoğom Ağa'nın henüz evli olmadığını bana söyledi. Asıl o yüzen yukarı çıktığını söylemeliyim. (*Elinde beyaz bir mendille, burnuna dokunur.*)

APİSOĞOM AĞA
(*Ayağa kalkar ve Çöpçatan'a bir sigara ikram eder.*) Öyle bir niyetim var.

ÇÖPÇATAN
E niyetiniz varsa, istediğiniz o zarif bayanı size ben bulabilirim. Yirmi yıldan uzun süredir bu işin içindeyim. Beni herkes tanır. Aklınızda nasıl bir kız var? Bana biraz ipucu verin. (*Apisoğom Ağa ile Çöpçatan'ın bir süre bu özel mesele hakkında*

konuşacaklarını anlayan Manuk Ağa, yine yarım kalan konsey adayı hikâyesini bir sonraki sefere tamamlamak umuduyla, gönülsüzce de olsa, odadan çıkar.)

APİSOĞOM AĞA
(*Gülerek*) Güzel bir kız istiyorum.

ÇÖPÇATAN
Elbette güzel bir kız isteyeceksiniz. Peki, zengin de olsun mu?

APİSOĞOM AĞA
Evet.

ÇÖPÇATAN
İyi huylu?

APİSOĞOM AĞA
Tabi ki.

ÇÖPÇATAN
Şöyle on altı ile on sekiz yaş arasında?

APİSOĞOM AĞA
Aynen.

ÇÖPÇATAN
Piyano çalmayı bilmeli mi?

APİSOĞOM AĞA
Evet, bilmeli.

ÇÖPÇATAN
Peki, dans etmeyi?

APİSOĞOM AĞA
İyi olur.

ÇÖPÇATAN
Böyle bir kız tanıyorum. Ama şunu çok iyi bilmelisiniz ki böyle kızlar hiç ev işi yapmazlar. Sabahtan akşama kadar bacak bacak üstüne atıp otururlar; şarkı söyler, dans eder, dışarı çıkar gezip tozarlar. Sizi peşinen uyarayım da sonra beni sorumlu tutmayın. Aralarında iyi olanları da var elbette ama o iyilerini bulması çok zor. Bunlar arasında öyleleri vardır ki siz evde sabırla onun gelmesini beklerken, o gider başka bir adama âşık olur, sonra da onunla kaçar.

APİSOĞOM AĞA
Gerçekten mi? Yok ben öylesinden istemiyorum.

ÇÖPÇATAN
Öyleleri de vardır ki size taparlar.

APİSOĞOM AĞA
İşten ben öylesinden istiyorum.

ÇÖPÇATAN
Bazıları vardır gider bir ay âşıklarıyla yaşarlar ve sizin adınızı ağızlarına bile almazlar.

APİSOĞOM AĞA
Yok, ben o bazılarından istemiyorum.

ÇÖPÇATAN
Kimileri de bir dakika olsun dizinizin dibinden ayrılmazlar.

APİSOĞOM AĞA
İşte, benimki öyle olsun.

ÇÖPÇATAN
Böyle konuştuğum için sakın beni ayıplamayın ama öyle erkekler de var ki karılarına her türlü özgürlüğü tanır ve her şeye göz yumarlar çünkü asıl dertleri kayınpederlerinden para tırtıklamaktır.

APİSOĞOM AĞA
Ne! Böyle şarlatanların olduğuna inanamıyorum.

ÇÖPÇATAN
Öyle çok ki! Başımdaki saç tellerinden bile çok.

APİSOĞOM AĞA
Peki, kim böyle kişilerle görüşmeye tenezzül eder ki!

ÇÖPÇATAN
Herkes. Kadını başında şeytan bir kocası olduğu için mazur görüyorlar, kocayı da karısının kırdığı fındıklardan bihaber zavallı bir adam gibi görüp bir aziz ilan ediyorlar.

APİSOĞOM AĞA
Yok, ben bunlara ayak uyduramam. Bu pisliğe bulaşmam. Neyse, her şeyi unutun en iyisi. Ben eve dönünce evleneceğim.

ÇÖPÇATAN
Ama öyle hoş kızlar var ki ruhlarını size adarlar.

APİSOĞOM AĞA
Bana öyle birini bul, evleneyim.

ÇÖPÇATAN
Size tam da böyle bir kız bulacağım. Tüm bu soruları sormamın nedeni nasıl bir şey hayal ettiğinizi öğrenmekti.

(Çöpçatan Kadın bu tespitleriyle ne kadar iyi bir gözlemci olduğunu göstermiş oldu. Nitekim her gün etrafımızda bizi hayrete düşüren böyle evliliklere tanık oluyoruz. Bir keresinde yazar sırf meraktan, tanıdığı evli bir adamın romantik münasebetlerinin muhasebesini tuttu. Yıl sonu gelip de muhasebe defterinde hesapları kapattığında bu adamın ahlaken iflas ettiğini gördü. Yazar bu saatten sonra

bu adamla olan ilişkisini bitirdi ancak adamın cemaatte hâlâ itibar görmeye devam ettiğini ve her yerde örnek bir şahsiyet olarak parmakla gösterildiğini görünce şaşakaldı. Bunun üzerine merakı yeniden depreşen yazar kendini tutamayarak kara kaplı muhasebe defterinin kapağını yeniden açtı ve bu sefer de adamın karısının, muhasebe kalemi olarak "ortak" adı altında hesapların arasına eklendiğini ve kocası tarafından varlıklarından biri olarak listelendiğini fark etti. Eğer günün birinde romantik münasebetlere istinaden gerçekçi ve doğru bir muhasebe defteri geliştirilirse, hesapları tutulan kişilerin büyük bir stres altına girecekleri aşikâr. Evlilikle ilgili meselelerinde karılarını bir genel harcama kalemi altında gösteren bir sürü erkek var. Kimileri eşlerini meşruşat kalemi, kimileri de hane harcamaları kalemi altına dahil ediyor. Bazıları alınabilirler bazıları ise satılabilirler olarak görüyor. Karılarını evlilik hayatındaki hakiki ortakları olarak gören erkeklerin sayısı pek azdır.}

ÇÖPÇATAN
Evlilik çok tatlı bir şeydir. Eğer doğru kızı bulursanız her gününüz cennete döner.

APİSOĞOM AĞA
İşte bu yüzden evlenmek istiyorum.

ÇÖPÇATAN
Ama bir de geçinemezseniz, her gününüz cehennem ateşine atılmış gibi geçer.

APİSOĞOM AĞA
İşte bu yüzden evlenmekten korkuyorum.

ÇÖPÇATAN
Şimdi şöyle Ağa'm, siz mevki sahibi bir insan olduğunuz için, eşinizin de muhakkak ki varlıklı bir aileden olmasını istersiniz.

APİSOĞOM AĞA
Evet, evet. Varlıklı bir aileden olsun.

ÇÖPÇATAN
Bu yönde ilerleyeceğim. Zat-ı âliniz Fransızca bilirler mi?

APİSOĞOM AĞA
Varlıklı bir aileden kız almak için Fransızca bilmem mi gerekir?

ÇÖPÇATAN
Evet, çünkü varlıklı ailelerin kızları Fransızca konuşur ve eğer bir kadın kocasının anlamadığı bir dilde konuşursa, adam kolaylıkla kıskançlığa kapılabilir.

APİSOĞOM AĞA
O halde Fransızca öğreneceğim.

ÇÖPÇATAN
Ayrıca, eğer ki bir evlilikte kadın kocasından daha fazla şey bilirse mutlu olma şansları pek az olur.

APİSOĞOM AĞA
Doğru. Ben de öyle düşünüyorum.

ÇÖPÇATAN
Zat-ı âliniz Batı müziğinden anlar mı?

APİSOĞOM AĞA
Pek değil, üstelik dinlemesi beni sıkar.

ÇÖPÇATAN
Peki, eşiniz piyano başına oturup saatlerce Batı müziği çalarsa ne yapacaksınız?

APİSOĞOM AĞA
İzin vermeyeceğim. Bu benim için bir işkence olur.

ÇÖPÇATAN
Ama karınız için bir zevk.

APİSOĞOM AĞA
Bir kadının kocasının başını ağrıtmaya ne hakkı var?

ÇÖPÇATAN
Bir kocanın karısını böyle bir zevkten mahrum etmeye ne hakkı var?

APİSOĞOM AĞA
Mesele gelip burada tıkanırsa vallahi evlenmem ben.

ÇÖPÇATAN
Tabii öyle olmayacak. Tek yapmanız gereken piyano çalmayı öğrenerek karınızı memnun etmektir.

APİSOĞOM AĞA
Sizce öğrenebilir miyim?

ÇÖPÇATAN
Neden olmasın? Sizin çalmayı öğrenmeniz eşinizin unutmasından çok daha kolay.

APİSOĞOM AĞA
Öyleyse bu sorunu çözmenin de bir yolunu bulduk gitti.

ÇÖPÇATAN
Size bunları anlatıyorum çünkü kat-i surette şanıma leke sürülmesini istemiyorum. İleride herhangi bir konuda şikâyet etmeye mahal vermemek için her şeyi en baştan en ince ayrıntısına kadar ifade ediyorum. Üst, orta ve alt... Her sınıftan

kız tanırım. Her üç sınıftan da kız baş göz ettim. Zat-ı âliniz cüzdanını yoklamalı ve sonra bana "şu sınıftan bir kız istiyorum" demeli. Şüphesiz üst sınıftan bir kız pahalıya gelecek, orta sınıftan olan daha makul ve alt sınıftan kız ucuz olacaktır.

APİSOĞOM AĞA
Ucuz bir şey almak istemem.

ÇÖPÇATAN
Güzel. Beyaz tenli mi tercih edersiniz yoksa esmer mi?

APİSOĞOM AĞA
Beyaz tenli olsun isterim.

ÇÖPÇATAN
Siyah gözlü? Mavi gözlü?

APİSOĞOM AĞA
Bak şimdi... Ben hem siyahı hem de maviyi severim.

ÇÖPÇATAN
Ya biri olacak ya öteki. Bir gözü mavi diğer gözü siyah olan bir kız tanımıyorum.

APİSOĞOM AĞA
Tamam, o halde mavi olsun.

ÇÖPÇATAN
Boyu? Saçları?

APİSOĞOM AĞA
Uzun, uzun olsun.

ÇÖPÇATAN
Beli?

APİSOĞOM AĞA
İncecik olsun. Ama sıska birini istemem. Şöyle yürüdü mü eti budu titresin.

ÇÖPÇATAN
Anladım. Bu benim için yeterli. Elimde tam size göre bir kız var. Çok iffetli ve erdemlidir. Hem de size tapacak cinsten.

APİSOĞOM AĞA
İşte ben tam da böyle birini istiyorum.

ÇÖPÇATAN
Bakarsınız adınızı andığım anda size âşık oluverir. Bana bir fotoğrafınızı verin de ona göstereyim.

APİSOĞOM AĞA
Fotoğraflarım yarın çekiliyor.

ÇÖPÇATAN
Yarın mı? Ohoo, onların baskısı sekiz gün sürer. Sekiz gün beklemek zorunda mıyız?

APİSOĞOM AĞA
Neden bekleyelim ki? Yarın hemen gideriz. Kız varlıklı bir ailedendi değil mi?

ÇÖPÇATAN
Evet.

APİSOĞOM AĞA
Babası zengin mi?

ÇÖPÇATAN
Çok zengin ama bununla böbürlenmez.

APİSOĞOM AĞA
Bir sürü dükkânı var mı?

ÇÖPÇATAN
Yirmi tane.

APİSOĞOM AĞA
Peki ya evi?

ÇÖPÇATAN
Kırk tane.

APİSOĞOM AĞA
Güzel. O halde kızı öbürkü gün ziyarete gidelim.

ÇÖPÇATAN
Hay hay, zevkle. Sabah erkenden gelirim, birlikte gideriz. İyi günler Apisoğom Ağa, siz keyfinize bakın. Merak etmeyin sizi hayal kırıklığına uğratmayacağım. Ben üzerinize göre kıyafet biçemeyip sonra da sizi yarı yolda bırakan diğerlerine benzemem. Öbür gün geliyorum, görüşürüz. (*Çıkar*)

5. Sahne

Aynı mekân. MANUK AĞA, PANSİYONCU KADIN, APİSOĞOM AĞA

(Aşağı katta kahve içmekte olan Manuk Ağa, Çöpçatan'ın çıktığını görünce, elinden fincanı bıraktığı gibi yukarı fırlar ve Apisoğom Ağa'nın yanına gelir.)

MANUK AĞA

(APİSOĞOM AĞA'yı gördüğü anda konuşmaya başlar.) Melkon Ağa işte böyle kolumdan tuttu ve birlikte okuma odasına girdik. Burası bir zamanlar tavernaydı. Huzur içinde yatsın Gomig Ağa işletiyordu. Amansız bir hastalığa yakalandı. Doktor doktor gezdirdiler ama derdine çare bulamadılar. Öldü zavallı adamcağız.

PANSİYONCU KADIN

(APİSOĞOM AĞA'ya bir gazete getirir) Bunu getiren saygıdeğer beyefendi size özel olarak selamlarını iletmemi istedi.

APİSOĞOM AĞA

(Gazeteyi aceleyle açar ve okumaya başlar.) "Van'dan bildirildiğine göre..." Bu değil. Şu olmalı. "Muş'taki bir arkadaşımız yayınlamamız için şu haberi iletti." Bu da değil. "*Courrier d'Orient*'te[5] yer alan haberde..." Şu iç sayfalara bir bakalım. "*The Times* muhabiri, bize bir telgraf çekti ve ..." Burada benim adım yazmıyor. Dur bir bakayım... "Şehrimizin seçkinliğine dün yeni bir seçkinlik daha katıldı. Meşhur tacir ve çok sayıda çiftliğin sahibi, şanlı vatanperver, dilbilimci ve hayırsever Apisoğom Efendi, dün Trabzon vapuruyla başkentimize teşrif etmiş bulunmaktadır ve kendisi hâlihazırda Pera'da Çiçek Sokağı'nda 2 numaralı evde ikamet etmektedir. Apisoğom Efendi

5 İstanbul'da yayımlanan bir Fransız gazetesi.

gibi yüce bir şahsiyetin ziyareti cemaatimiz açısından oldukça memnuniyet verici bir durumdur." (*Manuk Ağa'ya döner.*) Bak, benim hakkımda neler yazmışlar. (*Yazıyı yüksek sesle yeniden okur.*)

PANSİYONCU KADIN
(*Tekrarlar.*) Saygıdeğer beyefendi size selamlarını ilettiler. Sanırım abonelik ücretini istiyorlar.

APİSOĞOM AĞA
İşte, alın. (*Kadına parayı verir. Kadın aşağı kata doğru yönelir. Manuk Ağa'ya*) Çok kötü yazmamış, değil mi?

MANUK AĞA
Yok, hiç fena değil.

APİSOĞOM AĞA
Bu iyi bir gazete.

MANUK AĞA
En iyisi.

PANSİYONCU KADIN
(*Tekrar girer, elinde bu sefer bir mektup ve büyük bir paket vardır.*) Saygıdeğer beyefendi size selamlarını ilettiler.

APİSOĞOM AĞA
(*Mektubu açar ve okur.*) "Şehrimize teşrif ettiğinizi haber aldım ve size hemen hoş geldiniz demek için gazetemin on kopyasını göndermek istedim. Umut ediyorum ki gazetemize abone olarak bizi destekler ve böylelikle, tüm ömrünü kadir kıymet bilmeyen milletinin hizmetinde bir editör olmaya adamış bir zat-ı muhteremi teşvik edersiniz. En derin saygılarımla..." Ben on tane kopyayla ne yapacağım?

MANUK AĞA
Beynimize iyice kazınana kadar okuruz. *(Pansiyoncu Kadın tekrar girer, elinde yeni bir mektup ve paket vardır.)*

APİSOĞOM AĞA
(Öncesinde olduğu gibi mektubu açar ve okur.) "Saygıdeğer Efendim, herkesçe bilinen vatanseverliğinize güvenerek size gazetemin on beş kopyasını gönderiyorum. Bunları, kimse okumadığı için bir hayli zor günler geçiren değerli gazetemizin hamisi sıfatıyla kabul buyuracağınıza tüm kalbimle inanıyorum. İtaatkâr kulunuz, editör..." *(Daha elindeki mektubu katlamamıştır ki, Pansiyoncu Kadın geri gelir.)*

PANSİYONCU KADIN
(Elinde başka bir paket ve mektup vardır.) Yeni selamlar ve saygılar... *(Çıkar.)*

APİSOĞOM AĞA
(Mektubu yırtarak açar ve okur.) "Saygıdeğer Efendim, kalbimin en derinliklerinden gelen en şairane ifadelerle dolu kitabımdan kırk kopya göndermemin münasip ve kıymetli olacağını düşündüm. Bunları kabul ederek beni onurlandırmanızı ve böylelikle, şiir yazmaya devam etmem için beni yüreklendirmenizi ve de yeni şiirlerimin yayımlanmasını sağlamanızı en içten dualarımla temenni ediyorum. Her zaman en sadık uşağınız olarak kalacağıma ant içiyor ve sizi temin ediyorum Aziz Efendimiz... *(Mektubu bir kenara bırakır.)* *(Pansiyoncu Kadın yine gelir.)* Sanırım saygıdeğer bir beyefendinin yine bana selamları var.

PANSİYONCU KADIN
Yok, hamallardan birisi parasını almaya gelmiş.

(APİSOĞOM AĞA ona yirmi kuruş verir ve kadın çıkar.)

MANUK AĞA

(Hikâyesine geri döner.) Okuma odasında bir köşede oturmuş birkaç kişi vardı. Konsey seçimlerinin aday listesini hazırlıyorlardı. Onlar bizim taraftan değillerdi. Kendi yozlaşmış adaylarının seçilmesi için uğraşıyorlardı.

PANSİYONCU KADIN

(Elinde bir kitap paketiyle geri gelir.) Bir çocuk geldi ve bu kitapları bıraktı. Sanırım saygıdeğer beyefendinin özel selamları var ve bugün veya yarın sizi görmek istiyorlar. *(Elindeki kitapları masanın üstüne koyar.)*

APİSOĞOM AĞA

Ben bunlarla ne yapacağım, kitapçı mı açacağım? Bunları istemiyorum. Daha başka getiren olursa, kabul etmeyeceğim. Apisoğom Ağa'nın burada olmadığını söyleyin ve defedin gitsinler.

MANUK AĞA

Öyle demeyin Apisoğom Ağa. Siz bizim editörlerimizi bilmezsiniz. Birine destek olursanız, hepsine destek olmanız gerekir. Bazıları ne yaparsanız yapın asla vazgeçmez. Eğer kendisini reddettiğinizi ama rakibini desteklediğinizi duyarlarsa, akla hayale gelmeyen bin bir türlü imada bulunarak size saldırıya geçerler.

APİSOĞOM AĞA

Öyle olacaksa, gönderdikleri her şeyi kabul edin. Elden ne gelir? İki ateş arasında kaldım şimdi. Ama daha fazla kitap istemiyorum. *(Kadın başıyla onaylar ve çıkar.)*

MANUK AĞA

Bunlar kendi adamlarını konseye seçtirmek için uğraşıp dursalar da kendi aralarında da bölünmeler yaşıyorlar. Kuyumcu en iyi

müşterilerinin seçilmesini istiyor. Fırıncı konseye girmesi için kendinden her gün on somun ekmek alan adamı destekliyor. Terzi her hafta iki takım elbise diktiği delikanlının en uygun aday olduğunu düşünüyor. Saraç yılda birkaç tane eyer sipariş eden zengin adam lehine oy kullanmak istiyor. Editör tüm abonelerinin konseyde yer almasından yana. Doktor cemaatin liderliğine ölümcül hastaları, pavyon sahipleri ise en çok rakı ve şarap içenleri getirmek istiyor. Böyle olunca, onların da kendi aralarında...

(Konuşması yine bir ziyaretçi tarafından kesilir. Gelen, iyi giyimli genç bir adamdır. Yuvarlak ve beyaz yüzünü, araya serpiştirilmiş pek de dikkat çekmeyen beyaz tellerle bezeli siyah bir sakal çevrelemektedir. Bazı resimler vardır, çerçeveyle çok daha iyi görünürler. Bazılarının iyi görünmesini sağlamak için ise onları illa ki çerçevelemek gerekir. Tanrı kadınların ruhsarını çerçevelemeyi reddetmemiş olsaydı, onların da birçoğu bugün sakallı olacaktı. Kendisi bir Doktor olan bu zatı-ı muhterem odaya girdikten sonra uzun, siyah şapkasını çıkarır ve odadaki diğer iki adamla selamlaşır. Manuk Ağa çıkarken söylenir.)

Hayatımda başıma böyle bir şey gelmedi. Şurada iki çift laf etmeme izin vermediler yahu. Ne zaman ağzımı açsam, içeri biri giriyor ve konuşmaya başlıyor, lafımı ağzıma tıkıyor.

6. Sahne

Aynı mekân. APİSOĞOM AĞA, DOKTOR

DOKTOR

(*Kanepeye kurulduktan sonra*) Apisoğom Ağa'yla mı müşerref oluyorum?

APİSOĞOM AĞA

Evet, ben Apisoğom Ağa'yım.

DOKTOR

Şükürler olsun, Apisoğom Ağa. Geldiğinizi gazeteden okudum ve milletimiz içinde sizin gibi şerefli vatanseverlerin olmasından bahtiyar oldum, çünkü vatanseverleri olmayan bir millet, millet değildir.

APİSOĞOM AĞA

Haklısınız.

DOKTOR

Aslında tam tersi de doğrudur: Bir milleti olmayan vatansever, vatansever değildir.

APİSOĞOM AĞA

Şüphesiz.

DOKTOR

Bu ikisi birbirine o denli içkin bağlarla bağlanmıştır ki ayırmaya yeltenirseniz, tamiri mümkün olmayan yaralar açarsınız.

APİSOĞOM AĞA

Öyle, öyle.

DOKTOR

(Serzenişte bulunarak) Ve böyle tiplerin kadrini kıymetini bilmeyip, onları teşvik etmeyen bir millet de millet değildir.

APİSOĞOM AĞA

Çok güzel söylediniz.

DOKTOR

Bir meslek erbabı gelirini kendi milletinden elde edemiyorsa, ümidini kaybeder ve bazen şeytana uyup kendini denize atmayı bile düşünebilir.

APİSOĞOM AĞA

Ama bu çok çocukça bir tavır olurdu.

DOKTOR

Daha ilk görüşmemizde böyle açık yüreklilikle konuştuğum için beni bağışlayın Apisoğom Ağa.

APİSOĞOM AĞA

Sorun değil.

DOKTOR

Bu naçizane kulunuz tam altı yılını Avrupa'da tıp tahsil ederek geçirdi.

APİSOĞOM AĞA

Mükemmel bir meslek.

DOKTOR

Mesleğimi öğreneyim ve memleketime geri dönüp burada milletime hizmet edebileyim diye gece gündüz hiç durmadan çalıştım, uykusuz geceler geçirdim.

APİSOĞOM AĞA
İnsanın vatana millete hizmet etmesi iyi bir şeydir.

DOKTOR
İki yıldır buradayım ve şimdiye kadar hepi topu dört hasta bakabildim. Görüyorsunuz işte, milletimiz doktorları nasıl teşvik ediyor.

APİSOĞOM AĞA
Bu çok fena işte. İnsanların hastalığa pek meyli olmuyor mu?

DOKTOR
Aa olur mu, elbette hasta oluyorlar. Ama hastalarda milli bir duyarlılık olduğunu söylemek bir hayli güç. Ermenilik bilinçleri bir nebze olsun gelişmemiş.

APİSOĞOM AĞA
Ciddi olamazsınız?

DOKTOR
Yo, bilakis çok ciddiyim. Bir Ermeni hasta oldu mu, gidip başka milletten bir doktora muayene oluyor. Bir Ermeni'nin derdinden ancak bir Ermeni doktorun anlayacağını düşünmüyor, bir yabancının onu iyileştirme olasılığının olmadığını bir türlü idrak edemiyor. Biz burada iki binden fazla Ermeni doktoruz, sadece iki veya üç tanemiz, bilemedin altı tanemiz rahat bir hayat sürüyor. Geri kalanlar gündelik rızıklarını çıkarabilmek için tedavi edecekleri biri gelsin diye günlerce bekleyip duruyorlar.

APİSOĞOM AĞA
Çok zahmetli olmalı.

DOKTOR
Milletimizin hastaları yabancı doktorlara giderken milletimizin doktorları ne yapacak? Ah, *(göğe doğru bakarak)* bu yabancı hayranlığından ne zaman kurtulacağız?

APİSOĞOM AĞA
Yabancı hayranlığı iyi bir şey değildir.

DOKTOR
Bilhassa, her şeyden önemlisi, milletimiz kendi doktorlarımızı beslemeye yetecek kadar hastalığa sahip değilse. Hastalığa çok az meyleden bir millet söz konusuysa, doktorlarımızın Avrupalı doktorlar gibi beceriler edinmelerini ummak çok güç. Tıpkı edebiyata istidadı olmayan bir milletten, yetenekli ve yaratıcı yazarlar çıkması beklenemeyeceği gibi. Teşvik yoksa, yetenek yoksa, dâhiler arada kaynayıp gider.

APİSOĞOM AĞA
Çok haklısınız.

DOKTOR
Ah Apisoğom Ağa, hevesimin ne denli kırıldığını tahmin edemezsiniz. Doktor olduğum için binlerce kez pişman oldum, o güne binlerce kez lanet ettim. Doktor olacağıma keşke hasta olsaydım da ölseydim. Bizim milletimizde doktor olmaktansa hasta olmak daha muteberdir, cehalet bilgelikten daha çok kıymet görür, yüzeysellik derinlikten daha makbuldür, fanatikler ılımlı olanlardan çok daha itibarlıdır. Tanrı şahidim olsun, bir yeminim var. Eğer ki ünlü vatanseverlerimizden birini tedavi etmek şerefine nail olursam, gazetelere demeç verip o kişiyi öve öve bitiremeyeceğim.

(İşte bu son sözleri Apisoğom Ağa'yı harekete geçirir, onun

gururunu okşar. Doktor'un tedavi edeceği hastanın adını gazetelerde bastırmayı düşündüğünü duyunca dikkat kesilir ve birden kendini hasta gibi hisseder.)

APİSOĞOM AĞA
İyi ki gelmişsiniz Doktor. Ben de kendimi birkaç gündür pek iyi hissetmiyordum.

DOKTOR
Şikâyetiniz neydi?

APİSOĞOM AĞA
Biraz sıkıntım var.

DOKTOR
Nerenizde?

APİSOĞOM AĞA
Neremde mi?

DOKTOR
Evet.

APİSOĞOM AĞA
Her yerimde.

DOKTOR
İştahınız nasıl?

APİSOĞOM AĞA
İyi.

DOKTOR
Yiyecekleri rahat hazmedebiliyor musunuz?

APİSOĞOM AĞA
Evet.

DOKTOR
Uykunuz iyi mi?

APİSOĞOM AĞA
Çok iyi. Ama üzerimde bir huzursuzluk hali var.

DOKTOR
Ara sıra başınızın ağrıdığı oluyor mu?

APİSOĞOM AĞA
Evet.

DOKTOR
Rehavet mi çöküyor?

APİSOĞOM AĞA
Aynen öyle.

DOKTOR
Bazen hafiften bir titreme geliyor mu?

APİSOĞOM AĞA
Evet, evet. Hafiften titreme geliyor. (*Kısık sesle*) Hayatımda şimdiye kadar bir saniye olsun titrememiştim.

DOKTOR
Ve sonrasında ateş mi basıyor?

APİSOĞOM AĞA
Ateş.

DOKTOR
Ardından terleme.

APİSOĞOM AĞA
Terleme.

DOKTOR
Sabahları ağzınızda acı bir tat oluyor mu?

APİSOĞOM AĞA
Evet, acı bir tat oluyor.

DOKTOR
Anladım. Ciddi bir durumunuz yok. Biraz üşütmüşsünüz.

APİSOĞOM AĞA
Ben de aynen öyle düşünmüştüm. Kendimi üşütmüş hissediyordum.

DOKTOR
Nice nice doktorlar var, bu hastalığı anlamaz, hastaya yanlış ilaç yazarlar ve hastanın başka bir hastalığa yakalanmasına neden olurlar.

APİSOĞOM AĞA
Sizin teşhis koyabilmenize çok memnun oldum. Tedavim için hemen bir şeyler verebilirsiniz.

DOKTOR
(Bir defter çıkarır, sayfaya bir şeyler yazar, yazdığı sayfayı koparır ve Apisoğom Ağa'ya verir.) Bu kırmızı renkte bir sıvı. Her saat başı, bir tatlı kaşığı için. Tadı biraz acıdır ama çok etkilidir.

APİSOĞOM AĞA
Hemen almalarını isteyeceğim.

DOKTOR
Size dışarı çıkarken zorlanıp zorlanmadığınızı sormayı unuttum.

APİSOĞOM AĞA
Zorlanmak mı? Ben öyle zorlamalara pabuç bırakmam. Kendi kafama estiği gibi davranmak isterim...

DOKTOR
Hayır, hayır. Yani her sabah dışarı çıkar mısınız? (*Ne demek istediğini anlatmak için bedeniyle de taklit eder.*)

APİSOĞOM AĞA
İki sabahtır buradayım ve daha hiç dışarı çıkamadım.

DOKTOR
Gerçekten mi?

APİSOĞOM AĞA
Size niye yalan söyleyeyim? Bunun için hiçbir sebep yok.

DOKTOR
O halde size başka bir reçete daha yazayım. (*Defterine tekrar yazar.*) Bu ilacı önce alın. Yarın sabah dışarı çıkabilmenizi sağlar. Sonra diğerini için.

APİSOĞOM AĞA
Bu ilacı içersem, yarın sabah dışarı çıkabilecek miyim?

DOKTOR
Kesinlikle.

APİSOĞOM AĞA
Ne kadar harikulade bir ilaç! Peki ya ziyaretçiler gelmeye devam eder ve hiç durmadan konuşarak beni meşgul ederlerse ne olacak?

DOKTOR
Bunun ne alakası var ki?

APİSOĞOM AĞA
Nasıl alakası olmaz? İki gündür dışarı çıkmayı bekliyorum ve bana hiç fırsat vermediler. Geliyorlar ve saatlerce konuşup kafamı şişiriyorlar. Ama çok şükür yarın dışarı çıkabileceğim. Gidip fotoğraflarımı alacağım.

DOKTOR
(*Tekrar sorgulamaya başlar.*) Mideniz nasıl?

APİSOĞOM AĞA
Herkesinki gibi.

DOKTOR
Ekşir mi? Şişkinlik olur mu?

APİSOĞOM AĞA
Kim bilir? Açıkçası ne durumda olduğuyla hiç alakadar olmadım. İster şişsin ister ekşisin, kimin umurunda?

DOKTOR
Çok iyi. Yarın sabah uğrayıp ne duruma olduğunuza bakacağım.

APİSOĞOM AĞA
Peki.

DOKTOR
Hiç endişelenmeyin. Birkaç ilaçla sizi turp gibi yapacağım.

APİSOĞOM AĞA
Teşekkür ederim. (*Doktor çıkmak üzereyken, Apisoğom Ağa arkasından seslenir.*) Adımı yazdırmayı unutmayın ha!

DOKTOR
(*Önce biraz afallar, ama hemen toparlar.*) Ha evet, aklımda. Gazeteye gidip sizden bahsedeceğim. Şüpheniz olmasın. İyi günler.

APİSOĞOM AĞA

İyi günler. (*Doktor çıktıktan sonra, derin düşüncelere dalar.*) Bana hiçbir hastalığınız yok, turp gibisiniz demesinden korktum vallahi. Endişe edecek bir şeyim yok çok şükür. O neyin peşinde olduğumu bilmiyor tabi. Bana sahip olmadığım hastalık için ilaç vermeye bile kalktı. Ah sevgili doktorum ah, hiçbir şeyden anladığın yok. Annem haklıymış. Hayatında bir kez olsun doktor çağırmadı. Benim hiçbir şeyim yok Doktorcuğum. Sadece adım gazetede çıksın diye hasta oldum. (*Sonra biraz pişman olmuş bir tavırla*) Beni duyan hastaymış gibi yaptığımı düşünebilir. Ama aslında son birkaç gündür kendimi pek iyi hissetmiyorum açıkçası. Üzerimdeki huzursuzluğu bir türlü atamıyorum. Yemek yememle ve uyumamla ilgili sorunlarım var ve bu öksürük yüzünden geceleri uyuyamıyorum. Gösterişin aptalları akıllıya, zeki insanları ise aptala çevirdiğine inanmalı mı acaba?

7. Sahne

Pera'da bir sokak. APİSOĞOM AĞA, ÖĞRETMEN

(Apisoğom Ağa tam bir şeyler yemek için mutfağa doğru yönelmişti ki kendisini bekleyen kişilerin olduğunu fark etti ve hemen evden sıvıştı. Diğer türlü davranıp her ziyaretçiyi kabul etmeye kalkışsa, yemek yemeğe, uyumaya hatta uyanmaya bile vakti kalmayacaktı. Pera'da saygın kişilerin sık sık uğradığı bir restoran olduğunu hatırladı ve oraya gitmeye karar verdi. Daha birkaç adım atmıştı ki, Öğretmen olduğunu anlayacağımız, ellili yaşlarında eski püskü giysiler içindeki bir adam ona doğru yaklaşarak yolunu kesti.)

ÖĞRETMEN

Siz haşmetli Apisoğom Ağa'sınız, değil mi?

APİSOĞOM AĞA

Evet, benim.

ÖĞRETMEN

Bir dakikanızı alabilir miyim?

APİSOĞOM AĞA

Konu neydi?

ÖĞRETMEN

Eğitimde tamamen yeni bir yaklaşım geliştiren yepyeni bir okul kitabı hazırladım ve sizden yüz kopyasını kabul etmenizi rica ediyorum. Bu kadar açık sözlü davrandığım için kusuruma bakmayın ama elimden başka ne gelir? Beni milletimiz böyle arsız etti. Kendi eğitimcilerini desteklemiyor ve onları sefil bir hayat sürmeye mahkûm ediyorlar. Eğer bu kitapları bugün elden çıkarmazsam, matbaacı beni hapse attıracak. Adama daha ödeme yapamadım, beni her gün tehdit ediyor.

APİSOĞOM AĞA
İyi de, bana ne sizin okul kitaplarınızdan, onları ne yapayım?

ÖĞRETMEN
Arkadaşlarınıza dağıtırsınız. Size yalvarıyorum beni geri çevirmeyin. Her biri altı kuruştan hesaplarsak, toplamda sadece altı yüz kuruş eder. Bu miktar size hiç dokunmaz.

APİSOĞOM AĞA
Fransız Restoranı'na ne taraftan gidiliyor?

ÖĞRETMEN
Şu yolun aşağısında. Sizi memnuniyetle oraya kadar götürebilirim.

APİSOĞOM AĞA
Teşekkürler.

ÖĞRETMEN
Hem yürür hem sohbet ederiz. Öğretmenler milletin hizmetçileri olarak görülür ve bu şekilde küçümsenirler. Ama gerçekte milletin efendileridirler. Bir millet, öğretmenler sayesinde ilerleme gösterir. Ama heyhat! Kimsenin bunu umursadığı veya önemsediği yok. Öğretmeni bir gün işe alıyorlar, ikinci gün kovuyorlar. Neden? Çünkü bir okul komitesi mensubu önünde eğilmeyi reddediyor. Birkaç ay hizmet verdikten sonra gidip maaşını almayı talep ediyor, bu sefer onu böyle bir talepte bulunduğu için haddini bilmezlikle suçluyorlar. Ona söylenmedik laf bırakmıyorlar: "Kamu fonlarından besleniyorsunuz... milletimize yük oluyorsunuz... gidin adam gibi paranızı kazanın... bizi taleplerinizle sıkboğaz etmeyin, yakamızdan düşün artık." Ah Apisoğom Ağa, ah! Öğretmenlerimizin İstanbul'da ne sıkıntılara katlanmak zorunda olduklarını hayal bile edemezsiniz. Fakirliğin

dibine vurdular. Tüm bunları öğrendikten sonra, benim okul kitabımdan yüz tane almayı artık reddetmezsiniz sanırım.

APİSOĞOM AĞA
Bu restoran çok mu uzakta?

ÖĞRETMEN
Neredeyse geldik. Bu hale düşen sadece öğretmenler değil. Editörler, yazarlar, yayıncılar, kitapçılar, kendini kitaplara adamış herkes bu sefil kadere mahkûm oldu. Muasırlaşalım diye feryat figan ediyoruz ama karanlığa sürüklenmekten kurtulamıyoruz. Biz sağı gösterirken, millet tutup sola doğru akın ediyor. Biz gelecekten bahsediyoruz, millet geçmişe hücum ediyor. Ah, heyhat! Büyük cesur sözler ediliyor ama fiiliyatta her şey yerinde sayıyor.

APİSOĞOM AĞA
Bu restoranın yemekleri iyi midir?

ÖĞRETMEN
Gayet iyidir. Kitabımın yüz kopyasını evinize mi göndereyim yoksa...

APİSOĞOM AĞA
Size birkaç gün içinde bilgi veririm.

ÖĞRETMEN
(*Restoranın önüne geldiklerinde*) İşte burası. Lütfen buyurun Apisoğom Ağa?

8. Sahne
Pera'da Fransız Restoranı. APİSOĞOM AĞA, ÖĞRETMEN, sonra YAZAR ve AVUKAT

APİSOĞOM AĞA
(*İçeri girer ve sadece duvardaki aynalara bakar.*) Burada ayna satıyorlar sanırım. Yanlış yere geldik.

ÖĞRETMEN
Hayır, hayır. Doğru yerdeyiz. (*Bir masaya otururlar. Apisoğom Ağa, Garson'dan menüyü alır, inceler, çevirip diğer tarafına da bakar ve sonra menüyü masanın üzerine yayar.*) Ne yemek istersiniz?

APİSOĞOM AĞA
Etli bir şeyler.

ÖĞRETMEN
(*Garson'u çağırıp siparişlerini verdikten sonra*) İşte böyle Apisoğom Ağa. Öğretmenlerimizin durumuna üzülmediniz mi?

APİSOĞOM AĞA
Üzülmemek elde mi?

ÖĞRETMEN
Peki, kendi eğitmenlerini dilenciye çevirmek milletimize hiç yakışıyor mu?

APİSOĞOM AĞA
Asla.

ÖĞRETMEN
Sizin için daha rahat olacaksa, kitapları bu gece size uğrayıp bırakabilirim.

APİSOĞOM AĞA
Hayır, hayır. Bu gece olmaz. Bunu daha sonra konuşuruz. (*Garson yemeklerini getirdikten sonra Apisoğom Ağa istavroz çıkarır ve yemeğe koyulur, sonra sofradaki eşlikçisine döner.*)

Bu kadarcık yemekle kim doyar? Şu yaratığa söyle biraz daha getirsin. *(Garson'a pilav siparişi verilir. O sırada içeri orta boylu tıknaz bir genç adam girer. Koltuğunun altında bir paket vardır. Apisoğom Ağa'ya yönelir. Bu bir Yazar'dır.)*

YAZAR

Kanımca Apisoğom Ağa'yla teşrif etme şerefine nail oluyorum değil mi? *(Apisoğom Ağa ona boş boş bakar.)* Başkentimizi ziyarete gelmiş, hayırseverliğiyle tanınan böylesine muhterem bir şahsın yanında olmak kanımca büyük bir şanstır.

(Bu tür karşılama merasimlerinden bihaber olan Apisoğom Ağa kaşığını kapar ve Garson'un henüz getirdiği pilavı yemeğe koyulur. Öğretmen endişelenmeye başlar. Bu yeni gelen ziyaretçinin kendi planlarına engel olacağını düşünür ve onu kasten görmezden gelmeye çalışır.)

YAZAR

(Cesur bir şekilde) Adı geçtiğimiz gün gazetelerde boy gösteren o soylu şahsiyetle tanışmanın üstün ayrıcalığını nihayet tatmış bulunuyorum kanımca. *(Pilava gömülen Apisoğom Ağa hâlâ bir karşılık vermemiştir, yeni ziyaretçi daha cüretkâr tavırlar göstermek zorunda kalır.)* Saygıdeğer Apisoğom Ağa sizsiniz kanımca.

APİSOĞOM AĞA

Evet, evet.

YAZAR

(Bir sandalye çeker ve oturur. Sipariş almak için gelen Garson'a) Sahanda yumurta. *(Elindeki paketi yanındaki sandalyeye koyar. Bu arada Apisoğom Ağa önündeki pilavı bitirmiştir, şimdi de ızgara balık sipariş eder.)* Ah Apisoğom Ağa, sizi temin ederim, sizin gibi şerefli bir beyefendinin yanında

olmak benim için onurların en büyüğüdür. Bu gördüğünüz kulunuz milletimizin yazarları arasında en mütevazısıdır ve serde bir parça da şairlik vardır. Birkaç trajik oyun yazdım ve size bunların her birinden yirmişer kopya sunmak isterim.

(O sırada bir başka adam, bir Avukat hızlı bir giriş yapar ve gülümseyerek masaya doğru yönelir.)

AVUKAT
Ooo, Apisoğom Ağa. Şehrimize hoş geldiniz. Sizi görmek ne güzel.

APİSOĞOM AĞA
Teşekkür ederim. Sizi görmek de güzel.

AVUKAT
Ben bir avukatım. Geldiğinizi duydum ve koşa koşa size saygılarımı sunmaya geldim ve aynı zamanda tüm hukuki işlerinizin sorumluluğunu almama müsaade buyurur musunuz diye sormak istedim.

APİSOĞOM AĞA
Hukuki bir işim yok benim burada.

AVUKAT
O halde ne gerekçeyle buraya buyurdunuz?

APİSOĞOM AĞA
Tamamen farklı bir mesele için.

AVUKAT
Sizin gibi bir adamın hukuki sorunlarının olmaması imkânsız. İmkânsız olması bir yana, düpedüz utanç verici bir durum. Sizin gibi bir adamın mahkemede yüzlerce davasının ve bunlara bakacak bir düzine avukatının olması gerekir. Sizin gibi bir adamın davası yoksa sizce yoksulların olabilir mi?

APİSOĞOM AĞA
Kimseyle hukuki bir davam yok.

AVUKAT
Harika. Peki, dava etmek istediğiniz kimse yok mu?

APİSOĞOM AĞA
Birini dava edecek bir sebebim yok ki!

AVUKAT
Mahkemeye gitmek için bir sebebinizin olması mı gerekir? İstediğiniz zaman mahkemeye gidip, birini dava edebilirsiniz, işte bu kadar.

APİSOĞOM AĞA
Aa? E, bunun bana ne gibi bir faydası olacak?

AVUKAT
Size bir faydası olmayabilir ama avukatınıza olacağı muhakkak. Avukatınız size minnettar kalacaktır. Son günlerde önemli adamların hepsi böyle yapıyorlar. Avukatlarına destek olmak için önlerine çıkan herkese namus davası açıyorlar.

APİSOĞOM AĞA
Ben böyle rezilliklere bulaşmam.

AVUKAT
Şaka yapıyordum Apisoğom Ağa. Ama şaka bir yana işin ciddi kısmına gelecek olursak... *(Ciddi bir tavır takınarak)* Duyduğuma göre vapurda birisiyle münakaşa etmişsiniz ve bu zat sizin onurunuza leke sürecek bazı sözler sarf etmiş.

APİSOĞOM AĞA
Öyle bir şey yok.

AVUKAT
Ve siz de ondan geri durmayıp bazı sözler sarf etmişsiniz.

APİSOĞOM AĞA
Daha neler.

AVUKAT
Ve kavgaya tutuşmuşsunuz.

APİSOĞOM AĞA
Katiyen böyle bir şey olmadı.

AVUKAT
Ve siz onun kafasına vurmuşsunuz.

APİSOĞOM AĞA
Yalan!

AVUKAT
Ve o da size bir tane patlatmış.

APİSOĞOM AĞA
Bu da yalan!

AVUKAT
Ve üçüncü bir şahıs duruma müdahale etmek için araya girmiş...

APİSOĞOM AĞA
İkinci taraf yok ki! Üçüncü taraf nasıl olsun?

AVUKAT
...sizi kolunuzdan çekmiş.

APİSOĞOM AĞA
Yanlış.

AVUKAT
Ve elinizi tutmuş.

APİSOĞOM AĞA
Doğru değil.

AVUKAT
Ve bu şekilde sizi ayırmayı başarabilmiş.

APİSOĞOM AĞA
Hayır.

AVUKAT
Ve siz, mağdur taraf olarak, dava açmaya karar verdiniz.

APİSOĞOM AĞA
Saçmalık.

AVUKAT
Ve siz tam da iyi bir avukat ararken.

APİSOĞOM AĞA
Yalan!

AVUKAT
Karşınızda beni buldunuz.

APİSOĞOM AĞA
Asla.

AVUKAT
Sizi savunmamı rica ettiniz. İşte bu yüzden buradayım.

APİSOĞOM AĞA
Böyle bir şey söz konusu bile değil.

(Bu diyalog devam ederken, etrafta iki üç kişi daha toplaşır.

Bunların hepsinin derdi Apisoğom Ağa'ya kitaplarını takdim etmek veya onu bir gazeteye abone olmaya ikna etmektir. Hepsi pastadan kendi tekliflerine düşen payı kapma yarışına tutuşmuşlardır. Onu bu restorana düşüren kaderine binlerce kez lanet okuyan Apisoğom Ağa, Garson'u çağırarak hesabı ister. Toplam 40 Frank tutan hesap, Osmanlı parasına çevrildiğinde 176 kuruş etmektedir.)

APİSOĞOM AĞA
176 kuruş! Ben o kadar yemedim ki!

AVUKAT
Hayır, siz yemediniz ama yemeğe misafirleriniz vardı.

1. MİSAFİR
Yemeğimizin hesabını Apisoğom Ağa'ya ödetmemiz utanç verici bir durum.

2. MİSAFİR
Çok haklısın. Bizim de ona yemek ısmarlamamız gerekir.

3. MİSAFİR
Nezaketsizliğimizi mazur görün. Bir dahaki sefere bizim misafirimiz olacağınıza söz verin.

(Cevap vermeyen Apisoğom Ağa parasını sayar ve hemen oradan uzaklaşır. Bir daha da restorana gelmeye tövbe eder.)

9. Sahne

Çiçek Sokak 2 Numara'da APİSOĞOM'un odası. APİSOĞOM AĞA, MANUK AĞA

(Apisoğom Ağa eve döner, kendini zorla yemeğe davet ettirip restoranda onunla birlikte yemek yiyen Misafirlere hâlâ sinirlidir ve evde kendisine yazılmış çok daha fazla sayıda mektup bulur. Odasına çıkar, mektupları tek tek açar, bunları okur, buruşturup yere atar. Kısa bir süre odada gezinir, sonra durur.)

APİSOĞOM AĞA

Bu insanların niyeti beni parmaklarında oynatmak ve cebimdeki son kuruşa varıncaya dek alarak beni soyup soğana çevirmek mi? Geldiğimden beri bir dakika olsun kendi başıma kalamadım. Daha biri çıkmadan diğer içeri dalıp para dileniyor. Nasıl da peş peşe dizilmişler öyle. Ben buraya ortalığa para saçmaya mı geldim? Bunlar ne utanmaz insanlar! Ben böylesini ne gördüm ne de işittim. Bunları başımdan defetmek istiyorum ama nasıl başaracağım? Nereden başlamalıyım? Sırf bu dilencileri gün boyunca benden uzak tutsunlar diye dört beş adam mı tutmalıyım? Şimdi bu insanları görmeyi reddedersem şehrin her yerinde benim dedikodumu yapacaklar, benim kaba ve saygısız, beş parası olmayan bir adam olduğumu ve Allah bilir daha neler söyleyecekler. Benim hakkımda böyle laflar etmelerini istemiyorum. Ne kadar berbat bir durumdayım Tanrım! Bu insanlar beni dolandırmadan önce en iyisi tez vakitte bir kız bulup gemiye atlayıp eve gitmek. Artık dayanamıyorum, bu durum insanı çatlatır vallahi! Üç beş kuruş kazanmak için eşekler gibi çalış, kan ter içinde kal ve sonra buraya gel, kazandıklarını öğretmenlere, şairlere, doktorlara, editörlere ve Tanrı bilir daha kimlere dağıt! Böylesi nerede görülmüş, nerede duyulmuş?

MANUK AĞA

(*Kapıyı açar ve yavaşça içeri girer.*) Bu akşam biraz sinirli görünüyorsunuz Apisoğom Ağa?

APİSOĞOM AĞA

Sinirli ne kelime! Benim yerimde bir başkası olsaydı, sinirden patlardı herhalde.

MANUK AĞA

Sevgili dostum, ne oldu?

APİSOĞOM AĞA

Sizce ne olmuş olabilir? Kimse iki dakika kendi başıma kalmama müsaade etmiyor. Evde oturuyorum, üstüme atlayıp para dileniyorlar. Dışarı çıkıyorum, etrafımı çevirip para dileniyorlar. Restorana gidiyorum, başıma üşüşüp para dileniyorlar. Pençelerinden kurtulmak için kendimi sokaktan eve, evden sokağa atıp duruyorum. Size yalvarıyorum, bana şunlardan kaçmak için sığınabileceğim bir delik gösterin.

MANUK AĞA

Kızmakta çok haklısınız. Sizi anlamadığımı mı sanıyorsunuz? Ben de aynı dertten mustarip değil miyim? Size anlattığım konsey hikâyesini tamamlamak için bana iki dakika fırsat verdiler mi?

APİSOĞOM AĞA

Daha az önce tam yirmi tane mektubu yırtıp attım.

MANUK AĞA

Mektuplarda ne demişler?

APİSOĞOM AĞA

Biri evimde eğitim vermek için benimle birlikte gelmek istediğini söylemiş, bir diğeri kitabını bana atfetmek istemiş ama tabi ona

yirmi lira vermem gerekiyormuş. Bir kısmı beni gazetelerine abone yapmak istemiş, bir başkası... Ama asıl mesele ne biliyor musun? Bunların hepsini nasıl aklımda tutabilirim ki? Tahammül etmesi çok zor vallahi.

MANUK AĞA
Biçareler iyice çulsuz kaldılar. Ne yapsınlar?

APİSOĞOM AĞA
Bir iş bulabilir ve kendileri para kazanabilirler. Gidip ticaret yapmayı öğrenebilirler. Ne isterlerse onu yapsınlar canım. Benim hatam mı? Gelip benim ayaklarıma kapanmalarının sorumlusu ben miyim? Her şeyimi onlara mı vereyim?

MANUK AĞA
Canım niye öyle yapasınız?

APİSOĞOM AĞA
İnsanda biraz gurur olur. Sen kalk adamın tekine şöyle de: "İyi günler beyefendi, bana biraz para verir misin?" Siz böyle bir şey yapabilir misiniz?

MANUK AĞA
Aman, aman. Allah o günleri göstermesin.

10. Sahne

Aynı mekân. APİSOĞOM AĞA, MANUK AĞA ve OYUNCU

(Kapı açılır ve içeri yaklaşık yirmi beş yaşında ve orta boylu genç bir adam girer. Bu bir Oyuncu'dur. Biraz çekinerek yaklaşır ve Apisoğom Ağa'ya bir mektup uzatır.)

APİSOĞOM AĞA

(Mektubu açmadan) Ne istiyorsun?

OYUNCU

(Titreyerek) Hepsi mektupta yazıyor.

APİSOĞOM AĞA

Mektubun içinde veya dışında ne var beni ilgilendirmiyor. Bana ne istediğini söyle.

OYUNCU

Yarın gece bir oyun sergiliyorum ve siz efendimizin teşrif etmeleri için ayırdığımız locanın biletlerini getirdim.

APİSOĞOM AĞA

(Zarfı genç adamın yüzüne fırlatır.) İstemiyorum.

MANUK AĞA

Hiç kimseyi bu şekilde zorlamamalısınız.

OYUNCU

Tam on yıldır sahneye çıkıyorum...

APİSOĞOM AĞA

(Bağırarak) Otursaydınız oturduğunuz yerde, çıkarken bana mı sordunuz?

OYUNCU

(Devam eder.) ... milletimizin kölesi olarak.

APİSOĞOM AĞA
Efendisi olsaydınız sizi belki ciddiye alabilirdim. Köleyseniz bana ne? Bunların hepsi boş sözler.

MANUK AĞA
Haklı biliyorsun. Boş sözler.

OYUNCU
Tam on yıldır milletimiz için eğitim hizmeti veriyorum.

APİSOĞOM AĞA
Bundan bana ne?

MANUK AĞA
Bundan ona ne?

OYUNCU
Bu yüzden, kendime adadığım bir performansa sizin gibi bir şahsiyeti davet etmeye hakkım olduğunu düşündüm, öyle hissettim.

APİSOĞOM AĞA
İlgilenmiyorum.

MANUK AĞA
İlgilenmiyor.

OYUNCU
Siz bile bir loca almayı düşünmezseniz, başka kimden almasını bekleyebilirim?

APİSOĞOM AĞA
Kimden beklersen bekle. Benimle işin olmaz.

MANUK AĞA
Onunla işin olmaz delikanlı.

OYUNCU
Yalvarırım bu biletleri geri çevirmeyin. Satın almayı reddederseniz, sokaklarda sersefil olmamın sorumlusu siz olursunuz.

APİSOĞOM AĞA
Git işine kardeşim. Bu tür hikâyeler dinlemekten bıktım usandım.

MANUK AĞA
Bu tür hikâyeler dinlemekten bıkıp usandı.

OYUNCU
Eli boş dönersem bu benim sonum olur.

APİSOĞOM AĞA
Bu saçmalıkları dinleyecek vaktim yok.

MANUK AĞA
Bu saçmalıkları dinleyecek vakti yok.

OYUNCU
Alt tarafı bir lira vereceksiniz. Size yalvarıyorum bir loca satın alın. Buraya böyle yüksek beklentilerle geldim. Umutlarımı kırıp geri göndermeyin beni.

APİSOĞOM AĞA
Hemen defol, Tanrı aşkına. Bütün gün seni mi dinleyeceğiz?

11. Sahne

Aynı mekân. APİSOĞOM AĞA, MANUK AĞA, OYUNCU ve MATBAACI

(Kapı yine açılır ve içeri ellilerini aşmış, kır saçlı, yaşlı bir adam girer. Bu bir Matbaacı'dır. Söylenerek ilerler ve Apisoğom Ağa'nın üzerine yürür.)

MATBAACI
Hiç utanmadın mı?

APİSOĞOM AĞA
(Afallar.) Niye utanayım ki?

MATBAACI
Bu delikanlıyı niye iki saat burada bekletiyorsun?

APİSOĞOM AĞA
Onu kim bekletti? Beklemesini kim istedi ki? Ondan gitmesini istedim ama gitmiyor.

MATBAACI
Yani ona borçlu olduğun bir lirayı vermeden adamı kapı dışarı mı ediyorsun?

APİSOĞOM AĞA
Kim borçlu?

MATBAACI
Siz borçlusunuz. Eğer bana sizin ona olan borcunuzu bu akşam alıp bana ödeme yapacağını söylememiş olsaydı, bu biletleri ve oyun afişlerini asla basmazdım. Tam iki saattir sokakta bekliyorum. Şu adam gelsin de bana olan borcunu ödesin diye. Ama siz burada şu zavallı çocuğa acı çektiriyorsunuz.

APİSOĞOM AĞA
Burada neler oluyor? Benim ona borcum mu varmış? İmkânsız.

MATBAACI
Duydun mu? İmkânsız.

OYUNCU
Efendim, size bunun bir borç olduğunu söylememiştim. Sadece ona bir loca vereceğim ve buradan bir lira alacağım demiştim.

MATBAACI
Beni niye kandırdın, yalancı?

OYUNCU
Böylece oyunun duyurusu gecikmemiş olacaktı.

MATBAACI
Benimle oyun oynayacağını mı sandın?

APİSOĞOM AĞA
Onunla oyun oynayacağını mı sandın?

OYUNCU
Niye sizinle oyun oynayayım?

MATBAACI
Alçak, düzenbaz, dolandırıcı, yalancı.

OYUNCU
Hepsi sensin.

MATBAACI
Sensin.

OYUNCU
Ben değilim, sensin.

(Oyuncu ve Matbaacı'nın "ben değilim, sensin" kavgası bir müddet daha devam eder. Apisoğom Ağa ve Manuk Ağa onları güçlükle ayırır.)

APİSOĞOM AĞA
(Yeniden sükûnet sağlandıktan sonra) İkiniz de bu evden defolun. Gidin dışarıda kavga edin.

MATBAACI
Siz ne hakla bizim münakaşamıza müdahale edersiniz? Beni dışarı atamazsınız. Bana olan borcunu istiyorum ve nereye giderlerse gitsinler bana borçlu olanların peşini bırakmam.

APİSOĞOM AĞA
(Oyuncu'ya) Defol.

OYUNCU
Nasıl defolayım? Ne yaptığını kendi gözlerinizle gördünüz.

MATBAACI
O gidene kadar yerimden kıpırdamayacağım.

OYUNCU
O gitmeden ben de gitmem.

APİSOĞOM AĞA
O halde biz gidelim Manuk Ağa.

(Oyuncu, Apisoğom Ağa'nın dizlerine sarılır ve ona bir lirayı kendisine en azından borç olarak vermesi için yalvarır. Apisoğom Ağa elinden geldiğince direnir ancak Oyuncu'nun pençelerinden kurtulmanın başka yolu olmadığını anladığında, dişlerini sıkar, cebinden bir lira çıkarır ve Matbaacı'ya uzatır. Matbaacı teşekkür eder ve çıkar. Oyuncu kendisini affetmesi için Apisoğom Ağa'ya yalvarır ve sonra çıkar.)

Bu olanlara ne diyorsun Manuk Ağa?

MANUK AĞA
Söyleyecek bir söz kalmadı Apisoğom Ağa.

APİSOĞOM AĞA
Lütfen aşağıya inin ve kapıyı kilitleyin. Sonra da başında bekleyin ki hiç açık kalmasın.

MANUK AĞA
Pekâlâ.

APİSOĞOM AĞA
Şöyle sakin bir akşam geçirmek ve ne yapmak gerektiğini düşünmek istiyorum.

MANUK AĞA
En doğal hakkınız.

APİSOĞOM AĞA
Çabuk, çabuk yoksa gelmeye devam edecekler.

MANUK AĞA
Hemen gidiyorum. (*Manuk Ağa çıkar. Apisoğom Ağa biraz dinlenmek için kafasını yastığına koyar.*)

12. Sahne

FOTOĞRAFÇI'nın stüdyosu. APİSOĞOM AĞA ve FOTOĞRAFÇI

(Apisoğom Ağa kanepede birkaç saat kestirir. Ancak uyurken ağzından dökülenlere bakılacak olursa editörlerden, öğretmenlerden, şairlerden hâlâ yakasını kurtarabilmiş değildir. Nitekim kendisini uykusundayken arada sırada galeyana gelerek provoke eden bu kişilere "Defol, haydi yoluna, sana verecek param yok" diye haykırır. Üç saat süren böyle huzursuz bir uykunun sonunda, gözlerini birden açar ve sanki bir editör boğazını sıkıyormuş, gazetesine abone olmazsa onu boğarak öldürmekle tehdit ediyormuş gibi inleyerek söylenir: "Ah Tanrım, merhamet et. Huzur içinde bir dakika olsun uyumam bile mümkün değil." Sabah olduğunda fotoğraflarını çektirmek için Fotoğrafçı'nın stüdyosuna gitmeye karar verir. Kendisine eziyet edenlere yakalanmaktan endişe etmektedir. Vardığında stüdyo henüz açılmamıştır. Türk gelenekleri uyarınca dükkânların açılacağı zamana, saat dörde kadar Perâ sokaklarında turlar. Bu saat geldiğinde dükkâna gelir, bir kat merdiven çıktıktan sonra fotoğraflarla donatılmış bir odaya girer. Fotoğrafçı burada oturmakta, gazetesini okumaktadır.)

FOTOĞRAFÇI

(*Gazetesini bırakarak*) İyi günler Apisoğom Ağa, iyi günler. Lütfen bu taraftan buyurun. (*Sekreterinden kahve getirmesini ister.*)

APİSOĞOM AĞA

Hadi şu meseleyi bir an evvel bitirelim. Bazı çok önemli kişilerle halletmem gereken birtakım acil işler var.

FOTOĞRAFÇI
Tam zamanında bitecek, gecikme yok.

APİSOĞOM AĞA
Fotoğrafın çok etkileyici olmasını istiyorum. Ben bir koltukta oturacağım. Biri kadın olmak üzere iki uşak benim emirlerimi almaya hazır bir şekilde bekliyor olacak. Bu pozun sanki ben çiftlikteymişim gibi görünmesini sağlamanızı istiyorum. Bir yanda ekinler gösterilsin, diğer yanda sütleri sağılan inekler. Bir yerde koyunlar otluyor, az ötesinde ekin ekiliyor, az daha ötede ekin biçiliyor, ilerde tarla sürülüyor, başka bir yerde yoğurt yapılıyor, karpuzlar toplanıyor, yayıkta yağ yapılıyor, küçük bir gölde ördekler yüzüyor, ormanlık alanda ağaçlar kesiliyor, arabalarla buğdaylar taşınıyor olmalı. Yani bir çiftlikte olan her şey resmin bir parçası olmalı.

FOTOĞRAFÇI
Bunların hepsini yapmamız imkânsız. Yapabileceğim tek şey fotoğrafa sizin yanınızda ayakta duran bir çift uşak yerleştirmek olabilir.

APİSOĞOM AĞA
Neden imkânsız?

FOTOĞRAFÇI
Çünkü yapılamaz.

APİSOĞOM AĞA
Peki diğer önemli adamlarınkini nasıl hallediyorsunuz?

FOTOĞRAFÇI
Onlar sadece koltukta otururken portre çekimi yaptırıyorlar veya ayakta durarak boydan çekim yaptırıyorlar.

APİSOĞOM AĞA
Peki, o fotoğrafa bakan, adamın önemli olduğunu nasıl anlıyor?

FOTOĞRAFÇI
Fotoğraf büyük ve parlak oluyor.

APİSOĞOM AĞA
Benimki de öyle olabilir mi?

FOTOĞRAFÇI
Bittabi.

APİSOĞOM AĞA
Ayakta mı olsun, oturarak mı?

FOTOĞRAFÇI
Siz nasıl isterseniz.

APİSOĞOM AĞA
Hangisi daha iyi olur?

FOTOĞRAFÇI
Ayakta durmak size daha çok yakışacaktır.

APİSOĞOM AĞA
Pekâlâ. Uşaklar benim önümde mi dursunlar?

FOTOĞRAFÇI
Evet.

APİSOĞOM AĞA
Sanki onları azarlıyormuşum gibi görüneceğim ve onlar tam anlamıyla pişman olmuş gibi görünecekler.

FOTOĞRAFÇI
Harika.

APİSOĞOM AĞA
Sanki onları dövecekmiş gibi yapacağım ama sonra onlara acıyıp vazgeçeceğim.

FOTOĞRAFÇI
Müthiş bir fikir.

APİSOĞOM AĞA
Kıyafetlerim uygun mu?

FOTOĞRAFÇI
Daha iyisi olamazdı.

APİSOĞOM AĞA
Başka bir saatim daha var. Acaba onu da diğer koluma mı taksam?

FOTOĞRAFÇI
Bir tane kâfi. Bir tane daha olursa abartılı olur.

APİSOĞOM AĞA
Bu kıyafetlere elli lira ödedim. Bu fotoğrafa bakan bir kişi bunların en iyi kumaştan yapıldığını ve en pahalı kıyafet olduğunu nereden anlayacak?

FOTOĞRAFÇI
Dert etmeyin. Öyle olduğu zaten anlaşılacak.

APİSOĞOM AĞA
Nasıl?

FOTOĞRAFÇI
Siz merak etmeyin.

APİSOĞOM AĞA
İnsanların benim ucuz kıyafetler giydiğimi düşünmesini istemem.

FOTOĞRAFÇI
Bu konuyu kafanıza takmayın.

APİSOĞOM AĞA
Pekâlâ, eğer siz bu kadar eminseniz...

FOTOĞRAFÇI
Yandaki odaya geçiyorum, her şeyi hazır edeceğim. Birkaç dakika sonra gelebilirsiniz.

APİSOĞOM AĞA
Tamam.

FOTOĞRAFÇI
İsterseniz, beni beklerken yandaki berbere gidip saç sakal tıraşı yaptırabilirsiniz.

APİSOĞOM AĞA
Harika bir fikir.

13. Sahne

Aynı mekân. APİSOĞOM AĞA ve BERBER

(Fotoğrafçı sekreterini göndererek Berber'i getirtir. Kısa süre içinde gelen Berber, Apisoğom Ağa'yı selamlar ve önünde eğilerek saygılarını iletir.)

APİSOĞOM AĞA
Şu saçımı biraz düzeltin.

BERBER
Hayhay! Memnuniyetle.

APİSOĞOM AĞA
İyi iş çıkarın çünkü fotoğrafım çekilecek.

BERBER
Benim için şereftir.

APİSOĞOM AĞA
Baş kısmıma her zaman çok büyük özen gösteririm.

BERBER
Ki bu en doğal hakkınız, haşmetlilerin haşmetlisi efendim. Sizin gibi biri özen göstermeyecek de kim gösterecek? Ah, ah! Kafam sadece bu tür meselelerle meşgul olsaydı keşke.

APİSOĞOM AĞA
Hadi, işinize bakın.

BERBER
Size hoş geldiniz demeye gelemediğim için ne kadar suçlu olduğumu biliyorum ama elden ne gelir? İçinde bulunduğum koşullar bu görevimi yerine getirmeme izin vermedi ve bana yüce şahsınızın keyfinin nasıl olduğunu böyle ezile büzüle sormaktan başka çare bırakmadı.

APİSOĞOM AĞA
Sonra konuşuruz. Siz saçımı tarayın, adam beni bekliyor.

BERBER
Endişelenmeyin, bekler o... (*devam eder*) ... sizden istirham ediyorum yücelerin yücesi asil efendim, bana şöyle elli veya altmış lira verme inceliğini gösterir misiniz acaba... neticede ben de milletimizin hizmetçilerinden biriyim.

APİSOĞOM AĞA
Ne diyorsunuz? Elli veya altmış lira mı?

BERBER
Size yalvarıyorum sinirlenmeyin. Borç olarak verin o halde. Paris'teki oğluma elli veya altmış lira göndermem lazım. Bu parayla borçlarını ödeyecek, doktorasını alabilecek ve geri dönüp çalışmaya başlayabilecek. Birkaç yıl içerisinde size borcumuzu öderiz, hem de faiziyle. Ama bu sözlerin ne kıymeti var değil mi? Sizi ziyaret etme inceliğini göstermediğim ve gerektiği gibi hoş geldiniz demediğim için böyle bir talepte bulunmaya yeltenmem bile abesle iştigaldir. Görevimi layıkıyla yerine getirebilmiş olsaydım, size gelip şu ufak meseleyi halletmenizi rica etme cüretini gösterebilirdim. Ama gayet sefil bir şekilde en temel nezaket kurallarına riayet etmediğim için, bendeniz her ne kadar milletimizin hizmetine kendini adamış bir sanatkâr olsam da, bu ricamı geri çevirmekte son derece haklısınız.

APİSOĞOM AĞA
Bunları dinleyecek vaktim yok. Ne istiyorsanız onu yapın. Ne garip bir şehir burası yahu! "Merhaba, iyi günler, bana para ver." Tanrı affetsin, biriyle selamlaşmak ne kadar da tehlikeli. Her şeyin bir sınırı vardır efendi. Bu şehirden tez vakitte kaçmalıyım. Başka yolu yok.

14. Sahne

Aynı mekân. APİSOĞOM AĞA ve PAPAZ

(Bir Papaz girer. Elli altmış arasında bir yaştadır. Apisoğom Ağa'nın derdine ortak olur.)

PAPAZ

Bakıyorum efendimizi kızdırmışlar.

APİSOĞOM AĞA

Artık dayanamıyorum, Sayın Peder.

PAPAZ

Tanrı sizi kutsasın. Siz beni tanımazsınız fakat ben sizin kim olduğunuzu gayet iyi biliyorum. Nasılsınız? Zat-ı âlinizin keyfi yerinde mi?

APİSOĞOM AĞA

Pek değil açıkçası.

PAPAZ

Tanrı sizi korusun. Tanrı'nın yardımıyla umarım en kısa zamanda iyi olursunuz. Sizinle bir dakika özel görüşmek isterim. (*Berber'e*) Rica etsem bizi yalnız bırakır mısınız? Sizin adınıza da konuşacağım. Efendiyle sizin sorunlarınızı görüşüp onu yardım etmeye ikna edeceğim. (*Apisoğom Ağa'ya*) Efendim, biliyorsunuz berberimiz de bizden biri. Damarlarında Ermeni kanı akıyor. Bunu göz ardı edemeyiz. (*Berber çıkar. Papaz konuyu değiştirir.*) Sizinle özel bir görüşme yapmak istememin nedeni, evlilik niyetinizle ilgili konuşmak istememdir. Neden evlenmek istemeyesiniz ki, değil mi? Evlenmek istediğinizi duyduğumda çok mutlu oldum. Neden mutlu olmayayım ki, değil mi? Sizin gibi zat-ı muhteremler evlenmeli ve milletimizi daha fazla gürbüz, varlıklı çocukla şereflendirmelidir. Anladığım kadarıyla kendinize uygun

bir eş arıyorsunuz. Neden kendinize uygun bir eş aramayasınız ki, değil mi? Ben de sizin yerinizde olsaydım, ben de kendime uygun bir eş arayışına girerdim. Aynı zamanda varlıklı bir kız olmasını istersiniz. Neden istemeyesiniz ki, değil mi? Biraz da olsa parası olmayan biriyle evlenmek pek de iyi olmaz. Şimdi ben hem çok güzel hem de çok varlıklı birkaç kız tanıyorum.

APİSOĞOM AĞA
Teşekkürler. Bir ara gidip bakalım onlara. İsterseniz biraz bekleyin. Fotoğrafımı çektireceğim, sonra gideriz. Doğrusunu söylemek gerekirse burada bundan başka bir işim yok. Buraya kendime bir eş bulmak için geldim ve sadece birkaç gün kalabileceğim. Eğer bir kız bulursam, hemen evlenip onunla birlikte gideceğim. Eğer kısa süre içinde bir kız bulamazsam, buralarda durmayıp çekip gideceğim çünkü burada bende huzur bırakmadılar. Bıktım usandım vallahi.

PAPAZ
Kesinlikle çok haklısınız. Kötü bir dönemdeyiz efendim. Ekonomik kriz her şeyi mahvetti. Milletimiz arasında fakirler çok. Sizi bekleyeyim o halde, birlikte gideriz.

APİSOĞOM AĞA
Şu peş para etmez adam saçlarımı tarayacaktı.

FOTOĞRAFÇI
(*Girer.*) Lütfen hemen gelin.

APİSOĞOM AĞA
Saçlarım ne olacak?

FOTOĞRAFÇI
(Apisoğom Ağa'yı bekleme odasına yönlendirir.) Sorun değil, ben tararım.

{Yalnız kalan Papaz'ın aklından bin bir türlü düşünce geçmeye başlar. Peki, ne düşündüğünü nasıl tahmin edebiliriz? Yüzüne bakarak tabi ki. Yüzler genelde çok dilbazdır. İster zenginlerin ister fakirlerin olsun, ağızlarından başka bir dilleri de yüzlerinde vardır. Siz bir insanın yüzüne bakarak şöyle diyebilirsiniz: "Bu adam para istemeye geldi" veya "Bu adam para vermeye geldi." Papaz'ın yüzünün söylediği ise çok netti: "Şu adamdan bu kışın odun-kömür masrafını çıkaracak kadar parayı koparmanın en iyi yolu ne olabilir acaba?" İşte Berber içeri girdiğinde Papaz böyle derin düşüncelere dalmıştır.}

15. Sahne

FOTOĞRAFÇI'nın bekleme odası. BERBER ve PAPAZ

BERBER

Peder, planımı berbat ettin. Sen araya girmeseydin adamdan birkaç lira kopartmış olacaktım. Bu adam herkese para veriyormuş, öyle dediler, para veriyormuş. Editörlere, öğretmenlere ve Tanrı bilir daha kimlere para dağıtmış.

PAPAZ

Ama evladım bizim gibi fakir insanların bu ziyaretçilerden biraz da olsa nasiplenmesini imkânsız hale getirenler de bu saydığın insanlar değil mi? Böyle adamlar daha şehre ayak basmadan bu editörlerin ve öğretmenlerin hepsi vebalı iğrenç yaratıklar gibi etraflarını sarıyorlar.

BERBER

Peki, şimdi ne yapacağız?

PAPAZ

Senin hakkında iyi sözler söyleyeceğim. Sen de benim için aynısını yap. Ondan para koparmayı başarmalıyız.

BERBER

Peki.

PAPAZ

Nerdeyse gelir. Onun kulağına berberinin gönlünü hoş tutmasını fısıldayacağım. Senin birçok zengin eve girip çıktığını, istersen onun itibarına zarar verebileceğini söyleyeceğim.

BERBER

Neyin peşinde bu adam?

PAPAZ
Zengin bir gelin arıyor.

BERBER
Güzel. Ben de ona bu konuda Papaz'dan başka hiç kimseye güvenmemesini söyleyeceğim.

PAPAZ
Anlaştık.

BERBER
İyi bir plan yaptık.

PAPAZ
Bu kadar saf birini hayatımda görmedim.

BERBER
Ahmağım teki vallahi, çok belli. Ama adamı çoktan soyup soğana çevirmişler, iyi ütmüşler anlayacağın. Biz çok geç kaldık.

16. Sahne

Aynı mekân. BERBER, PAPAZ, APİSOĞOM AĞA, sonra FOTOĞRAFÇI

(Apisoğom Ağa geri döner ve oturur; neşeli ve mutludur.)

BERBER

Apisoğom Ağa, sizin karşınıza böylesine şahsi bir meseleyle çıktığım için kusuruma bakmayın fakat düşündüm ki ben de sizin sadık hizmetçilerinizden biri olabilirim.

PAPAZ

(Aynen sözleştikleri gibi) Apisoğom Ağa, şunu unutmayın ki berber efendi başkentimizdeki zengin evlerin hemen hepsine girip çıkmaktadır ve bu ailelerin seçkin kızlarının hepsini yakinen tanımaktadır.

APİSOĞOM AĞA

Gerçekten mi?

PAPAZ

Tabi ki. Ayrıca kendisi çok nazik ve hatırşinas bir beydir. Ona yardım edin. Sizin desteğinize ihtiyacı var.

BERBER

Eğer evlenmek istiyorsanız, muhterem pederimizin yanından bir dakika olsun ayrılmayın. Onun evlendirdikleri her zaman mutlu mesut olurlar. Gönül ilişkinizi bizim pederimiz gibi iyi ve güvenilir bir insana emanet etmenizden çok memnun oldum. Evliliğinizde mutluluğu yakalayacağınızdan emin olabilirsiniz.

PAPAZ

(Berber'e) Ama siz de bana yardımcı olmalısınız canım.

BERBER
Benim elimden ne gelir ki...

PAPAZ
Sizin işbirliğiniz şart.

BERBER
Peki, elimden geleni yapmaya hazırım.

PAPAZ
Minnettar olurum. Apisoğom Ağa yabancı değil, aynı milletteniz ne de olsa. Evlenmek için taa buralara kadar gelmiş. Ona yardımcı olmak bizim vazifemiz.

BERBER
Elbette. Bilhassa bu kadar iyi ve erdemli bir adam olduğu için Apisoğom Ağa'ya karşı tamamen iyi duygular besliyorum.

PAPAZ
Kendisi de buradayken böyle sözler söylememiz onu utandırabilir ancak ne kadar da fevkalade bir insan.

BERBER
Çok şerefli bir zat-ı muhterem.

PAPAZ
Her bir gözeneğinden fışkıran nezaketi görmek için bu adama bir kere bakmak bile yeter.

BERBER
Aksini iddia eden benim düşmanımdır.

PAPAZ
Öyle ki ne zaman biri onun hakkında fikrimi sorsa, hep iyi sözler söylemekten kendimi alamıyorum.

BERBER
Aksi mümkün mü?

PAPAZ
Apisoğom Ağa nankör biri değildir. Sizi ileride ödüllendirecektir.

BERBER
Benim için şeref olur. Bizim oğlan şu diplomasını alabilsin yeter.

FOTOĞRAFÇI
(*Girer.*) Fotoğraflar birkaç gün içinde hazır olur.

APİSOĞOM AĞA
Çok iyi. (*Çıkar, Papaz ve Berber ona eşlik eder.*)

17. Sahne

FOTOĞRAFÇI'nın stüdyosunun dışı. PAPAZ, APİSOĞOM AĞA ve ÇÖPÇATAN KADIN

(Çöpçatan Kadın, Pansiyoncu Kadın'dan Papaz'ın Apisoğom Ağa'yı bulmak için Fotoğrafçı'nın stüdyosuna gittiğini öğrenmiştir. Koşmaktan nefes nefese kalmış halde stüdyoya varır. Tam da Papaz'ın Berber'i zekice başından atıp Apisoğom Ağa'ya iyiden iyiye sokulduğu bir anda yetişmiştir.)

PAPAZ

Size berber hakkındaki gerçekleri bu kadar geç söylediğim için beni bağışlayın. Bu adamın hiç utanması yoktur. İstanbul'a gelen herkesi kıskaçlarının arasına alır ve onlardan para tırtıklamanın yolunu arar. Tam bir puşttur anlayacağınız. Günah çıkartan bir papaz olarak sizi sırf onlardan para koparmak amacıyla zengin insanlara yanaşan bu tip adamlara karşı uyarmak benim görevimdir. Bu tür insanlardan nasıl da tiksiniyorum, bir bilseniz!

APİSOĞOM AĞA

İlginiz ve inceliğiniz için minnettarım.

PAPAZ

Bu tür insanları asla ciddiye almayın.

APİSOĞOM AĞA

Almayacağım.

ÇÖPÇATAN KADIN

(Sesini onlara duyurabileceği mesafeye geldikten sonra)
Peder, sizin Apisoğom Ağa ile ne işiniz var?

PAPAZ

Ufak bir meselemiz vardı.

ÇÖPÇATAN KADIN
Hayır. Onunla sizin hiçbir işiniz olmayacak. İnsanda biraz utanma duygusu olmalı. Gidin kendi işlerinizle meşgul olun ve bırakın biz de kendi işimizi yapalım. Hadi gidiyoruz Apisoğom Ağa.

PAPAZ
(Apisoğom Ağa'yı kolundan çekerek) Hayır, kendinize gelin lütfen. Benim Apisoğom Ağa ile halletmem gereken ufak bir meselem var. Hadi gidiyoruz Apisoğom Ağa.

ÇÖPÇATAN KADIN
(Apisoğom Ağa'nın diğer kolundan çekerek) Bu tavrınız bir papaza hiç yakışmıyor.

PAPAZ
(Apisoğom Ağa'yı kolundan çekmeye devam ederken) Susun.

ÇÖPÇATAN KADIN
(O da çekmeye devam eder.) Susmuyorum.

APİSOĞOM AĞA
Hadi kollarımı bırakın.

ÇÖPÇATAN KADIN
Bırakmayacağım. Benim hakkımdı. İşi ilk ben aldım.

PAPAZ
Hayır, benim. Tüm ayarlamaları yaptık bile.

ÇÖPÇATAN KADIN
Sırf birkaç kuruş kazanacaksın diye adamı sefil bir hale düşürmek mi istiyorsun? Tanıdığın tek bir kız bile yok.

PAPAZ
Bağırma! Bu soylu adamı sana kaptıracağımı mı sandın?

APİSOĞOM AĞA
Neden kavga ediyorsunuz? Kendinizden utanmanız yok mu? Ben kız mız istemiyorum.

ÇÖPÇATAN KADIN
Öyle bir şey katiyen olamaz. Sizin için uygun bir kız bulacağız. Ama eğer bu işi papazın devralmasına izin verirseniz adınıza leke sürülür.

PAPAZ
Tam tersine. Bir papazın aracılığıyla evlenecek bir kız bulmaktan daha şerefli bir yol var mı? Artık gitme zamanı Apisoğom Ağa.

ÇÖPÇATAN KADIN
Onu bırakmam.

PAPAZ
Gitmemiz lazım Apisoğom Ağa.

ÇÖPÇATAN KADIN
Bırakmam onu. Onun görmesi için birkaç gelin adayını çoktan ayarladım bile.

18. Sahne

Aynı mekân. MANUK AĞA ve APİSOĞOM AĞA

(Yoldan geçen birkaç kişi orada toplaşır ve olanları eğlenerek izler. Manuk Ağa acilen Apisoğom Ağa'yı bulmak amacıyla girer. Onu Çöpçatan Kadın ve Papaz tarafından bir o tarafa bir bu tarafa çekilirken bulur. Apisoğom Ağa'yı onların elinden güç bela kurtarır ve bu ikiliyi sert bir şekilde fırçaladıktan sonra gönderir.)

MANUK AĞA

Ah, kendi hatanız. İnsanları sizden koparabildikleri kadarını almaya siz teşvik ettiniz.

APİSOĞOM AĞA

Gerçekten mi?

MANUK AĞA

Neden yalan söyleyeyim ki? Bakın, evlenmek istiyorsanız bu işi tamam bilin. Sizin için uygun kısmetler bulacağım. Arasından birini seçer, istediğinizle evlenirsiniz.

APİSOĞOM AĞA

E, çok iyi.

MANUK AĞA

Size en iyi ailelerin kızlarını göstereceğim.

APİSOĞOM AĞA

Evet, gösterin.

MANUK AĞA

Çöpçatan aracılığıyla kız bulmanın modası çoktan geçti.

APİSOĞOM AĞA
Gerçekten mi?

MANUK AĞA
Hatta biraz banal kaçar oldu.

APİSOĞOM AĞA
Öyleyse yapmayalım biz de.

MANUK AĞA
Ben size istediğiniz kızı bulurum.

APİSOĞOM AĞA
Minnettar olurum vallahi.

MANUK AĞA
Tek yapmanız gereken bana hemen elli lira vermektir.

APİSOĞOM AĞA
Ne! Niye vereyim?

MANUK AĞA
Bu iş elli liraya bakar.

APİSOĞOM AĞA
Nasıl yani?

MANUK AĞA
Tanrı aşkına, sizden elli lira istiyorsam bunun iyi bir nedeni vardır elbette. Yüce Tanrım! Parayı alıp kaçacak değilim ya!

APİSOĞOM AĞA
Kaçmazsınız ama...

MANUK AĞA
Bana elli lira vermeye korkuyor musunuz? Bana zaten bu kadar borcunuz var. Sizin için bir sürü masraf yaptım.

APİSOĞOM AĞA
Masraf mı yaptınız? Ne gibi?

MANUK AĞA
Canım her şeyi kalem kalem not etmedim. Ayrıntıları benim hanım bilir. Ama şimdilik bunu unutalım.

APİSOĞOM AĞA
Hayır, hayır. Unutmayalım. Elli lira öyle mi? Sizin evinizde kaç gün kaldım ve ...

MANUK AĞA
Birine borcum vardı ve bugün hepsini ödememi isteyerek beni zor durumda bıraktı. Borcumu ödeyemezsem evimizden tahliye edileceğiz. Bu bizim açımızdan kabul edilemez bir utanç olacak ve sizi de şereflendireceğini hiç sanmıyorum. O yüzden siz en iyisi bana şu elli liralık cüzi miktarı hemen verin. Hesabımızı sonra görürüz.

APİSOĞOM AĞA
Hayatımda böyle acayip bir şey duymadım.

MANUK AĞA
Size bir kız bulduğumda ödeşmiş oluruz. Hadi bana elli lirayı verin şimdi.

APİSOĞOM AĞA
Niye vereyim yahu? Ben seni mali açıdan zor duruma sokacak ne yaptım?

MANUK AĞA
Bir türlü anlamak istememeniz ne kadar acı verici. Sadece size söylediğimi yapın. Neden bana elli lira vermiyorsunuz?

APİSOĞOM AĞA
Vermeyeceğim. Evinizi de hemen terk edeceğim. (*Birkaç adım daha atarak yürümeye devam ederler ve yine dururlar.*)

MANUK AĞA
Sadece elli liracık sizin elden çıkarmayı reddedeceğiniz kadar büyük bir miktar mı? Bunu sizden hiç beklemezdim.

APİSOĞOM AĞA
Beklesen iyi edersin.

MANUK AĞA
Böylesine nazik ve duyarlı bir adamın elli lirayı bu kadar mesele yapacağını hiç düşünmezdim.

APİSOĞOM AĞA
Bavullarımı alıp gidiyorum.

MANUK AĞA
Bana elli lira ödemeden hiçbir yere gidemezsiniz.

APİSOĞOM AĞA
Size o parayı vermeyeceğim.

MANUK AĞA
Evet, vereceksiniz. (*Apisoğom Ağa sahne dışına çıkar, Manuk Ağa onun peşinden gider.*)

19. Sahne

MANUK AĞA'nın Çiçek Sokağı'ndaki evi. APİSOĞOM AĞA ve PANSİYONCU KADIN

APİSOĞOM AĞA

(Kapıda Papaz'ın, Berber'in ve Çöpçatan Kadın'ın kendisini beklediğini görünce bağırır.) Defolun, defolun. Sizin yüzünüzü görmek istemiyorum. *(Kapıyı çalar, içeri girer, odasına çıkar ve Pansiyoncu Kadın ona şaşkınlık içinde bakarken bavullarını toplamaya başlar.)*

PANSİYONCU KADIN

Neden toplanıyorsunuz Apisoğom Ağa?

APİSOĞOM AĞA

Gidiyorum. Burada bir dakika daha duramam. Fikrimi değiştirdim. Evlenmeyeceğim.

PANSİYONCU KADIN

Sizi üzdüler mi?

APİSOĞOM AĞA

Hayır.

PANSİYONCU KADIN

Neden sinirlisiniz o halde?

APİSOĞOM AĞA

Sinirli değilim.

PANSİYONCU KADIN

Sevgili Apisoğom Ağa, Manuk Ağa sizden elli lira isteyecekti. İstedi mi?

APİSOĞOM AĞA
İstedi.

PANSİYONCU KADIN
Çok üzgünüm, ama kendisi çok ciddi bir hata yapmış.

APİSOĞOM AĞA
Hata mı? Ah, ben de bir gariplik olduğunu düşünmüştüm.

PANSİYONCU KADIN
Evet. Sizden elli lira değil, yüz elli lira istemesi gerekiyordu. Bizim için bu iyiliği yapın. Siz çok nazik bir adamsınız. Sizin cömertliğiniz sayesinde bu borçtan kurtulabiliriz.

APİSOĞOM AĞA
Sizin için şu ana kadar yaptıklarım fazla bile.

{Apisoğom Ağa, neredeyse tek bir hareketle valizini toplayıp kendini dışarı atar. Üç Hamal ile geri gelir ve bavullarını taşıtır. Berber, Papaz, Çöpçatan Kadın ve Manuk Ağa onu otele kadar takip eder ve o içeri girene kadar oradan ayrılmazlar. Diğerleri kapıda bekler ancak Manuk Ağa aralarındaki hesabı kapatmak için Apisoğom Ağa ile birlikte içeri girer. İşte o andan itibaren Apisoğom Ağa'yı gören olmamıştır. Ama haftalar boyunca koltuklarının altına paketlerini sıkıştıran editörler, yazarlar ve şairler bu otelin önünde toplaşıp beklemeyi sürdürürler. Neticede İstanbul'a evlenmek için gelen bir adam, tek bir kız bile görecek vakit bulamadan şehirden apar topar kaçmak zorunda kalmıştır. Ama İstanbul'dan ayrılmadan önce bizim okumuş yazmış adamlarımız üzerinde derin izler bırakır. Ne zaman ki bu yazarların iki üç tanesi bir araya gelse, "Apisoğom Ağa'yı nasıl da kaçırmıştık" diye hikâyenin üzerinden şöyle bir geçip

eğlenirler. Ve ne zaman ekonomik sıkıntıya düşseler, "Tanrı bize Apisoğom Ağa'yı göndersin" diye dua eder ve hemen ardından "Apisoğom Ağa'dan iste, o sana verir" diye eklerler. Zengin kısmının da Apisoğom Ağa'yı hatırlayacak nedenleri vardır. Ne zaman ki bir entelektüel kendilerine yanaşıp mali yardım istese, üzerine basa basa şöyle derler: "Sen bizi Apisoğom Ağa mı sandın!" Bu oyunun yazılma nedeni bizim yazarlarımızı, editörlerimizi, şairlerimizi ve entelektüellerimizi gözden düşürmek değil, gelecek nesillere bizim zamanımızın yazarlarının ve entelektüellerinin içinde bulunduğu sefil koşulları ve zenginlerimizin edebiyata ve sanata olan hayret verici umursamazlığını tasvir etmektir.}

SON

"BU İKİ OYUNUN TÜRKÇEYE KAZANDIRILMASI SON DERECE SEVİNDİRİCİDİR VE 19. YÜZYILIN İKİNCİ YARISINDA OSMANLI TOPLUMUNUN TOPLUMSAL TARİHİNDEKİ BİR TAKIM ŞAŞKINLIK VERİCİ BOŞLUKLARIN KAPATILMASINA HİÇ ŞÜPHESİZ Kİ KATKI SUNACAKTIR. NİTEKİM TIPKI OSMANLI'NIN SİYASİ TARİHİ GİBİ, TOPLUMSAL TARİHİ DE HENÜZ TAM ANLAMIYLA YAZILMAMIŞTIR. BAŞTA OSMANLI BAŞKENTİ OLMAK ÜZERE OSMANLI'NIN GENEL TOPLUMSAL GERÇEKLİKLERİNE BİRÇOK AÇIDAN AYNA TUTAN BARONYAN'IN ESERLERİNİN ÇAĞDAŞ TÜRKİYE'NİN KÜLTÜREL SAHNESİNDE GEÇ DE OLSA BAŞARILI BİR ŞEKİLDE BOY GÖSTERMESİ SON DERECE DEĞERLİ VE ÜMİT VERİCİ BİR SÜRPRİZDİR. BARONYAN'IN MİZAHÎ DEHASI VE BÜYÜLEYİCİ STİLİ, SERGİLEDİĞİ IŞILTILI ZEKÂ VE BAZI AÇILARDAN GÜNCEL GERÇEKLİKLERLE KURDUĞU BAĞLANTILAR SAYESİNDE TÜRKİYELİ SEYİRCİYİ DE ELE GEÇİRMİŞ GÖRÜNÜYOR. BUNDAN BİRKAÇ YIL ÖNCE İSTANBUL'DA BARONYAN'IN, AĞZINA KADAR DOLU BİR SALONDA SEYİRCİSİNİ KAHKAHAYA BOĞAN ŞARK DİŞÇİSİ ADLI GÖSTERİSİNİ İZLEME FIRSATI BULDUĞUM İÇİN BÜYÜK BİR MEMNUNİYET DUYMUŞTUM. BU ŞAŞALI VE PARILTILI GÖSTERİ AYLAR BOYUNCA KAPALI GİŞE OYNADI VE HATTA ARKADAŞLARIM OYUNU İZLEMEM İÇİN BANA BİLET BULMAKTA GÜÇLÜK ÇEKTİLER. BARONYAN'IN BÖYLE BİR COŞKUYLA KARŞILANMASI, İYİMSERLİĞİMİN ARTMASINI ZİYADESİYLE TEŞVİK ETMEKTEDİR. NİTEKİM YENİ YAYINLANAN BU İKİ OYUN DA OKURLARI, EDEBİYAT ÖĞRENCİLERİNİ VE DE TİYATROSEVERLERİ HEYECANLANDIRACAK VE 19. YÜZYILIN İKİNCİ YARISINDA OSMANLI TOPLUMUNUN ÇOK MİLLETLİ YAZINSAL DÜNYASININ AÇIĞA ÇIKARILMASINA VE YENİDEN ELE ALINMASINA VESİLE OLACAKTIR."

KEVORK B. BARDAKJIAN
UNIVERSITY OF MICHIGAN, ANN ARBOR

0830594
ASA
0830594 ASA

ISBN 978-975-6165-54-6
9 789756 165546